

Generaal LOUIS BOTHA.

Beschouwingen over het Infanterievuur op het gevechtveld.

DOOR

W. C. SCHÖNSTEDT,

1° Luit.-Adj. der Grenadiers.

Eerst vuurdiscipline, daarna schietvaardigheid.

De verbetering der vuurwapenen is in de laatste halve eeuw met reuzenschreden voorwaarts gegaan.

Immers het is slechts ongeveer 50 jaar geleden, dat bijv. de Fransche infanterie gewapend was met een gladloopgeweer van 18 mM. kaliber, waarin een ronde kogel van 16.7 mM. met een laadstok werd vastgezet. De kogel woog 27 Gram terwijl de lading 9 Gram kruit bedroeg. Een verplaatsbaar vizier ontbrak en op 400 pas was van trefkans bijna geen sprake meer. De lading in 12 tempo's kostte meer dan een maand dagelijksche oefeningen en de vuursnelheid kon niet hooger dan drie schoten in twee minuten worden opgevoerd.

Thans zijn alle Europeesche rijken in 't bezit van klein-kaliber geweren wier uitmuntende eigenschappen ik hier niet behoef te vermelden.

Intusschen, hoe fijner het werktuig is, des te meer oordeel, kennis en handigheid worden er geëischt van hem, die het werktuig zal behandelen.

De motor nu, die de geweren laadt, richt en aftrekt, bestaat uit twee deelen: de vuurleiders (meerderen) en de schutters (minderen).

Der dritte im Bunde wordt gevormd door de ballistische eigenschappen van het wapen en zoo kan men de uitwerking van een vuur U gelijk stellen aan het product van de eigenschappen van vuurleider (a), schutters (b), en ballistische eigenschappen van het gebezigde wapen (c). In een eenvoudige formule uitgedrukt is

$$U = a \times b \times c.$$

Die a , b en c zijn factoren, die ieder op zichzelf ontstaan uit tal van onderdeelen.

De factor a bijv. bestaat uit de kennis van de ballistische eigenschappen van het wapen, het juist kunnen schatten van afstanden, het beoordeelen van de invloeden door terrein-omstandigheden op de bestreken ruimte of door temperatuur-omstandigheden op de dracht uitgeoefend.

Omvat dit gedeelte van a meer positieve kennis, ook psychische eigenschappen, als kalmte, zelfbeheersching, enz., leggen groot gewicht in de schaal.

De factor *b* daarentegen omvat de vaardigheid en spierkracht benevens het gezichtsvermogen als physische- en moed, beleid, doodsverachting, kalmte en discipline als meer psychische eigenschappen.

Bij den factor *c* komen als samenstellende deelen vooral in aanmerking de bestreken ruimte, de dracht en het indringingsvermogen van het projectiel.

Aan den factor *c* valt niets te wijzigen. Met een gegeven geweer en daarbij behoorende patroon vertegenwoordigt *c* een constante waarde. Eerst dan zou *c* een grootere waarde krijgen, wanneer men bijv. een patroon wist te construeeren waarbij den kogel een grooter aanvankelijke snelheid en dus een nog meer gestrekte baan werd verzekerd.

De factor *c* kunnen we dan ook bij ons verder betoog buiten beschouwing laten, om des te meer nadruk te leggen op de kennis van dien factor *c*, voor zooverre die ons geweer betreft.

Beschietsen twee afdeelingen elkaar onder volkomen dezelfde omstandigheden, maar zijn de ballistische eigenschappen van het wapen, waarmede de eene partij gewapend is, grooter dan aan de andere zijde, dan zal de met het beste geweer gewapende troep de overhand behouden.

De combinatie van betere vuurleiders, degelijker schutters en een ballistisch lager staand geweer kan echter de overhand hebben op minder ontwikkelde vuurleiders, minder degelijke soldaten en een hooger staand ballistisch wapen (Gevechten in den oorlog van 1870—71).

Maar op zichzelf beschouwd is *c* een constante, waarin wij slechts dan wijziging zouden kunnen brengen, wanneer wij door een of andere uitvinding of verbetering het wapen nog volkomener wisten te maken.

Met des te meer belangstelling kunnen we ons dan ook wenden tot de factoren *a* en *b*, de vuurleiders en de schutters.

De vuurleider heeft te voldoen aan een tweeslachtigen eisch. Terwijl zijn streven moet zijn den vijand zooveel mogelijk nadeel toe te brengen, behoort hij zorg te dragen dat zijn eigen troep zoo weinig mogelijk verliezen lijdt.

Aan den eersten eisch wordt voldaan door oordeelkundige vuurleiding, aan den tweede door kennis van de uitwerking van goed geleid vuur op verschillende aan te nemen formatiën.

Het kunnen voldoen aan beide eischen vloeit voort uit het juist begrip van gevechtsvuur.

Hij, die zoude meenen te kunnen volstaan met de ondervinding, opgedaan op de schietbaan, zoude op het gevechtsveld bedrogen uitkomen.

Wel vormen de resultaten op de schietbaan bereikt een basis, waarop kan worden voortgebouwd en als zoodanig moet men die resultaten bestudeeren, maar met de daaruit te maken gevolgtrekkingen ten opzichte van het oorlogsvuur moet men voorzichtig zijn.

Van hoeveel belang overigens het infanterievuur op het gevechtsveld is, leert ons de krijgsgeschiedenis.

Om een voorbeeld te noemen, wijs ik op den Fransch—Duitschen oorlog, waarbij van de 127.800 gewonden aan Duitsehe zijde:

88 0/0	gewond	werden	door	geweervuur.
10 0/0	"	"	"	artillerievuur.
2 0/0	"	"	"	blanke wapenen.

BESTREKEN RUIMTE.

Hoe minder gekromd de baan van een projectiel is, des te grooter zal de bestreken ruimte voor een doel van een bepaalde hoogte zijn en des te grooter wordt dus de kans om dat doel te treffen, wanneer de afstand bijv. niet juist geschat is of atmosferische invloeden zich doen gelden. Bij de meer gestrekte baan wordt ook de kans om twee achter elkaar geplaatste doelen met één projectiel te doorboren, grooter. Vergelijken wij ten opzichte van de bestreken ruimte ons geweer M. 95 met het geweer M. $71/88$ dan blijkt ons dat die ruimte achter een doel hoog 1,7 M. bedraagt:

	Gew. M. $71/88$	Gew. M. 95.
Op 600 M.....	46	89
" 700 ".....	37	67
" 800 ".....	29	52
" 900 ".....	24	41
" 1000 ".....	20	33
" 1100 ".....	17	27
" 1200 ".....	14	23
" 1300 ".....	11	19
" 1400 ".....	10	16
" 1500 ".....	9	14
" 1600 ".....	8	12
" 1700 ".....	7	10
" 1800 ".....	6	9
" 1900 ".....	—	8
" 2000 ".....	—	7

Gemiddeld is de bestreken ruimte voor de gegeven afstanden bij het geweer M. 95 dus 1,6 maal zoo groot als bij het geweer M. $71/88$.

De hierboven gegeven getallen betreffen het vuur op volkomen effen terrein. De minste helling van het terrein ten opzichte van de standplaats der schutters heeft echter op de bestreken ruimte een ontzettenden invloed, waarvan men zich in den regel niet voldoende rekenschap geeft.

Oppervlakkig zou men zeggen: „de bestreken ruimte zal met de helft verminderen als het terrein 45° opwaarts helt”. Dit is echter volkomen onjuist.

De bestreken ruimte wordt tot op de helft verminderd, wanneer het terrein achter het doel opwaarts helt onder een hoek gelijk aan den invalshoek van het projectiel.

Zij in fig. I, $AC = 800$ M., dan is de bestreken ruimte CB voor een doel CE hoog 1,7 M., 52 M. (zie bijlagen Voorschr. W. en S.).

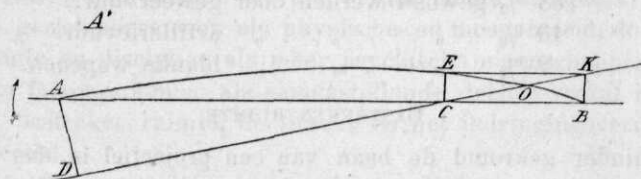

Fig. I.

Trekken wij nu $BK \parallel CE$ en $EK \parallel BC$, dan is $BCEK$ een rechthoek, waarin de diagonalen EB en CK elkaar middendoor deelen, terwijl $\angle KCB = \angle EBC$ is.

Zonder noemenswaardige fout te maken, kan men aannemen, dat $BE = BC = 52$ M. is. Immers in den rechthoekigen driehoek BCE is $BC = 52$ M. en CE slechts 1,7 M. Uit het voorgaande volgt, dat $CO = \frac{1}{2} BC = 26$ M. is. Helt het terrein van af C , dus onder een hoek gelijk aan den invalshoek op $800 + 52 = 852$ M. opwaarts, dan wordt de bestreken ruimte op de helft terug gebracht. De invalshoek op 852 M. bedraagt bij het geweer M. 95 ongeveer 2° (3,3 cM. per Meter).

Welk een geringe helling zulks vertegenwoordigt kan men zien wanneer men een geweer horizontaal richt met een vizierstelling van 1200 M. De stand van den loop geeft dan ongeveer de terreinhelling van 2° aan.

Verlengen we in fig. 1 KC en trekken we $AD \perp CD$ dan is in de driehoeken BCK en ACD .

$$BK : BC = AD : CD.$$

Zonder merkbare onnauwkeurigheid kunnen we echter aannemen $AC = CD$ en waaruit volgt:

$$1,7 : 52 = AD : 800 \text{ waaruit}$$

$$AD = 26.$$

Laten we nu de figuur om C als spil draaien in de richting van het pijltje tot CD langs AC valt, dan komt A ergens in A' en CK valt langs CB .

Hier is dus tegelijkertijd aangetoond hoe de bestreken ruimte op de helft wordt teruggebracht wanneer men van eenig punt A' (bijv. een duinrand) op 26 M. boven het maaiveld (bijv. strand) vuurt op een infanterie-linie die zich op 852 M. van de schutters bevindt.⁽¹⁾

Van het maaiveld op dat doel vurende zou de bestreken ruimte even groot zijn met het geweer M. $71\frac{1}{33}$, als met het geweer M. 95 vurende van de standplaats op 26 M. boven het maaiveld.

Het verlies in bestreken ruimte bij een vuur, dat van een hoogte

1) Men leidde hieruit niet af, dat ik bij het afslaan van een landing zoude aanbevelen om aan den voet der duinen stelling te nemen. Hier komen vele andere factoren in aanmerking. Nog steeds stel ik mij op het standpunt, ingenomen in mijn art. „Infanterievuur bij het afslaan eener landing op onze kust” (Zie „Mil. Spect.” 1895, blz. 310).

Want in fig. 2 is voor dit geval

$$AC : AB = c : b$$

$$12 : 900 + 41 = c : 41$$

$$c = \frac{492}{941} = 0,52.$$

De bestreken ruimte vermindert dus met 9,6 M. en daalt van 41 op 31,4 M., hetgeen een verlies vertegenwoordigt van $\pm 22\%$.

De kans om den invloed van een schattingsfout te verminderen of twee achter elkaar staande doelen te treffen vermindert dus met ongeveer $\frac{1}{5}$. Een blik op fig. III zal dit voldoende ophelderen.

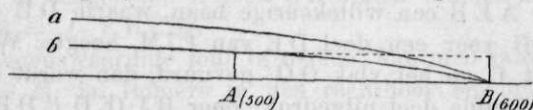

Fig. III.

De afstand was bijv. geschat op 600 M., maar bedroeg slecht 500 M. De baan van het op het maaiveld afgevuurde schot, dat in B treft, treft een tegenstander in A; de baan van de hoogte afgevuurd treft dien tegenstander echter niet.

Uit de gevondene formule kan de navolgende tabel worden samengesteld :

bij c. = 0,40 M.	is a.	(a) verlies in bestreken ruimte.	= 0,19	b.	(b) oorspronkelijk bestreken ruimte.
„ = 0,80 „			= 0,32		
„ = 1,20 „			= 0,42		
„ = 1,60 „			= 0,48		
„ = 2,— „			= 0,54		
„ = 2,40 „			= 0,58		

Zijn de omstandigheden echter van dien aard, dat de schoten het doel juist treffen, dan is het bij vuur op een enkele schijf of een enkele infanterie-linie, bijna volkomen onverschillig of men van het maaiveld vuurt of van een hoogte.

Zijn de geweren bijv. ingeschoten op den voet van het doel, dan zullen alle schoten, die met vizierhoeken worden afgevuurd, waarvan de tangenten grooter zijn dan de tangens van den vizierhoek voor den afstand $+\frac{1,7 \text{ M.}}{\text{dien afstand}}$ over het doel heengaan, onverschillig of men op dien afstand van het maaiveld of van een hoogte (natuurlijk binnen zekere grenzen) vuurt.

Fig. IV heldert zulks nader op.

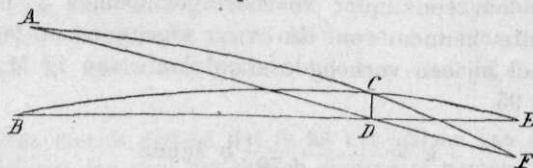

Fig. IV.

Immers in die figuur is $\angle CAD = \angle CBD$ en kan het doel in beide gevallen dus evenveel treffers opvangen.

De meer gestrekte baan van het geweer M. 95 boven die van het geweer M. $\frac{71}{88}$ leidde wel eens tot de volgende redeneering: „Bij het maken van even groote richtfouten zal bij het geweer M. $\frac{71}{88}$ het doel nog getroffen kunnen worden; terwijl bij het geweer M. 95 de kogel over het doel zal heengaan en enkele honderden Meters verder zal treffen. Hierin schuilt dus een nadeel van de gestrekte banen.

Vuurt men bijv. op 900 M. en maakt men bij beide geweren een richtfout naar boven van 1° dan valt bij geweer M. $\frac{71}{88}$ de kogel op 1000 M.; bij het geweer M. 95 op 1220 M.

Ten opzichte van de dracht is die redeneering juist; ten opzichte van de hoogte, waarop het projectiel over het doel heengaat, echter onjuist.

Vuren wij met geweer M. $\frac{71}{88}$ en M. 95 een schot af met een richtfout van 1° boven den vizierhoek van 1000 M. dan gebruikt men bij

M. $\frac{71}{88}$	in plaats van vizierhoek	$3^\circ 3' 42''$,	vizierhoek	$4^\circ 3' 42''$,
M. 95	„ „ „ „	$1^\circ 26' 10''$,	„	$2^\circ 26' 10''$.

In 't eerste geval vuurt men dus met de baan van 1190 M.; in 't laatste geval met de baan van 1300 M. (zie bijlagen C en B. Voorschr. W. en S. 1895 en 1896).

Op die afstanden zouden beide kogels dus den bodem raken, terwijl ze ongeveer 16 M. over het doel van 1.7 M. op 1000 M. heengaan. De kogel $\frac{71}{88}$ zou zulk een doel treffen van 1165—1190 M., de kogel M. 95 van 1280—1300 M.

Op 600 M. vurende wordt de onderkant van een schijf van 1,7 M. hoogte getroffen bij het geweer M. $\frac{71}{88}$ met den vizierhoek $1^\circ 22' 30''$ en met het geweer M. 95 met den vizierhoek $31' 52''$. De vizierhoek, welke de baan brengt door den bovenkant van de schijf, kunnen we bepalen uit de bestreken ruimte achter het doel.

Die bestreken ruimte is voor het geweer M. $\frac{71}{88}$: 46 M., voor het geweer M. 95: 89 M. Zulks komt overeen met de vizierhoeken $1^\circ 32' 21''$ en $41' 37''$. In beide gevallen levert zulks een verschil van $9' 50''$ op. Gaan de beide kogels dus door den bovenkant van het doel, de trefpunten op het horizontale vlak zullen zeer ver uiteen loopen.

De bekende Kolonel PAQUIÉ schrijft op bladz. 27 van zijn brochure: „De la rasance des fusils de petit calibre, Paris 1892”, o.a.

„Mais si les nouvelles armes ont augmenté l'étendue des zones atteintes et permettent de commettre une erreur *double* dans l'appréciation des distances, ¹⁾ il est absolument inexact de penser qu'elles exigent un tir mieux ajusté pour atteindre le but.

„On lit dans une brochure récente et tres remarquée: „La trajectoire „rasante est avantageuse pour le réglage; toutefois, elle a ses incon-

¹⁾ Deze opvatting is onjuist, zooals ik later zal aantoonen.

„venients. Si le tireur ému ne vise pas bien, s'il donne à l'angle
 „quelques secondes d'élévation de trop, la balle va frapper à 100 et
 „200 mètres au delà du but. De petites variations d'angles donnent de
 „fortes différences de portée, ce qui n'arriverait pas avec les anciens
 „fusils à trajectoire plus courbe.”

„Cet inconvénient attribué aux trajectoires rasantes n'existe pas.”

Zij in fig. V, H B K een vizierhoek van het geweer M. $71/33$ voor een willekeurigen afstand x en L B K de vizierhoek van het geweer M. 95

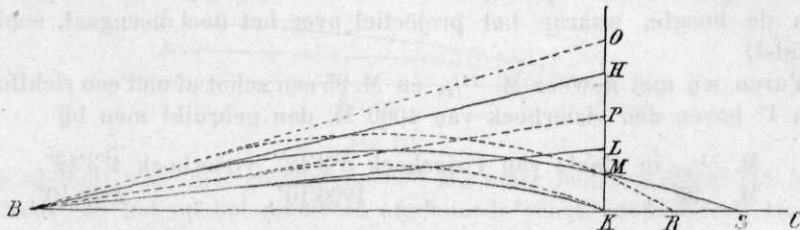

Fig. V.

voor denzelfden afstand, dan treffen beide kogels in K. Heffen wij beide banen nu bijv. 1° op, dan zullen zij zich snijden in eenig punt M want:

$$\angle OBH = \angle PBL = 1^\circ \text{ zijnde} \\ \text{is } OH = PL.$$

De beide aslijnen zijn dus evenveel gerezen boven den oorspronkelijken stand, de valhoogten blijven even groot, waaruit volgt dat de banen zich snijden in een punt M zoodanig dat $KM = OH = PL$ is.

Gaan de kogels dus evenhoog over K heen, op de dracht heeft de verheffing van de baan grooten invloed, zooals uit de schets reeds voldoende blijkt.

Bij gelijke richtfouten gaan de kogels — onafhankelijk van het gebezigde geweerstelsel — evenhoog over het doel. Afscheiden van de spreiding, is de kans, om een vertikaal doel te treffen dus bij verschillende geweerstelsels en gelijke richtfouten, even groot.

Bij het maken van gelijke richtfouten, en de spreiding van het wapen buiten beschouwing latende, zou men in een sectieschijf dus evenveel treffers verkrijgen met het geweer M. $71/33$ als met het geweer M. 95.

Vuren wij op een sectieschijf op 400 M. richtende op het horizontale midden van de schijf, dan vangt die schijf bij goed gericht vuur alle schoten op, zoowel bij het geweer M. 95 als met het geweer M. $71/33$.

De spreiding immers bedraagt bij M. $71/33$ 1,65 M.; d.w.z. 0,825 boven en 0,825 beneden het horizontale midden op 400 M.

In verband met het voorgaande moeten wij dus de gevolgtrekking maken dat, indien in de schietregisters thans met geweer M. 95 bijv. op 400 M. op de sectieschijf meer treffers worden verkregen dan vroeger

met het geweer M. $7\frac{1}{33}$, met ons tegenwoordig wapen *kleinere richtfouten worden gemaakt*.

Of dit juist is zullen we thans nagaan.

DIEPTESPREIDING.

Beschouwden wij in de vorige bladzijden hoofdzakelijk de baan van het enkele schot, thans moeten wij de belangstelling vragen voor de beschouwing van het groote aantal banen verkregen bij bundelvuren.

Tot die bundelvuren wensch ik zoowel salvo- als tirailleurvuren te rekenen. Voor het juist begrip van het infanterievuur op het gevechtveld is kennis van de uitwerking van bundelvuren in vreedestijd noodzakelijk.

In die uitwerking moet de basis gezocht worden van de resultaten, die men op het gevechtveld met middelmatige schutters kan verwachten.

Uit de resultaten van het vredesvuur immers kan men besluiten tot de grootte der richtfouten, door de schutters gemaakt.

Die richtfouten zullen op het gevechtveld grooter worden in eene mate die wij voorloopig door den exponent x zullen aangeven.

Worden de vredes-richtfouten dus met dien x vermenigvuldigd, dan kan daaruit weder besloten worden tot de spreiding der schoten en de trefkans op verschillende doelen en formatiën.

De spreiding toch, die het gevolg is van het verschil in samenstelling van geweer en patronen, blijft op het gevechtveld even groot, slechts de motor, die het geweer laadt, richt en aftrekt, wijzigt zich op het gevechtveld belangrijk in ongunstigen zin.

Bij het beschouwen van de spreiding vestig ik allereerst de aandacht op de dieptespreiding (D. S.) en zal eerst later aan de breedtespreiding (B. S.) eenige woorden wijden.

Omtrent die dieptespreiding meen ik aanvankelijk te mogen wijzen op hetgeen voorschriften van verschillende legers daaromtrent opteekenen.

Het Ned. Voorschrift 1895 (Geweer M. $7\frac{1}{33}$) leert op blz. 69: „De „Schietproeven bij de Normaal Schietschool hebben geleerd, dat, boven „de 600 M., middelmatige schutters kogelbundels verkrijgen, waarvan „de 50% D. S. 100 M. bedraagt; voor zeer goede schutters is die spreiding 50 M.”.

Het Ned. Voorschrift 1896 (Geweer M. 95) zegt op blz. 74: „De schietproeven bij de Normaal Schietschool hebben geleerd, dat van af 1200 M. „tot 2000 zeer goed geoefende schutters kogelbundels verkrijgen waarvan „van de 50% D. S. ongeveer 50 M. bedraagt”.

Laatstgenoemd voorschrift laat zich over de 50% D. S. van middelmatige schutters niet uit, maar zeer goede schutters verkregen volgens het hierboven gestelde met het geweer M. $7\frac{1}{33}$ en het geweer M. 95 dezelfde resultaten. Beschikte de Normaal Schietschool in 1896 nog niet over de noodige gegevens, dat de woordelijk overgenomen § 85 alleen ten opzichte van de 6^e alinea een afwijking vertoont? In dat geval zou de vraag te stellen zijn, hoe het dan te verklaren is dat de beide voorschriften ook deze opgave

bevatten (3e alinea § 85 en 3e alinea § 81): „Proefondervindelijk is gebleken, dat de spreiding van het bundelschot van middelmatige schutters, „ongeveer gelijk is aan vijfmaal de normale spreiding van het geweer”. Hieruit toch valt in verband met de opgaven omtrent de spreiding (zie bijlage C) op te maken dat bijv. op 1000 M. de D. S. van middelmatige schutters bij het geweer M. $7\frac{1}{88}$ zoude bedragen ± 300 M., terwijl diezelfde schutters met het geweer M. 95 slechts een D. S. van ± 200 M. zouden verkrijgen. ⁽¹⁾

De gevolgtrekking ware uit deze opgave te maken dat de D. S. van middelmatige schutters met het geweer M. 95 belangrijk kleiner ware dan met het geweer M. $7\frac{1}{88}$.

Maar..... de opgave is onjuist.

Om zulks aan te toonen volge hier eene opgave van verschillende vuren, door zeer goed geoefende en middelmatige schutters zoowel met geweer M. $7\frac{1}{88}$ als met het geweer M. 95 afgegeven op het strand te Scheveningen. Daar deze vuren plaats hadden onder leiding van het Officiers-Kader van de Normaal Schietschool, kan veilig worden aangenomen dat de vuurleiders steeds aan de hoogste eischen voldeden. Zie hier de resultaten der vuren:

Geweer	Datum	Schutters	Afst.	Soort v. vuur	50% D.S.	Gemidd.
M. $7\frac{1}{88}$	3 Juli 1886	21 ged. ond.-offn.	1000	Salvovuur	53 M.	50
	26 Juni 1888	20 ged. offn.	1100	"	48 "	
	17 Juni 1887	12 ged. offn.	1200	"	44 "	
	17 Aug. 1886	20 ged. ond.-offn.	1200	"	52 "	
	18 Oct. 1889	20 ged. offn.	1400	"	51 "	
	26 Oct. 1889	20 ged. offn.	1600	"	47 "	
	19 Aug. 1886	20 ged. ond.-offn.	1500	"	55 "	
	23 Juni 1887	40 Gren. en Jag.	700	"	102 "	109
	23 Juni 1888	id.	800	"	110 "	
	id.	id.	1000	"	108 "	
	16 Sept. 1886	id.	1090	"	124 "	
	23 Juni 1887	id.	1200	"	94 "	
	17 Aug. 1886	id.	1200	"	93 "	
	id.	id.	740	"	129 "	

¹⁾ De normale H. S. is bij het geweer M. $7\frac{1}{88}$ op 1000 M. 6.3 M. Vijfmaal die H. S. is 31.5 M. Aangezien de baan van 1300 M. op 1000 M. een verheffing heeft van 29 M. zal de D. S. volgens de aangehaalde alinea ongeveer 300 M. bedragen.

Geweer	Datum	Schutters	Afst.	Soort v. vuur	50% D. S.	Gemidd.
M. 95	21 Mei 1898	20 ged. offn.	1000	Salvovuur	73 M.	46
	19 Juli 1898	id.	1100	"	29 "	
	19 Sept. 1896	id.	1200	"	40 "	
	id.	id.	1300	"	40 "	
	id.	id.	1400	"	40 "	
	21 Mei 1898	id.	1400	"	45 "	
	19 Sept. 1896	id.	1500	"	37 "	
	id.	id.	1600	"	44 "	
	id.	id.	1700	"	44 "	
	id.	id.	1800	"	55 "	
	id.	id.	1900	"	51 "	
	id.	id.	2000	"	55 "	
	21 Mei 1898	id.	2000	"	48 "	
	12 Sept. 1896	100 Jagers	1100	"	151 "	
	id.	id.	1200	"	94 "	
	id.	id.	1300	"	70 "	
	id.	id.	1400	"	121 "	
	id.	id.	1500	"	93 "	
	id.	id.	1600	"	125 "	
	id.	id.	1700	"	133 "	
	id.	id.	1800	"	93 "	
	id.	id.	1900	"	66 "	
	id.	id.	2000	"	123 "	

Uit deze gegevens, welke nog met vele te vermeerderen waren, valt reeds dadelijk op te maken dat de D. S. — ofschoon een klein-kaliber geweer het wapen M. $7\frac{1}{33}$ verving — niet noemenswaardig gewijzigd is. *Even groote oppervlakten als vroeger zullen dus door de instlaande kogels worden getroffen*, en, ware de bestreken ruimte, de vuursnelheid en het indringingsvermogen der projectielen niet zoo ontzettend toegenomen, de uitwerking van het geweer M. 95 zoude dezelfde gebleven zijn als die van het geweer M. $7\frac{1}{33}$.

Aangezien verder — zooals in de vorige bladzijden betoogd werd — even groote richtfouten bij de beide geweerstelsels, die wij beschouwden, een veel grootere afwijking in dracht veroorzaakten bij M. 95 dan bij M. $7\frac{1}{33}$, zoo komen wij ook hier tot het besluit dat de richtfouten in verticalen zin bij het gebruik van ons tegenwoordig geweer belangrijk zijn afgenomen.

Dit verschijnsel moet in hoofdzaak worden toegeschreven aan het zooveel lichtere en kortere wapen, den geringen terugstoot en de gemakkelijke lading.

Opmerkelijk is het, dat de D. S. niet steigt naarmate op grootere afstanden geschoten wordt. Dit wordt ons echter duidelijk wanneer wij wederom de bijlage B beschouwen.

Vergelijken wij de baan van 500 met die van 600 en de baan van 1400 met die van 1500 M. dan zien wij:

Viz. hoek	500 M.	21' 32"
	600 M.	31' 52"
	1400 M.	2° 51' 6"
	1500 M.	3° 17' 37"

De viz. hoeken van 500 en 600 M. verschillen dus slechts 9' 20", die van 1400 en 1500 M., 26' 31".

Allè kogels, die tusschen 500 en 600 M. den grond treffen, hebben banen beschreven, die correspondeeren met richtfouten van 0 tot 9' 20", de projectielen, die tusschen 1400 en 1500 M. neerslaan, wijzen op richtfouten van 0 tot 26' 31". Op grootere afstanden kunnen dus grootere richtfouten gemaakt worden, dan op de kleine, zonder dat zulks op het aantal kogels, dat op een bepaalde oppervlakte neerslaat, invloed heeft.

Ik meen hier te kunnen wijzen op een uiting van den Kolonel PAQUIÉ, die ik onjuist acht. Op blz. 6 en 7 zijner meergemelde brochure zegt de schrijver: „L'expérience a démontré ce fait remarquable que sur un terrain parallèle à la ligne de mire, la profondeur de la zone battue par les coups de plein fouet, tirés avec la même hausse sur le même point ou sur le même front, est sensiblement constante quel que soit l'éloignement du but.

„Avec le fusil modèle 1874, la profondeur de cette zone est de 300 mètres environ si l'on ne considère que 90 p. 100 des coups, en éliminant les plus courts et les plus longs, et il existe une surface centrale efficacement battue sur laquelle les empreintes des balles sont réparties d'une façon à peu près uniforme. Ce noyau central contenant la meilleure moitié des coups a une profondeur de 100 à 150 mètres avec des tireurs ordinaires. Par suite les feux exécutés avec une seule ligne de mire, battent d'une façon suffisamment dense une zone centrale de 100 à 150 mètres de profondeur.

„A égalité de justesse les profondeurs des zones battues par des armes différentes, tirées à la même distance *sont proportionnelles à la tension de leur trajectoire*; or nous avons établi que cette tension a été doublé dans le fusil modèle 1886; il en résulte que les nouvelles armes de petit calibre battent efficacement de plein fouet une zone de 200 à 300 mètres de profondeur.

„La tension de la trajectoire fournit donc un double avantage:

1e.

2e. Elle étend la profondeur des zones battues et augmente, par suite, les chances d'atteindre les troupes situées en arrière du but sur lequel les feux sont dirigés.”

Wij zagen echter dat de D. S. niet noemenswaard verschilde bij gebruikmaking van verschillende geweerstelsels en het is dus onjuist om

te zeggen dat de D. S. evenredig is met de meerdere of mindere gestrektheid van de kogelbaan. Evenmin is de kans, om achter het doel opgestelde troepen — als gevolg van de grootere gestrektheid van de baan — te treffen, grooter geworden bij de invoering van het min.-kal. geweer. Bij een 50 % D. S. van 100 M. treft de uiterste kogel van die 50 %, zoowel van het min.-kal. geweer als van het kl.-kal. geweer op 50 M. achter het doel den grond.

Een andere zaak is het, dat de kans, om op het terrein waar de kogels neerslaan treffers in verschillende doelen te krijgen, veel grooter is geworden (gevolg van de grootere bestreken ruimte).

Voor zooverre wij konden nagaan, stemmen de buitenlandsche reglementen hierin overeen dat zij de 50 % D. S. van middelmatige schutters op ongeveer 100 M. stellen.

Zwitserland zegt o. a.: Die Trefffläche — der mit Feuer gedeckte Raum — beginnt und endet bei dem Visir 600 und den höheren Visiren und bei einem zur Visirlinie gleichlaufenden Gelände, gute Schützen vorausgesetzt, etwa 50 M. vor bezw. hinter der Visirschutzweite.

Voor zooverre ik uit het Spaansche voorschrift iets begriip, staat daar ongeveer hetzelfde (. . . de modo que la trayectoria media pase por el centro del blanco, obtendremos 50 metros de la zona central delante del blanco y 50 metros detrás).

Het Duitsche schietvoorschrift van 1899 vermeldt: „Die Tiefenausdehnung des wirksamen, etwa drei Viertel aller Schüsse enthaltenden Theils der Geschoszarbe nimmt mit wachsender Schutzweite ab und beträgt bei Schützenfeuer mittelguter Schützen in einem zur Visirlinie gleichlaufenden Gelände, bei Anwendung des entsprechenden Visirs:

auf den Schutzweiten	600	ungefähr	170	M.
”	”	”	700	” 160 ”
”	”	”	800	” 145 ”
”	”	”	1000	” 115 ”
”	”	”	1200	” 100 ”
”	”	”	1600	” 75 ”
”	”	”	2000	” 70 ”

Volgens deze opgave wordt bij het toenemen van de afstanden de 50 % D. S. belangrijk kleiner. De zeer aanmerkelijke verschillen, met de resultaten der vuren op het strand te Scheveningen verkregen, doen mij onderstellen dat de hier vermelde cijfers langs empirischen weg gevonden zijn en voorzichtigheid bij het gebruik van die getallen is dan ook volkomen gewettigd.

Het Russische voorschrift zegt ongeveer: „Bij salvovuur van goede schutters op afstanden van 1000—2200 pas is de D. S. ongeveer 300 pas, waarbij nabij den vizierschotafstand op een lengtestrook van 100—150 pas, ongeveer de helft der schoten valt. Hoe slechter de schutters zijn en hoe onrustiger de vuurleider, des te grooter wordt de D. S., zoodat die tot 500 en meer passen klimt; in dat geval valt in de middenstrook van 150—200 pas niet de helft, maar ongeveer 25 % der schoten.

„De spreiding bij individueel vuur is even groot als bij salvovuur, maar de groepeerings der treffers is in het eerste geval meer toevallig.”

Men kan dus bij vredesvuren aannemen, dat de 50 $\frac{0}{100}$ D. S. van middelmatige schutters op middelbare en groote afstanden 100 M. bedraagt. Bij oorlogsvuur worden die spreidingen — *en zulks moet als een vaste wet worden aangenomen* — veel grooter. ¹⁾

BREEDTESPREIDING.

Het Voorschrift W. en S. geweer M. 7 $\frac{1}{88}$ teekende omtrent de B. S. het volgende op: „Zonder te groote onnauwkeurigheid kan voorts worden aangenomen dat, bij gebruikmaking van één mikpunt, de B. S. van den bundel, in meters, gelijk is bij middelmatige schutters aan 3 maal en bij zeer goede schutters aan 1 $\frac{1}{2}$ maal het aantal hectometers van den afstand”.

Het Voorschrift W. en S. geweer M. 95 zegt daarentegen: „Zonder te groote onnauwkeurigheid kan voorts worden aangenomen, dat bij gebruikmaking van één mikpunt, de breedtespreiding van den bundel bij zeer goede schutters, in meters, gelijk is aan het aantal hectometers van den afstand”.

Over middelmatige schutters laat laatstgenoemd voorschrift zich dus evenmin uit.

Hier volge een staatje van enkele B. S. van zeer goede schutters in 1898 verkregen bij de Normaal Schietschool.

Afstand.	Geweer M. 95.
1000 M.	10 M.
1100 "	16 "
1100 "	13 "
1200 "	23 "
1200 "	14 "
1300 "	12 "
1400 "	19 "
1500 "	18 "
1500 "	18 "
1500 "	30 "
1700 "	23 "
1800 "	24 "
1800 "	27 "
2000 "	21 "
2000 "	28 "

Uit dit staatje volgt, dat de B. S. bij deze vuren, gem. in Meters, gelijk is aan 1.3 maal het aantal HM. van den afstand.

Maar toch blijkt ook hier weer, dat de richtfouten bij het geweer M. 95 verminderd zijn.

Overigens moet mij hier de verklaring van het hart, dat ik op het

¹⁾ Zie ook: Neue Studien über die Wirkung des Infanteriegewehrs u. s. w., von H. ROHNE, Berlin 1898, blz. 6.

gevechtveld aan de B. S. een ondergeschikt belang hecht. Ik kom hier later op terug, maar zal in beginsel aannemen, dat bij middelmatige schutters de B. S. ongeveer gelijk is aan 2 maal het aantal HM. van den afstand.

TREFKANSBEREKENING.

In de kennis van de 50 % D. S. en B. S. hebben wij het middel om het trefferprocent op verschillende formatiën te bepalen.

Bij de verdere beschouwingen neem ik aan, dat het doel ligt binnen de 50 % D. S. Daarbuiten toch wordt de trefkans te gering, dan dat er met vrucht uit de verkregen treffers juiste gevolgtrekkingen zouden kunnen worden gemaakt.

Wordt gevraagd: *de trefkans te berekenen van 70 liggende tirailleurs op 70 staande tirailleurs op 1200 M. afstand, indien beide afdeelingen een frontbreedte beslaan van 105 M.*

Aannemende dat de tirailleurs recht voor zich uit vuren, dan zullen slechts op den uitersten rechter- en linkervleugel in verband met de B. S. enkele kogels langs het doel heengaan, maar zelden vuren de uiterste schutters op den buitenvleugel van het doel; in den regel houden ze meer naar binnen aan en kan bij dit breede doel van 105 M. de B. S. buiten beschouwing blijven. Men doordringe zich toch van de waarheid, dat die 70 tirailleurs niet 70 verschillende doelen aanwijzen. Neen, zij doen zich aan het oog voor als één schijf, als één doel. De oppervlakte van dat doel bedraagt 105 M. × 1.7 M. (hoogte tirailleur) = 178.5 M².

De hoogte 1.7 M. zijnde en de bestreken ruimte op den afstand van 1200 M. 23 M. bedragende, zoo zullen alle kogels die tusschen 1200 en 1223 den grond raken door de schijf gaan. Nu vonden wij in de vorige bladzijden dat 50 % der schoten vallen op 100 M. diepte. Valt de vuurkern dus om en nabij het doel, dan zullen op 23 M. diepte vallen

$$\frac{50}{100} \times 23 = 11.5 \%$$

Dit zou ook werkelijk zoo zijn, indien de schijf geheel gevuld was, d. w. z. indien er zich geen ruimte tusschen de staande tirailleurs bevond.

Dit is echter wel het geval.

De oppervlakte van de geheele schijf bedraagt 105 M. × 1.7 M. = 178.5 M²., terwijl het trefbaar oppervlak slechts 70 × 40 dM². = 28 M².¹⁾ is.

¹⁾ Zie: Beiheft zum Militär Wochenblatt 1898, Elfte Heft: „Messungen der verwundbaren Trefffläche des Schützen mittelst Photographie.“

Ik merk hierbij op dat de opgaven luiden:

Stehend in Anschlag	36.04	dM ² .	op	600	M.
Stehend von Vorn	42.16	"	"	1200	"
Stehend von der Seite	31.48	"	"	"	"
Kniend im Anschlag	24.97	"	"	"	"
Stehend im Anschlag	33.67	"	"	1500	"
Liegend frei	18.19	"	"	600	"
Liegend hinter Deckung	3.44	"	"	600	"

Er zullen dus op de tirailleurs niet $11\frac{1}{2}\%$ treffers behaald worden, maar

$$11.5 \times \frac{28}{178.5} = 1.8 \%$$

Waren de tirailleurs geknield, dan zouden de resultaten dalen tot 0.69% ; lagen zij, dan kan slechts gerekend worden op een half procent treffers. In het laatste geval zijn dus 200 kogels noodig om een liggenden tirailleur buiten gevecht te stellen. En nogmaals wijs ik er op dat het hier vredesvuur geldt.

In verband met de diepte van een liggenden man en den invalshoek van het projectiel, wordt het trefbaar oppervlak grooter, naarmate de afstand waarop gevuurd wordt ook grooter wordt.

Onze figuurschijven hebben veel meer oppervlakte dan het mensche-lijk lichaam.

Op de hierboven aangegeven wijze kan men de trefkans berekenen op alle mogelijke doelen en afstanden.

Nog een voorbeeld vinde hier een plaats. Ik stel nl. de vraag: *Welke marschvorm is tegen infanterievuur op 1200 M. voordeliger, de verspreide formatie of de marsch met groepen uit de flank?*

Nemen wij weer 70 tirailleurs aan, die thans op 1200 M. oprukken in 7 groepen ieder van 10 man en met tusschenruimten midden op midden van 15 M. Deze marschvorm kan dus worden voorgesteld door zeven schijven, ieder ter breedte van twee man, maar 5 man (4 Meter) diep. De diepte der schijven kan in hoogte worden omgezet, hetgeen in verband met den invalshoek een meerdere hoogte geeft van 3 dM.

Mag men nu aannemen dat een tirailleur op 1200 M. vuurt op één groep? Ik meen van niet. De manschappen vuren op de lijn, waarin de groepen zich bewegen. Met andere woorden: de kogels zullen zich over het geheele front, waarin de groepen oprukken, vrij regelmatig verdeelen. In de eerste plaats biedt een groep uit de flank een te smal en te weinig zichtbaar doel aan op 1200 M. om daarop te richten, maar het is ook niet denkbaar, dat het doel bijv. op de volgende wijze kan worden aangegeven: „2e groep links, 4e groep rechts, enz.”. De tirailleurs vuren op het geheele front en ook in verband met de B. S., die op 1200 M. \pm 24 M. bedraagt, mag veilig worden aangenomen, dat de kogels zich over het geheele front vrij regelmatig verdeelen.

De meerdere hoogte van het trefbare oppervlak (diepte van de groep) kan vrijwel uitgedrukt worden door de som van het trefbaar oppervlak van een staanden man (42 dM^2) $+ 5 \text{ dM.} \times 3 \text{ dM.} = 15 \text{ dM}^2$. (Breedte van een man maal meerdere hoogte). Het totaal trefbaar oppervlak der schijven wordt dus voor zeven groepen van twee man in front:

$$(42 + 15) \text{ M}^2. \times 7 \times 2 = 798 \text{ dM}^2.$$

De geheele frontoppervlakte van de schijf bedraagt voor 7 groepen: $7 \times 15 \text{ M. tusschenruimte} \times 1.7 \text{ M. hoogte}$ of 178.5 M^2 , waarvan trefbaar 7.98 M^2 .

Het geheele front vangt, zooals wij vroeger zagen, $11\frac{1}{2}$ % op; het trefbaar oppervlak zal dus opvangen:

$$\frac{7.98}{178.5} \times 11\frac{1}{2} \% \text{ of } \pm 0.51 \%.$$

Op de verspreide tirailleurs werd 1.8 % behaald; op de groepenformatie slechts 0.51 %, waaruit volgt dat de opmarsch met groepen uit de flank op 1200 M. voordeeliger zou zijn.

Nu is het natuurlijk waar, dat de manschappen in de groep zich niet volkomen dekken en het trefbaar oppervlak dus iets grooter zal zijn, maar daartegenover staat, dat het richten voor de tegenovergestelde schutters veel moeilijker is.

Een factor, dien wij hier buiten beschouwing lieten, was het indringingsvermogen. Toch zou, om de verliezen gelijk te doen zijn, aangenomen moeten worden, dat iedere treffer in één groep 3 man ($3 \times 0.51 = 1.53$; dus nog minder dan 1.8) buiten gevecht stelde.

Dit nu is toch niet aan te nemen. Voeg ik daarbij het veel moeilijker richten aan de eene zijde en de moeilijker leiding der verspreide linie aan de andere zijde, dan kom ik tot de overtuiging, dat het in 't algemeen wenschelijk is, de groepen op het gevechtveld zoo lang mogelijk en wel tot vlak nabij de vuurlinie gesloten en uit de flank te doen oprukken.

Ieder kan voor zich op de hierboven geschetste wijze trefkans-berekeningen op verschillende formatiën maken, maar steeds zal hij tot de overtuiging komen, dat de flankopstellingen en flankmarschen van de kleinste gevechts-eenheden, minder trefkans bieden dan diezelfde eenheden in verspreide formatie.

Ik meen hier te mogen wijzen op het belangrijk artikel van den „Capitaine d'infanterie à l'École supérieure de guerre, PAGES” in het Journal des sciences militaires 1899, November en December, dat o.a. aldus eindigt:

„Au combat, toute troupe qui se meut sans être obligée de faire usage de ses armes, doit le faire en employant des formations à front mince; la base de ces formations sera toujours *la section par le flanc sur deux rangs.*”

Het ge(mis?)bruik, dat van verspreide formatiën bij onze Divisie-manoeuvres in 1899 gemaakt werd, leidde den Majoor BENDER à BRANDIS er toe om in zijn lezenswaardig artikel in *De Mil. Spectator* van November 1899 te spreken van: „Een nieuw gekweekte vrucht op den tactischen akker”; terwijl ik betreffende dit onderwerp nog meen te mogen verwijzen naar de voordracht van dienzelfden Majoor in de Vereeniging t. b. v. d. Krijgswetenschappen van 10 April 1896 met platen III, IV en V en, als het niet te aanmatigend is, naar mijn artikel: „Het versterken van de voorste gevechtlinie”, *De Mil. Spectator* 1893, No. 7, met plaat VI (blz. 420).

In 't algemeen kan op de wijze als ik straks aangaf bij vredesvuren
Mil. Spect. 1900.

van tevoren de trefkans op verschillende doelen berekend worden. Voor hen, die in oorlogstijd als vuurleiders zullen optreden, acht ik deze eenvoudige berekeningen zeer nuttig. Of in verband met de beschikbare munitie het afgeven van vuur gerechtvaardigd is, is een kwestie, die men op het gevechtveld niet kan gaan berekenen, maar die men door vredesvoorbereiding eenigszins meester moet zijn. Zeker leert men haar niet door jaar in en jaar uit op een schietbaan naar een klein ringetje te vuren en ook niet door gevechtsvuur te houden op de wijze zooals ik dat eens bij een mogendheid zag, alwaar verschillende bataljons (ik meen een vijftal) binnen vijf uren ieder voor zichzelf en op hetzelfde terrein een gevechtsoefening hielden en op 1100 M. domweg \pm 15 patronen per man vershoten op twee achter elkaar gestelde sectieschijven. Belangstelling in de oefening merkte ik niet op en vernomen hebbende dat de prijs van een patroon \pm 5 cent was, maakte ik de opmerking dat er dien morgen dus voor ongeveer f 1750 vershoten was. Het lakonieke antwoord, dat ik toen kreeg, is te merkwaardig dan dat ik het niet vermelden zou. Het luidde: „Ja! 't staat in het voorschrift"! Toen ik de troepen zag afmarcheeren, zonder dat het verkregen treffer-procent medegedeeld en besproken was, kreeg ik den indruk, dat in het land, dat 'k bezocht, *het wezen van de zaak werd opgeofferd aan den schijn*.

Wil men een poging aanwenden om de trefkans van aanvaller en verdediger onder cijfers te brengen, dan kan men als volgt te werk gaan. Beschouwen wij een infanterie-aanval over een afstand van 1200 M. en nemen wij aan dat die in 40 min. volbracht wordt.

De verdediger kan dus 40 min. vuren; de aanvaller, die gedurende het voorwaarts gaan niet vuurt en die na elken sprong eenigszins op adem moet komen, zal bijv. slechts 22 min. vuren (12 sprongen van 1 minuut + 6 minuten om op adem te komen = 18 minuten).

De aanvaller biedt gedurende het voorwaarts gaan een trefbaar oppervlak van 39,04 dM² en gedurende het liggend vuur een trefbaar oppervlak van 18,9 dM².

De verdediger — aannemende dat die achter behoorlijke dekking vuurt — heeft gedurende het vuur een kwetsbaar oppervlak van 3,44 dM².¹⁾ Gedurende den geheelen aanval verhoudt zich het trefbaar oppervlak van één verdediger tot dat van één aanvaller als:

$$12 \times 39,04 + 28 \times 18,9 : 40 \times 3,44 \text{ of als} \\ 7 : 1.$$

Bij het liggend vuur kan worden aangenomen, dat aanvaller en verdediger even snel vuren, bijv. 4 patronen per minuut. Als de aanvaller echter voorwaarts komt, versnelt de verdediger zijn vuur — bijv. tot 6 patronen per minuut — en de verhouding van het aantal vershoten

¹⁾ Deze getallen volgens het reeds aangegeven elfde „Beiheft" van het *Mil. Wochenblatt* 1898.

patronen van één verdediger tot dat van één aanvaller zou dus zijn als volgt:

$$12 \times 6 + 28 \times 4 : 22 \times 4 \text{ of als} \\ 4 : 1$$

De kans, die één verdediger heeft om één aanvaller buiten gevecht te stellen, zou dus $4 \times 7 = 28$ maal grooter zijn dan de kans die één aanvaller heeft tegen één verdediger!

Dit getal is zuiver theoretisch, maar toch blijkt daaruit voldoende het verbazend vuuroverwicht, dat de verdediger boven den aanvaller kan hebben, en zulks leidt weder tot de gevolgtrekking dat, een frontaanval over vlak terrein tegen een behoorlijk gedekten verdediger zoo-veel mogelijk vermeden behoort te worden.

VIZIERINRICHTING EN SCHIJVEN.

In 't algemeen zal men het wel met mij eens zijn, dat men den soldaat in vreedestijd zooveel mogelijk moet leeren wat hem in oorlogstijd wacht, en dat zijn opleiding moet zijn een opleiding voor het gevecht. Bij de opleiding tot oorlogsschutter wordt dit groote beginsel m. i. te eenen male ontkent. Zoowel vizier- en korrel-inrichting als schijven zijn gericht op het vormen van juistheidsschutters. Binnen zekere grenzen is dit juist gezien, maar men kan dat beginsel overdrijven.

Het zeer juist schieten heeft slechts hooge waarde, zoolang de bestreken ruimte bij één vizier, grooter is dan de schattingsfout van den afstand. Stel u een afdeeling uitmuntende schutters voor wier 50 % D. S. 40 M. bedraagt. Ge doet vuren op 1000 M., maar ge schat den afstand 100 M. mis, er is wat wind, de temperatuur is laag, enfin, ge vuurt en ge brengt geen enkelen treffer in het doel. A qui la faute?

En men zegge niet: Ja, maar er *moet* niet mis geschat worden, de vuurleider *moet* de aanslagen waarnemen en de wijziging van dracht in verband met de temperatuur en wind corrigeeren. Dat alles zijn mooie phrases, maar..... ce'n'est pas la guerre.

Men *moet* aannemen, dat het misschatten van den afstand op het gevechtsveld gemiddeld 10—20 % van den afstand bedraagt; men moet begrijpen dat de D. S. op het gevechtsveld zeer belangrijk toeneemt; dat men met de B. S. bijna geen rekening heeft te houden; dat de doelen, die zich voordoen, geen cirkels en kringetjes zijn, maar lage en breede plekken in het terrein die op alles gelijken, behalve op onze vijfmans- en sectieschijven.

Ons Voorschrift erkent deze waarheden wel degelijk. In de Compagnieschool lees ik op blz. 60: „Zoo zal men, wanneer het vuur eenmaal op „de aanvallende tirailleurs is geopend, vermijden, het op zich daarach- „ter vertoonende ondersteuningstroepen, over te brengen. De afdeelin- „gen, die zulke troepen waarnemen achter de tirailleurs die zij onder „vuur nemen, versnellen het vuur — waartoe, wanneer men tirailleur- „vuur afgeeft, het Commando: Levendig tirailleurvuur, gelegenheid geeft

„— en vuren met hetzelfde vizier op hetzelfde mikpunt door. Verdwijnen die troepen weder dan wordt het langzaam vuren hervat.”

Ligt hierin niet ten volle de erkenning, dat groote dieptespreiding op het gevechtveld een wet is? Dat sneller vuur dient immers om meer treffers in die ondersteuningstroepen te verkrijgen.

Er ligt dualisme in het streven om goede schutters te vormen en de zucht om met één vizier treffers te verkrijgen in twee achter elkaar liggende doelen. ¹⁾

Nu meen ik dat onze miliciens na enkele maanden meer dan voldoende schieten om op het gevechtveld even gunstige of ongunstige resultaten te krijgen als soldaten van andere legers. Schoten zij op het gevechtveld even goed als op de schietbaan, dan zouden zij de Transvalers overtreffen.

Maar het schieten op het gevechtveld wordt niet beheerscht door de schietkunst of de schietvaardigheid, maar door kalmte en vastberadenheid. Die factoren met alle mogelijke middelen aan te kweeken zal ons verder brengen dan het verschieten van duizende patronen, bij regen of wind, koude of hitte. Hoe menigmaal heb ik het al niet bijgevoond dat heftige wind het treffen van de schijf tot een bloot toeval maakte en er van aankweken van zelfvertrouwen, wat leidt tot kalmte en vastberadenheid, niet slechts geen sprake was, maar er in dit opzicht veel meer verloren werd dan gewonnen.

Niet genoeg kan men zich doordringen van de waarheid dat doelen op het gevechtveld zullen zijn *laag* maar *breed*.

Men behoeft toch maar het manoeuvreveld te betreden om overtuigd te worden van de waarheid van deze stelling. Een enkele maal kan het voorkomen, dat men op een verkennend officier of een paar ruiters, enkele schoten moet afgeven, regel zal zijn dat men vuurt op tirailleurs, oprijdende stukken, toesnellende ondersteuningstroepen, enz. Al deze doelen doen zich aan het oog voor als lage en breede doelen.

Wanneer zal het voorkomen dat een man in het gevecht richt op één tegenstander? Hij neemt *de lijn der tegenstanders* in het oog en vuurt ongeveer recht voor zich uit. Ik breng hier voor hen, die aan de manoeuvres der 1e Divisie in 1899 deelnamen, o. a. in herinnering den laatsten manoeuvre dag en den aanval van uit Elspeet op de stelling bij Garderen. Men zou dat manoeuvreveld een klein St. Privat hebben kunnen noemen; immers over een 1200 M. werd hier de aanval over glooiend

¹⁾ v. ROHNE geeft bijv. op, dat op een schijf van 1 M. hoogte (breedte onbepaald) bij het vizier van 1000 M. van 100 kogels te verwachten zijn op de navolgende afstanden:

	850	900	950	1000	1050	1100	1150	M.
Goede schutters	—	0.4	8.5	21.3	8.1	0.5	—	‰
Middelmatige schutters	1.2	4.9	9.2	10.7	7.7	3.8	0.9	tr.

waaruit volgt, dat bij grootere misschattingen dan ± 50 M., middelbare schutters een grooter ‰ treffers in de schijf brengen dan goede.

en weinig dekking biedend terrein aangevangen en doorgezet. Maar nu wil ik allen, die den aanval mede maakten, vragen: „Wat zag men van den vijand”? Het antwoord moet luiden: „ongeveer niets”. Met het gewapend oog onderscheidde men loopgraven, die de kammen der hoogten bekroonden; hier en daar flickerde een bajonet, men hoorde salvo's, veel meer vermocht men niet waar te nemen. Maar zelfs al was de verdediger in zijn loopgraven gaan staan, dan nog had hij zich als een lange zeer weinig hooge lijn aan 't oog van den aanvaller vertoond. En de verdediger? Ook voor hem doet zich de aanvaller voor als een breede linie. En de oprukkende ondersteuningstroepen, zelfs aannemende dat ze met gesloten groepen uit de flank oprukken, worden op alle afstanden door de vurende tegenstanders beschouwd als een linie waarop zij vuur afgeven.

Op 1200 M. zal er toch naar ik overtuigd ben geen man zijn die vuurt op bijv. de derde of vierde groep van links. Neen, hij vuurt recht voor zich uit op de linie die zich aan zijn oog voordoet.

Nu zal men mij tegenwerpen: „Ja, in groote gevechten kan die rede-neering opgaan, maar in ons polderland, in onze inundatiestellingen, in 't algemeen bij den kleinen oorlog, zijn de toestanden geheel anders. In hoeverre, zoude ik vragen? Hetzij een greppel, een aardrand, een dijk, een heg bezet wordt, al is het slechts door enkele manschappen, dan nog blijft 't waar dat het doel, door den verdediger geboden, laag en breed is.

Moet hiermede dan bij de opleiding tot oorlogsschutter niet méér rekening gehouden worden, dan thans het geval is? Met andere woorden, zoude het niet wenschelijk zijn meer den nadruk te leggen op geringe richtfouten in hoogte dan in breedte?

Zooals de cirkelschijf thans is ingericht, wordt aan elk schot, dat evenver van het middelpunt verwijderd is, een gelijke waarde toegekend, ongeacht de afwijking in de hoogtelijn of zijwaarts plaats heeft.

Nemen wij nu eens aan dat wij naderende tirailleurs beschieten. Dan is het toch van zeer ondergeschikt belang of de schutters hun kogel 2 of meer Meters rechts of links in het doel brengen; wel van belang is het echter of de kogel 2 of 3 M. over het doel heengaat.

Wel is waar kan het schot dat over het doel heengaat een toevalstreffer worden in ondersteuningstroepen en reserves, maar dit mag geen aanleiding worden om het te hoog (te laag) schieten in bescherming te nemen.

Hoe meer men de dieptestrook waarop de projectielen neerslaan kan inkrimpen, des te meer treffers zal men (wanneer de vuurleider zijn maatregelen goed genomen heeft) in het doel brengen en des te sneller zal het beoogde resultaat verkregen worden.

Ik stel mij het oorlogsvuur zóó voor, dat een strook ter breedte van de vurende afdeeling en ter diepte van eenige honderde Meters (afhankelijk van de vaardigheid der schutters, de kalmte, enz.) met projectielen overdekt wordt. Op beperking van die diepte moet het streven van den instructeur naar mijne meening gericht zijn.

Nu weet ik zeer wel dat soms gestreefd wordt naar vergrooting der D. S. bijv. daar, waar in de Comp. School staat voorgeschreven:

„Bij *onbekendheid* met den afstand tracht men dezen zoo nauwkeurig mogelijk te bepalen.

„Op de *kleine* afstanden gebruike men alsdan één, op de *middelbare* twee en op de *grootte* afstanden drie opvolgende vizieren.”

Bij drie opvolgende vizieren maakt men de D. S. ongeveer 200 M. grooter, waar tegenover staat dat op het zooveel grooter geworden trefvlak de kogels ijler inslaan.

Nemen wij aan dat de projectielen bij een oorlogsvuur op 1200 M. neerslaan tusschen 900 en 1500 M., dan zullen zij bij twee vizieren van 900—1600 en bij drie opvolgende vizieren van 900—1700 M. vallen.

Men moet die groote dieptespreidingen op het gevechtveld als een vaste wet aannemen en het streven van den instructeur moet er op gericht zijn de nadeelen, die uit deze wet voor de uitwerking van het vuur voortspruiten, zooveel mogelijk te beperken. Als gevolg daarvan zou ik de volgende stelling wenschen te huldigen: Bij de schietopleiding moet het streven zijn de hoogte- (diepte-) spreiding zooveel mogelijk te beperken.

Ten einde al dadelijk in dit opzicht een voordeel te bereiken zou naar mijne meening een gewijzigde vizierkeep en korrel voor het geweer M. 95 gewenscht zijn. Immers de kleine vizierkeep en de spits toeloopeude korrel werken het afgeven van een schot met gestreken korrel niet in de hand. Ware daarentegen de keep breeder en de korrel aan de bovenzijde meer afgeplat, bijv. over een breedte van 1,5 à 2 mM.

Fig. VI.

(zie fig. VI), dan ben ik overtuigd, dat de uitkomsten van een vuur — ten opzichte der dieptespreidingen — reeds veel betere resultaten zouden opleveren. In dezen gedachtengang zoude ik het zeer toejuichen indien eens vergelijkende proeven met bijv. 25 geweren, voorzien van de naar mijne denkbeelden gewijzigde richtmiddelen, konden genomen worden. Pogingen, door mij aangewend om in die richting proeven te kunnen nemen, hebben gefaald. Ook is mij medegedeeld dat andere rijken een dergelijke vizier- en korrel-inrichting niet bezitten. Is zulks een bewijs dat men daarmee geen betere resultaten zou verkrijgen?

Hoe eenvoudiger de richtmiddelen zijn, hoe spoediger het geweer gericht kan worden, des te meer waarborg bestaat er dat de schutter op het gevechtveld pogen zal een gericht schot af te geven. Vooral wanneer meer waarde gehecht wordt aan vermindering der D. S. en minder aandacht geschonken wordt aan de B. S., wijst het voordeel van een platter korrel en een bredere keep zich als vanzelf aan.

Men hechte toch niet te veel aan de resultaten, verkregen op een klein roosje op groote schijf. Dat geweerfabrikanten spits toeloopeude

korrels construeeren, om aan wapen-commissies schitterende resultaten op een schijf te doen zien, is begrijpelijk, maar voor grootere resultaten op het gevechtveld meen ik dat onze vizier- en korrelvorm gewijzigd zou moeten worden, hetgeen trouwens met zeer geringe kosten te verkrijgen zou zijn. Overigens meene men niet, dat met een platteren korrel niet met even goede resultaten op een ringschijf geschoten zou kunnen worden (al acht ik dit bijzaak). Zij, die de schietconcoursen bezoeken, zullen mij toegeven, dat verscheidene schutters gebruik maken van geweren, voorzien van korrels, die van boven vlak zijn.

Verder zoude ik dan ook de schijven wenschen te wijzigen in dier voege, dat een schot dat te hoog of te laag valt dadelijk minder waarde zou hebben dan een schot dat evenveel dM. links of rechts viel. Mij zweemt daarbij een schijf voor den geest in verticale strooken verdeeld in den geest van de teekening in fig. VII aangegeven.

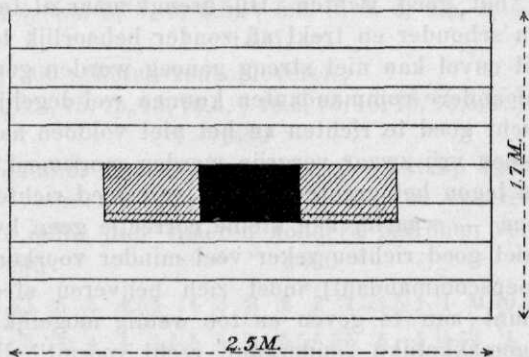

Fig. VII.

RICHTEN.

De resultaten van het vuur zijn — den vuurleider er buiten latende — afhankelijk van goed richten.

Ten einde het goed richten bij de manschappen aan te moedigen, valt naar ik meen bij onze schietopleiding nog wel iets te doen. Met name bij het gevechtsschieten met afdeelingen.

In vredestijd moet er met de meeste angstvalligheid tegen gewaakt worden, dat de man nimmer een schot afgeeft (hetzij met schijnbewegingen, hetzij met losse of scherpe patronen) zonder goed te hebben gericht.

Ofschoon dit beginsel wel degelijk in onze voorschriften is nedergelegd, komt het mij voor dat aan deze basis van het oorlogsvuur niet altijd dat gewicht gehecht wordt als de hooge ernst der zaak verdient.

Zolang de man de individueele oefeningen verricht, doet hij ernstig zijn best. De prikkel, die ontstaat uit de aanmoediging en de goed- of afkeuring van den aanwezigen officier, de zucht om scherpshutter te worden en het vooruitzicht op kleine premiën werken in dit opzicht

zeer gunstig. Bij latere oefeningen (gevechtsschieten) mist de man elken prikkel. 't Kan hem in 't algemeen niets schelen of er 30 of 7 procent treffers bereikt worden en al is het nu zeer waar dat „minder op veel treffers, dan op een oordeelkundige uitvoering (van het vuur) gelet dient te worden”, zoo sluit de oordeelkundige uitvoering toch volstrekt het goed richten door de minderen niet uit. Werd bij het gevechtsschieten met afdeelingen ook aan die compagnie, die het best vuurde, een kleine premie (bijv. een sigaar per hoofd) verstrekt, dan werd het eergevoel der soldaten gewekt en ieder man zou zijn uiterste best doen om goed te schieten.

Aan die gevechtsoefeningen valt bij ons (zie o. a. het artikel van den Heer Kapt. LAND in *De Mil. Spectator* van September jl.) nog veel te verbeteren. Ook bij de oefeningen in het tirailleeren, verliest de man door het aanhoudend herhalen van allerlei schijn-vuren, helaas! de belangstelling in het goed richten. Hij brengt maar al te dikwijls het geweer aan den schouder en trekt af, zonder behoorlijk te hebben gericht. Tegen dit euvel kan niet streng genoeg worden gewaakt.

De groeps- of andere commandanten kunnen wel degelijk waarnemen of een man tracht goed te richten en het niet voldoen aan dezen eisch moest m. i. als een vrij zwaar vergrijp worden aangemerkt. Worden de eerste zondaars tegen het groote beginsel van goed richten flink onder handen genomen — waarbij een kleine correctie geen kwaad kan —, dan zal het niet goed richten zeker veel minder voorkomen. Ook de vuurleider (groepscommandant) moet zich beijveren steeds een zeer duidelijk mikpunt aan te geven en zoo weinig mogelijk gebruik maken van het gemakkelijke „onderkant, recht vooruit”. Bij oefeningen in het tirailleeren is het dan ook zeer aan te bevelen altijd op het punt, waar de vijand ondersteld wordt te zijn, een of meerdere personen (bijv. overschietend kader) op te stellen, ten einde als richtpunten voor de tirailleurs te dienen.

Ofschoon het richten in staande houding op het gevechtsveld tot de uitzonderingen behoort, wordt in het Ned. Voorschrift op de W. en S. een overwegend deel der oefeningen in staande houding voorgeschreven. De staande righthouding, waarbij de linkerbovenarm tegen de borst steunt, lokt mij overigens veel meer aan dan de houding waarbij de linkerarm geheel vrij wordt gelaten. Alle juistheids-schutters (zie de schietwedstrijden) nemen die houding aan en overigens ligt in die houding — voor het gevecht — een grootere waarborg tegen te hoog schieten, daar het geweer als het ware met den linkerboven- en onderarm een vasten driehoek vormt.

HET GEBRUIK VAN TWEE OF MEER VIZIEREN.

Geheel in overeenstemming met werkelijke gevechtstoestanden schrijft punt 76 C. S. voor:

„Daar bij het doen of het afslaan van een aanval, het gros van de

„soldaten op de kleine afstanden (600 M. en daarbeneden) hun vizier-
„klep niet meer met juistheid zullen verplaatsen, worden de opzet-
„hoogten alsdan zoo min mogelijk gewijzigd. Van af 600 M. tot 400 M.
„wordt dan ook het vizier van 500 M. gebezigd, en, wanneer de vijand
„op 400 M. gekomen is, de vizierklep op standvizier gesteld en met dat
„vizier doorgevuurd”.

Minder in overeenstemming met gevechtstoestanden acht ik de in
datzelfde punt 76 voorkomende bepaling:

„Bij onbekendheid met den afstand tracht men dezen zoo nauwkeurig
„mogelijk te bepalen. Op de *kleine* afstanden gebruike men alsdan *één*
„op de *middelbare twee* en op de *grootte drie* opvolgende vizieren.

Beschouwen wij een schietoefening op het oefeningsterrein op 1400 M.
met een 50 % D. S. van 100 M. dan vallen van 1300 tot 1500 M. in
strooken van 10 M. diepte ongeveer:

2, 3, 3, 4, 4, 4.5, 5, 5, 5, 5.5, | 5.5, 5, 5, 5, 4.5, 4, 4, 3, 3, 2 %.

1400

hetgeen bij 300 schoten zou opleveren:

6, 9, 9, 12, 12, 13.5, 15, 15, 15, 16.5, | 16.5, 15, 15, 15, 13.5, 12, 12, 9, 9, 6 kogels.

1400

Was de afstand niet bekend, maar geschat op 1400 M., dan zoude
volgens het Voorschrift gevuurd zijn met de vizieren 1300, 1400 en
1500 M. Met ieder dier vizieren honderd patronen verschiende, zou
de uitkomst zijn:

1400

Viz. 1300 M.	5.55	5	5	4.54	4	3	3	2	2	1.5	1.5	1	1	0.5	0.5	0.5	0.5	„
„ 1400 „	2	3	3	4	4	4.5	5	5	5	5.5	5.5	5	5	4.5	4	3	3	2
„ 1500 „	„	0.5	0.5	0.5	0.5	1	1.5	1.5	2	2	3	3	4	4	4.5	5	5	5.5
Totaal . . .	7.5	8.5	8.5	9.5	9	9.5	10.5	9.5	9.5	9.5	9.5	10.5	9	9.5	8.5	8.5	7.5	kogels.

1400

Uit de vergelijking van de resultaten verkregen bij het vizier van
1400 M., met die verkregen bij de vizieren 1300, 1400 en 1500 M. blijkt,
dat het gebruik van 3 vizieren eerst dan voordeel begint te bieden,
wanneer het doel zich beneden 1300 of boven 1500 M. bevindt.

Is het doel dus geschat tusschen 1300 en 1500 M. dan verdient het aan-
beveling met het vizier van 1400 M. te schieten en niet met de vizieren
1300, 1400 en 1500 M. Ditzelfde blijft nog in verhoogde mate waar bij
grootere 50 % D. S., bijv. bij een gevechts- 50 % D. S. van 200 Meter.

Berekenen wij voor zulk een 50 % D. S. het aantal treffers van 300
kogels bij het vizier van 1400 M. en bij de drie vizieren van 1300, 1400
en 1500 M., dan vindt men in het eerste geval:

	1200	1250	1300	1350	1400	1450	1500	1550	1600
Viz. 1400 M.	19.5	28.5	36	39	39	36	28.5	19.5	
„ 1300 „									
„ 1400 „	21.5	26.5	31.5	34.5	34.5	31.5	26.5	21.5	
„ 1500 „									

ieder 100 patronen.

waaruit blijkt, dat, bij schatting op het gevechtveld van 1400 M., het ook aanbeveling verdient om met dat vizier te vuren; immers eerst beneden 1200 M. en boven 1600 M. zou het gebruik van 3 vizieren eenig voordeel kunnen brengen.

Meerdere zulke reeksen construeerende, kan men aantoonen, dat goede schutters met twee vizieren even goede resultaten kunnen verwachten als middelmatige schutters met één vizier.

VUUROVERWICHT.

Bij gelijke bewapening, sterkte en geoefendheid moet theoretisch de aanvaller in het nadeel zijn tegenover den verdediger. Meerdere kalmte kan echter den numeriek zwakkeren aanvaller, bij uitzondering de overwinning schenken (tweede tijdperk van den Fransch-Duitschen oorlog, waar de reeds verscheidene malen in het vuur geweest zijnde Duitschers tegen de numeriek sterkere en ongedisciplineerde mobiele gardes vochten).

Ook de betere bewapening kan den numeriek zwakkere doen overwinnen (gevechten in den Boheemschen veldtocht van 1866). Het Pruisische Zündnadelgeweer kon in alle houdingen geladen worden, terwijl voor het Oostenrijksche voorlaadgeweer de staande houding vereischt werd.

Nu de bewapening der Europeesche mogendheden niet ver uiteenloopt, de geoefendheid ook niet veel zal verschillen en de meerdere of mindere kalmte (de voornaamste factor bij het gevechtvuur) onmogelijk geschat kan worden, doet men maar het best te streven naar numeriek overwicht, d. w. z. naar een groot aantal geweren in de voorste gevechtlinie. Van het begin van het gevecht af dus een krachtige tirailleurlinie, die op alle mogelijke wijze steeds op krachten gehouden en zoo mogelijk nog aangedikt wordt. De grootste kunst moet dan ook gezocht worden in het versterken van de voorste gevechtlinie, zonder daarbij groote verliezen te lijden, en zooals ik meen te hebben aangetoond, wordt dit doel het best bereikt door versterking met gesloten groepen, uit de flank marcheerende.

Die groepen moeten — al naar mate van de behoeften gedirigeerd worden op alle punten van de voorste gevechtlinie, waar de bevelhebbers meenen op te merken dat het vuur verzwakt. Op die wijze zullen den verdediger nimmer groote doelen worden geboden en treffers in die afzonderlijk toesnellende groepen kunnen slechts toevalstreffers zijn. Zij die zich de moeite getroosten eens een gevechtsbeeld te construeeren in den geest als ik zulks deed op plaat VI in *De Militaire Spectator* 1893, blz. 420, zullen naar ik hoop mijne meening deelen, dat in zulk een opmarsch de beste waarborg ligt voor weinig verliezen. Meer vrijheid van beweging voor den Comp. Commandant wordt hierbij echter eisch.

Deze moet beoordeelen of de voorste gevechtlinie aangedikt moet

worden, hetgeen zeker op te maken zal zijn uit de talrijker achterblijvende dooden en gewonden. De versterking zal steeds recht vooruit moeten geschieden. Op het gevechtveld zijn in de eerste linie slechts twee wegen mogelijk: recht vooruit en recht achteruit; al het andere is uit den booze. Op de flanken behooren natuurlijk grootere afdeelingen tegen omtrekkingen te waken.

Hoe meer geweren, hoe meer kogels, des te meer kans om het vuuroverwicht te verkrijgen en daardoor de overwinning aan zijne vanen te hechten.

Men wake toch tegen alles wat kunstmatig is; want al het kunstmatige zal zich op het gevechtveld op verschrikkelijke wijze wreken en een zware verantwoordelijkheid rust op hem, die door onoordeelkundige maatregelen of aanvoering meer menschenlevens heeft opgeofferd dan tot bereiking van het gevechtsdoel noodzakelijk was. Toch — al overstelpt de aanvaller den verdediger met projectielen — de beslissing van het gevecht zal eerst vallen beneden de 500 à 600 M. Dit moet voor den verdediger een vingerwijzing zijn om zijn krachtig vuur te bewaren tot de aanvaller op dien korten afstand is gekomen. Wel make hij gebruik van vuur op groote en middelbare afstanden, maar het gros zijner infanterie gebruike hij om tusschen 300 en 500 M. alles weg te maaien wat voor zijn stelling zich heeft opgehoopt. Alles moet den verdediger er aan gelegen zijn, zijn stelling en vooral zijn hoofdvuurstelling te maskeeren tot op het laatste gedeelte van den strijd. Vooral dáár, waar het sleutelpunt van de stelling gelegen is, worde boven de 500 M. geen vuuroverwicht gezocht. Ondersteuningstroepen en reserves — voor geweervuur beschut — moeten eerst dan in de vuurlinie komen als de twee à drie man dikke tirailleurlinie des aanvallers op \pm 400 M. van het aanvalspunt gekomen is.

Als de verdediger dan zijn volle vuurkracht ontwikkelt, zal binnen enkele minuten het geheele veld voor het aanvalspunt zijn schoongeveegd, want tegen dat vuur zal niets Bestand zijn.

Het terugvloeien van den aanvaller zal voor den verdediger het sein wezen voor een krachtigen tegenaanval, waartoe hij zijn troepen reeds gereed moet hebben staan.

De nieuwere vuurwapenen zijn den verdediger meer ten goede gekomen dan den aanvaller en gelukkig mag de Nederlandsche infanterie zich rekenen dat zij thans over een uitmuntend wapen beschikt, waarmede zij, in een goed gekozen verdedigende stelling geplaatst, den numeriek sterkeren aanvaller gerust kan afwachten. Maar om de overwinning te bevechten is slechts dit eene noodig: *vertrouwen*. Vertrouwen in zijn chefs, vertrouwen in zichzelf.

En om zelfvertrouwen te kweken ruime men bij meerderen en minderen een groote plaats in aan initiatief, want initiatief leidt tot zelfkennis en zelfkennis leidt tot zelfvertrouwen.

Herinneringen uit mijne militaire loopbaan.

DE REGIMENTSCOMMANDANT.

(Vervolg en slot van bladzijde 449 — Militaire Spectator No. 7 van 1900.)

Omtrent het reserve-kader heb ik zeer geringe ondervinding; toen ik bataljonscommandant was kreeg ik een der eerste reservisten; deze is later naar de Koninklijke Militaire Academie gegaan en maakte aldaar geen bijzonder schitterend figuur.

Tijdens mijn bevel, had het 3^e Regiment Infanterie slechts enkele reservisten in dop, bijna alle te Middelburg.

Naar ik van verschillende cadets hoorde, schijnen de gewezen reservisten, over het algemeen, aan de Academie niet uit te blinken; zonder hieromtrent iets te hebben uitgelokt, werd mij verhaald, dat het gewoonte bij die inrichting was geworden, wanneer cadets bijzonder domme antwoorden gegeven hadden of zich erg onbeholpen hadden aangesteld, te vragen of zij tot het reserve-kader hadden behoord; zelfs, ter versterking van die altijd minder gewenschte opmerking, of zij ook familie bij dat kader hadden.

Al kan men deze wijze van handelen niet goedkeuren, de toestand wordt er door geteekend.

Voorzeker was de gedachte nuttig en goed, kader te vormen voor tijden van gevaar, ten einde te voorzien in den geheel onvoldoenden toestand, waarin wij, om zoo te zeggen altijd, verkeerd hadden ten opzichte der aanvoering van reserve-afdeelingen — schutterij en landstorm.

Zoolang wij nog zuchtten onder het juk der plaatsvervanging bij de militia en hierdoor de goede elementen, voor een overwegend groot gedeelte althans, aan het leger werden onttrokken, had de gevolgde wijze van handelen ter verkrijging van reserve-kader eenig recht van bestaan en was men gedwongen zich belangrijke geldelijke opofferingen te getroosten om het beoogde doel te bereiken, al behoort reeds dadelijk te worden opgemerkt, dat, ook toen reeds, de oefening der reservisten onvoldoende en ondoelmatig moest genoemd worden en het verkregen personeel, op enkele uitzonderingen na, onmogelijk kon beantwoorden aan de verwachtingen, die men er van koesterde; verwachtingen van zulk een overwegend belang bij de verzekering der waarde van ons leger op voet van oorlog.

Toen, na jarenlangen strijd en onvermoeide pogingen van een groot

aantal oprecht vaderlandslievende mannen, eindelijk de persoonlijke dienstplicht was verkregen, deed het reserve-kader eene belangrijke zwenking; het neemt thans, al schijnt de benaming oneigenaardig, daar toch vrijwillige aanmelding en vrijwillige diensten geschieden, voor een belangrijk gedeelte de plaats van het verdrongen plaatsvervangerstelsel in; de bewijzen hiervoor zijn niet van mij, maar van anderen.

Ik heb tot vasten stelregel aangenomen, geenerlei oordeel te vellen over zaken, die ik niet van nabij gezien heb en niet volkomen heb kunnen bestudeeren.

Het reserve-kader behoorde daartoe.

Toch was, bij de behandeling der kaderquaestie in mijne „Herinneringen”, eenige bespreking van het reserve-kader onontbeerlijk; bovendien was het mij lang niet onverschillig meer licht te kunnen ontsteken in deze reeds zoozeer besproken en beschreven aangelegenheid.

Ik heb mij daartoe gewend tot negen oud-kameraden in het leger, van verschillende rangen, doch voor het meerendeel kapitein, de rang, die mij het meest bevoegd toescheen een bepaald oordeel over het reserve-kader uit te spreken.

Aan deze negen mannen, wier eerlijkheid en onpartijdigheid ik geen oogenblik betwijfel en wier oordeel ik op hoogen prijs stel, heb ik verzocht mij de gewenschte gegevens omtrent het reserve-kader te willen verschaffen, terwijl ik hun tevens heb medegedeeld welk gebruik ik daarvan zou wenschen te maken.

Ten einde die gegevens zoo volledig mogelijk te doen zijn, viel mijne keuze op officieren uit elk der negen groote infanterie-garnizoenen.

Natuurlijk stelde ik op den voorgrond, dat ik alle mogelijke bezwaren tegen het verschaffen der gevraagde gegevens reeds bij voorbaat volkomen zou billijken; dat ik, na gebruik, de mededeelingen onmiddellijk zou vernietigen of terugzenden en zelfs de namen mijner helpers zou vergeten. Deze geheimzinnigheid is noodzakelijk; de vrije uiting der gedachten omtrent reserve-kader, enz., stelt de officieren aan gevaar bloot, althans wanneer zij het wagen geene onbepaalde vereerders der regeeringsdaden te zijn; bij de jongste begrootingsdebatten is dit gebleken, ook uit het doodzwijgen van rapporten, die op groote leemten en gebreken moeten wijzen.

Alle kameraden zijn op mijn verzoek ingegaan en volgaarne breng ik hun een woord van oprechten dank voor het in mij gesteld vertrouwen.

Aan de gemaakte voorwaarden heb ik stipt voldaan.

Ik wil volstrekt niet beweren, dat de samenvatting van het oordeel dezer negen mannen volkomen recht zal spreken over het al dan niet voortbestaan van het reserve-kader.

Daartoe is wellicht het aantal adviezen te klein.

De omstandigheden, waaronder het oordeel wordt uitgesproken, geven het echter voldoende gewicht om gelezen en behartigd te worden in de kringen, waar de beslissing te huis behoort, en dit te meer, wanneer ik hierbij de eerlijke bekentenis voeg, dat het mij alleen en uitsluitend

om waarheid, om licht en om het waarachtig belang van het leger te doen is, en dat ik vooraf volkomen onbekend was met de opvattingen omtrent het reserve-kader der door mij gekozen mannen.

Twee der antwoorden zijn bijzonder kort en zonder eenige meer uitvoerige omschrijving der redenen, die tot het neêrgeschreven oordeel hebben geleid: deze beide wil ik eerst afhandelen en daarmee verder geen rekening houden.

No. 1 is niet ongunstig ten opzichte der bestaande toestanden; daarin wordt opgemerkt, dat ontegenzeggelijk zeer goede elementen onder het reserve-kader schuilen, doch deze gewoonlijk eerst te voorschijn komen, wanneer minstens den geheelen voorgeschreven tijd werd gediend; meerdere gestrengheid bij de examens dan in het begin, inzonderheid ten opzichte van de practijk, wordt noodzakelijk geacht; na voldoende dienstdienst wordt het verkrijgen eener goede reserve niet uitgesloten, al moet ook erkend worden, dat daaraan thans nog veel ontbreekt.

No. 2 is bepaald ongunstig, beweert dat het reserve-kader, zooals het thans wordt opgeleid, niet aan zijne bestemming zal beantwoorden en zegt verder: „Daar de reservisten maar nu en dan onder de wapenen „komen, kan zulks niet dan nadeelig zijn voor de discipline en de „practische vorming. Kon men er toe besluiten het reserve-kader langer achtereen onder de wapenen te doen zijn en het te noodzaken in „de kazerne verblijf te houden opdat het den soldaat in al zijne eigenaardigheden zal leeren kennen, dan zou veel van dat kader te maken „zijn. Ik geloof echter niet dat men hiertoe zal overgaan, aangezien „dan het lokaas vervalt”.

Ook in de zaak van het reserve-kader ging bijna volkomen door, wat ten opzichte van het vrijwillig- en van het militie kader werd opgemerkt.

De stroom van toevoer bepaalde zich in den beginne bijna uitsluitend tot de regimenten in Holland en de dichtbij gelegen garnizoenen.

De ranglijst der officieren over 1900 wijst reeds dadelijk hierop; behalve de gewezen beroeps-officieren, die als reserve zijn ingetreden, waren op 1 Januari 1900 de volgende reserve-tweede-luitenanten aanwezig:

bij het	Regiment Grenadiers en Jagers:	6,
”	” 1 ^e ” Infanterie	2,
”	” 4 ^e ” ”	5,
”	” 5 ^e ” ”	4,
”	” 6 ^e ” ”	1,
”	” 7 ^e ” ”	8 en
”	” 8 ^e ” ”	6, of
bij de	1 ^e Divisie (Holland)	19,
”	” 2 ^e ” (midden en noordelijke provincies)	12, waar-
		onder slechts 1 buiten Utrecht en Gel-
		derland, en
”	” 3 ^e ” (zuidelijke provincies)	1.

De veraf gelegen regimenten kregen eerst toeloop, toen de aanneming van reservisten, in het najaar van 1898, bij de andere gesloten was en

de werking van den persoonlijken dienstplicht zich begon te doen gevoelen.

Bij de regimenten aan de grenzen vonden de reservisten het niet zeer aangenaam, er werd te veel op hen gelet, de examens werden, naar hunne opvatting, nog al streng afgenomen, er waren geene belangstellende familieleden en bekenden in de nabijheid om hen te steunen en hun voorrechten te verzekeren.

Toen de uitbreiding van het reserve-kader was bevolen, regende het aanvragen om overplaatsing en spoedig was de geheele bent wêer in de gewilde garnizoenen bijeen.

Nu wil ik volmondig toegeven, dat het den reservisten niet ten kwade kan geduid worden, te gaan waar het hun het best toescheen, maar hierdoor wordt, zonder latere overplaatsing, de aanvulling van reserve-kader bij een belangrijk gedeelte van het leger niet gebaat.

Bij het samenvatten der overige gegevens wil ik in de eerste plaats de reeds aangegeven belangrijke zwenking van het reserve-kader, na de invoering van den persoonlijken dienstplicht, in beschouwing nemen en weêrgeven, wat dienaangaande door alle adviseurs onverholen wordt gezegd.

Slechts een zeer klein gedeelte van het reserve-kader (het wordt onder de gunstigste omstandigheden op 5% geschat) komt zonder bijoogmerken, als het ware uit roeping, in dienst; gewoonlijk is dit gedeelte, door omstandigheden buiten zijn wil, verhinderd geweest van het soldatenbedrijf zijn levensdoel te maken.

Onder dit klein getal zijn enkele goede, zelfs zeer goede elementen, die zeker een groote aanwinst voor het leger kunnen worden, indien door „opleiding” hun natuurlijke aanleg wordt ontwikkeld.

Het gros (de overige 95%) komt uit eigenbelang; hierover zijn de zeven schrijvers het niet alleen volkomen eens, maar halen meerdere sterk sprekende voorbeelden aan, te veel om hier te vermelden.

Dit gros wenscht aan den militieplicht te ontkomen, dan wel vrijstelling van broeders te bewerken, enz.; het spitst zich er op langs den meest gemakkelijken weg zijn doel te bereiken, is onuitputtelijk in verzoeken van allerlei aard, niettegenstaande de zeer milde bepalingen van hoogerhand, heeft (woordelijk overgenomen) „de meeste pretenties en de minste waarde”.

Het meerendeel dezer jongelieden ontziet zich niet door allerlei midelen van het reserve-kader los te komen, wanneer de noodzaak tot toetreden (b.v. door vrijloting) is vervallen, en bekent volmondig met nevenbedoelingen bij het reserve-kader te zijn ingetreden; vele ouders zijn zelfs in dit opzicht zeer openhartig.

Met uitsluiting van drang tot bevordering van 's lands belang en verhooging van 's lands weerbaarheid, wordt het reserve-kader ook aangevat, om de zoontjes uit de hoogere standen op een gemakkelijke en nette wijze hun militie-dienstplicht te doen vervullen.

Was bij een handeldrijvend en speculerend volk als het onze wel eene andere richting te verwachten en hebben de ontwerpers, althans de

voortzeters, na de invoering van den persoonlijken dienstplicht, zonder mis te tasten, zich iets anders kunnen en mogen voorstellen?

Verschillende mijner adviseurs gaan nog verder; zij beweren, zonder eenig voorbehoud, dat alleen en uitsluitend voorstanders van het reserve-kader zijn die officieren, die daardoor voordeelen genieten; hiervoor brengen zij verschillende bewijzen bij, die niet voor bekendmaking in dit stuk geschikt zijn, en, hoe aannemelijk zij ook mogen toeschijnen, dan ook maar met hun concept verbrand zullen worden.

Omtrent de wijze van oefenen van het reserve-kader bestaat mede groote eenstemmigheid en wel in bepaald afkeurenden zin.

Van hoogerhand is, naar ik vermeen, in deze richting een machtspreuk uitgegaan, onderschreven door allen, die niet bepaald met de uitvoering zijn belast; dit gaat altemaal zeer gemakkelijk, doch wederom wordt hier bewezen, dat de pen menigmaal van uit de verte het zwaard regeert; men wil het geheele leger, officieren en kader, om enkele reservisten doen draaien, zonder de moeilijkheden, de ontstemming en wat al niet in rekening te brengen en dit alles om een resultaat te verkrijgen, dat hoogst twijfelachtig moet genoemd worden volgens de besliste overtuiging van bijna alle vakmannen.

Het is zeer gemakkelijk achter de schrijftafel allerlei plannen te maken en allerlei zoogenaamde plichten voor te schrijven, inzonderheid, wanneer men zelf de kluts van de practijk zoowat geheel en al is kwijt geraakt, doch hierbij wordt vergeten, dat de troepen-officieren hierdoor zoo niet voor de onmogelijkheid, dan toch zeker voor bijna onoverkomelijke moeilijkheden worden gesteld, in aanmerking nemende de tijdstippen, waarop de reservisten, ieder volgens zijn eigen goedvinden, onder de wapenen wenschen te komen.

't Heeft er veel van of de compagniescommandanten alleen en uitsluitend voor de reservisten bestaan en alle andere bezigheden, als voortgezette oefening der militie, broodnoodige opleiding van vrijwilligen militie-kader, enz., van weinig of geene waarde zijn.

Zou niet menig compagniescommandant dit bemerkt en gevoeld hebben? De naast mij liggende brieven wijzen er op.

Wat beduidt: „reserve”? Volgens mijne opvatting eene aanvulling bij mogelijk gebrek aan het bestaande.

Moet men nu het bestaande verwaarloozen, althans daaraan minder aandacht schenken dan het behoeft, om in hoofdzaak aan de aanvulling te denken?

Men komt alsdan in het schuitje van den compagniescommandant, van wiens hand ik in een ongeteekend dagblad-artikelletje moest lezen, dat hij inkrimping van vrijwillig-kader gewenscht achtte, omdat men nu toch militie- en reserve-kader had.

De naast mij liggende stukken wijzen eenstemmig op de groote bezwaren der opleiding en op de onvoldoende regeling daarvan. Zij gewagen van jacht naar bevordering en, als een gevolg daarvan, van overhaast en onvolledig werk. Het is ondoenlijk alle daarvoor aange-

brachte bewijzen te vermelden, doch het zij genoeg, dat compagniescommandanten verklaren, reservisten met een bepaalden graad te hebben overgekregen, die nimmer onderwijs hadden ontvangen in zaken, voor den bereikten graad vereischt, en o. m. het geval verhalen van een reserve-sergeant, die, door zijn compagniescommandant in alle opzichten practisch ongeschikt geacht voor vaandrig, na overplaatsing op zijn verzoek, onmiddellijk aanvraag om examen te doen en veertien dagen daarna vaandrig was.

Mij wordt medegedeeld, dat vele reservisten vóór de manoeuvres verdwijnen, omdat zij b.v. een reisje moeten maken en om andere soortgelijke redenen, waardoor zij deze voor hen zeer gewenschte oefeningen missen; andere woonden de manoeuvres bij tegen den raad in der compagniescommandanten, daar hun voorbereiding geheel onvoldoende was geweest; de leering ging hierdoor voor hen verloren en spoedig moesten zij achterblijven. Sommige reservisten verdwenen vóór den aanvang van vermoeiende oefeningen om, onmiddellijk daarna, terug te keeren.

De groote fout bij de opleiding wordt m. i. door een der inzenders volkomen juist aangewezen, als hij zegt: „De fout bij het reserve-kader „bestaat m. i. vooral daarin, dat de leden steeds worden *opgeleid* tot „hooger en zulks reeds voordat zij eenigermate in den lageren „graad bruikbaar zijn. Zoodra de graad of de hogere graad bereikt „is, gaat de man met groot verloop. Komt hij in den nieuwen graad „dienst doen (voor veel te korten tijd), dan is veel van het beetje practische kennis verloren gegaan. En dan begint dikwerf dadelijk weer „de opleiding voor nóg hooger graad. En is deze bereikt, dan is de „diensttijd verstreken en heeft men geen voldoende gelegenheid om „daarin voldoende bedrevenheid op te doen en door herhalingsoefeningen deze te onderhouden”.

Als een gevolg van deze toestanden werd mijn vraag of de leden van het reservekader werkelijk beantwoorden aan hetgeen men er overeenkomstig hunnen graad van mag verwachten, algemeen ontkenkend beantwoord, terwijl mij sterke staaltjes dienaangaande werden vermeld. Eenige dezer zijn wellicht niet ongeschikt ter vermelding, aangezien zij tevens eenig licht werpen op de wijze, waarop de examens van het reserve-kader hier en daar worden afgenomen. Een reserve-sergeant werd, bij eene oefening, met het bevel eener veldwacht belast; hij bracht er niets van terecht, wist zelfs niet de eenvoudigste veiligheidsmaatregelen bij den afmarsch te treffen. Het rapport No. 1, door hem opgemaakt, raakte kant noch wal. Kort en tijd daarna was deze reserve-sergeant vaandrig en toen hem gevraagd werd of hij op het examen geen veldwacht-rapport No. 1 had moeten vervaardigen, luidde het bescheid: „Men heeft mij gevraagd of ik wel eens een dergelijk „rapport had gemaakt en toen ik bevestigend had geantwoord, vond „men dit voldoende”.

Een jaar daarna was deze vaandrig reserve-tweede-luitenant.

Op een examen voor vaandrig werd de practische geschiktheid van den aspirant als pelotonscommandant bij de bataljonschool, binnenskamers, uitgemaakt door de aanduiding met lucifers op een tafel.

Bij eene pionier-oefening, die den vorigen dag was gelast, werd een vaandrig commandant eener groep, die zich op een bepaald punt moest ingraven. Onze vaandrig haalde uit zijn zakken een geheelen voorraad zwarte boekjes te voorschijn, zocht daaruit het pionier-voorschrift en begon daarin ijverig te studeeren; daar hij zonder boekje niets kon uitrichten, moest een sergeant-majoor titulair het bevel overnemen en mocht de vaandrig, tot zijn leering, toekijken.

Korten tijd daarna was deze vaandrig reserve-tweede-luitenant.

Ronduit wordt omtrent de geschiktheid van het reserve-kader tot het vervullen van een graad gezegd: „Er ligt over hen een zeer dun vernis „van militaire kennis; blik op het terrein ontbreekt en wel in hoofdzaak „omdat de reservisten bijna alle stedelingen zijn; gelegenheid tot afzonderlijke practische oefeningen is zeer gering, want tusschen Maart en „November neemt de oefening der militie de aandacht bijna geheel „in beslag en tusschen November en Maart zijn er geen manschappen. „Zij zijn dan ook, bij het weder onder de wapenen komen, over het „algemeen *niet* te gebruiken. Door hun meerdere ontwikkeling wordt „een soort van bruikbaarheid bijgebracht, mits zij in een tijd komen, „dat men zich veel met hen kan bemoeien en dat menschen te hunner „oefening beschikbaar kunnen worden gesteld. Zij staan echter bij opkomst onder de wapenen ver achter bij het militie-kader, dat eenigen „tijd in den verworven graad heeft gediend en bij wie de kennis er „wat vaster heeft ingezeten.”

Omtrent de gedane vraag, hoe de verhouding was van het reserve-kader onderling en ten opzichte van het andere kader, luidden de antwoorden mede ongeveer hetzelfde, en wel:

„Van omgang van leden van het reserve-kader buiten dienst met „ander kader bemerkt men niet veel, omdat het reserve-kader in den „regel buiten de kazerne logeert en daarin geen oogenblik langer blijft „dan voor den dienst noodig is.

„In dienst zijn de leden er van bijna altijd de jongste in hun graad „en dus ondergeschikt”.

Er wordt mij bericht, dat het beroepskader gemiddeld voldoende menschenkennis bezit om niet op personen een toestand te willen wreken, die altijd onaangenaam blijft.

Toch kan ik den gemoedstoestand begrijpen van onderofficieren, met langen diensttijd en met militaire en zedelijke eigenschappen die eerbied afdwingen, wanneer zij, onder de tegenwoordige omstandigheden, na zeer korten tijd, vaandrighs en reserve-luitenants zien aanstellen, van wier zeer geringe militaire kundigheden zij volkomen op de hoogte zijn.

Het beroepskader ziet alleen de werkelijkheid en begrijpt gewoonlijk niet de drijfveeren, die het reserve-kader naar de hoogte drijven.

De positie der reserve-tweede-luitenants schijnt voorts nog niet gere-

geld te zijn, althans werd waargenomen, dat o. m. bij manoeuvres een reserve-tweede-luitenant, die voor het eerst als zoodanig dienst deed, een peloton aanvoerde, terwijl in de zelfde compagnie een beroepsluitenant van later aanstelling het bevel over een sectie verkreeg; dat bij het opstellen van officieren, den beroepsluitenant door reserve-luitnants verzocht werd links aan te houden ten einde zich aan zijn hooger hand te stellen.

Algemeen wordt het wenschelijk geacht, dat de reserve-officiëren steeds als jongste in hun rang zullen worden aangemerkt; hierdoor wordt trouwens de aanvoering beter verzekerd.

Wanneer men bekend is met de moeielijkheden, die de leerlingen der cursussen, zelfs de zeer ijverige doch niet bijzonder vlugge, onder vinden om tot den hoofdcursus te worden toegelaten — hoe het vergelijkend examen daartoe zeer hooge eischen stelt en, bij gebrek aan plaatsen, menig aspirant wordt afgewezen, ook al heeft hij aan den inhoud van het examen voldaan, treedt de bevoorrechting van het reserve-kader nog meer in het licht, inzonderheid wanneer deze bevoorrechting op geene redelijke gronden steunt. Ook de toelagen voor uitrusting der vaandrigen en reserve-luitnants, al mogen zij billijk zijn, worden voor beroepsluitnants overbodig geacht, waardoor menig jong officier met geldzorgen begint en er menigmaal nimmer uitkomt.

Ten opzichte der bevoorrechting van het reserve-kader doen zich voorts zeer eigenaardige omstandigheden voor.

Van de zijde van het burger-element, als ik het zoo eens noemen mag, b.v. uit het overwegend grootste gedeelte der volksvertegenwoordiging, gaan voortdurend stemmen op om het reserve-kader maar alle mogelijke gemakkelikheden te bezorgen; het aangroeien van het reserve-kader is voor hen eene groote voldoening; veel gouden- en kemelsharen chevrons zijn hun wellust; de aanleiding tot het toestroomen wordt door hen altijd zuiver gevonden en geene opofferingen voor het reserve-kader zijn te groot, al wordt ook elk dubbeltje voor het leger herhaaldelijk omgekeerd.

Wanneer in de Tweede Kamer zich de stem van een goed ingelicht militair afgevaardigde verheft om te vertellen, wat in hoofdzaak door mij werd terneergeschreven, wordt deze met onwil en ongeloovig aangehoord en van de groene tafel wordt in den regel de sterke stroom gevolgd en aan het reserve-kader een lof toegezwaaid, dien het, volgens het eenparig gevoelen mijner adviseurs, zoo niet in geen enkel opzicht, dan toch slechts in uiterst weinige verdient.

Vandaár de strijd. Het militair-element, dat de toestanden van nabij kan beoordeelen, staat aan de ééne zijde en spreekt van slecht geregelde toestanden, schadelijke opdrijving, teleurstelling — het burger-element, krachtig gesteund door de theoretische militairen van achter de schrijftafel, uit beschuldigingen van onwil tot daarstelling van het goede, van onverschilligheid, ja zelfs van luiheid en weinig ernstige opvatting van plicht.

Over het algemeen schijnen geen klachten te bestaan over de opvat-

ting der ondergeschiktheid door het reserve-kader, al zijn de berichten omtrent de houding der reservisten met verlof tegenover meerderen niet altijd bijzonder gunstig; het uitoefenen van gezag moet in vele opzichten mank gaan, niettegenstaande meerdere algemeene ontwikkeling en grootere beschaving hierbij ten goede komen. Zoodra het gemis aan degelijke militaire kennis aan den dag komt, wordt het reserve-kader niet meer voor „vol” aangezien en ontstaan tengevolge hiervan allerlei misstellingen, die nadeelig werken op de discipline en den samenhang van het geheel.

Als uitingen van opgedane ondervinding heb ik verklaringen naast mij liggen, die wijzen op minder vleierende bijnamen, als: reserve-zwengel, enz., aan het reserve-kader toegevoegd; hier wordt onmiddellijk bijgevoegd, dat de persoonlijkheid in deze alles afdoet.

Verder: „Het andere kader ziet hen (de reservisten) niet voor „vol” „aan, en dit gemis aan waardeering neemt toe naarmate het reserve-„kader in graad klimt. Dit kan ook niet wel anders, omdat de examens „zoo licht zijn en de bevordering zoo snel gaat, terwijl de reservisten „bovendien zoo weinig van het militaire leven kennen”.

Eindelijk: „Volgens mijne ervaring en waarnemingen wordt het „reserve-kader, uitgenomen eenige weinige uitzonderingen, die als phenomenon worden geciteerd, niet als „vol” aangemerkt. Zelfs de bepaalde „voorstanders *gebruiken* dat kader in zijne functie bij voorkeur niet „zelfstandig, soms in het geheel niet. Zij leiden maar op. Slechts een „zeer klein gedeelte van het reserve-kader bereikt op het gebied van „gezag uitoefenen het peil van middelmatig vrijwillig- of militie-„kader”.

Ten slotte werd door mij de vraag gesteld of, bij plotseling opkomend oorlogsgevaar, het reserve-kader zal blijken voldoende en betrouwbaar te voorzien in kadernood, en, tot mijn leedwezen moet ik verklaren, dat alle hierop ontvangen antwoorden, ver van bemoedigend waren.

Wederom haal ik kortelijk eenige dier antwoorden aan, als:

„Tot mijn spijt moet ik hierop een ontkennend antwoord geven. Wie „daarop rekent zal zich bedrogen zien.

„Ontwikkeling en goede wil kunnen niet in al het ontbrekende „voorzien. Zij (de reservisten) kennen wel wat theorie en kunnen een „beetje exerceeren, maar zijn geen militairen, want zij kennen den „soldaat niet.”

Verder: „Ik vrees daarom dat bij mobilisatie van het reserve-kader „niet veel diensten mogen worden verwacht, op grond van gemis aan „het noodige aplomb, dat alleen het resultaat kan zijn van kennis en „ervaring.

„Heeft men als *aanvoeders* weinig van hen te verwachten, als *strijders* beteekenen zij nog minder. De schietregisters zouden kunnen „uitwijzen wat die jongelui als schutter al zoo kunnen presteeren. Het „is niet veel. De weerbaarheid der natie is er dus niet belangrijk op „vooruitgegaan, zeker niet in evenredigheid van de kosten. Wel is waar

„heeft men een groot aantal in uniform gekleeden méér dan vroeger, „doch de strijdwaarde van die militairen is uiterst gering.

„In zekeren zin is het gelukkig, dat de kader-reservisten in alle tenuën „te herkennen zijn, zelfs met de overjas aan. De meerdere kan dus ge- „makkelijk zien wien hij *niet* moet nemen, wanneer iets belangrijks „moet verricht worden.

„Het groot aantal kader-reservisten zal maken, dat men niet bevreesd „behoeft te zijn, dat bij de afdeelingen niet een voldoende aantal van „strepen voorziene militairen zal aanwezig zijn.

„Op papier is dus de zaak buitengewoon in orde.” —

Het geheel te zamen vattende, kom ik tot het besluit, dat het wenschelijk schijnt te zijn, het reserve-kader, zooals het thans is geregeld, zoo spoedig mogelijk uit het leger te doen verdwijnen. Waar het toch, na de invoering van den persoonlijke dienstplicht door belangstellende en kundige officieren, na ruime ondervinding, een *onding* wordt genoemd, zal het wel vaststaan, dat, niettegenstaande de verklaringen van belanghebbende voorstanders, heel wat ontbreekt aan de vorming eener kader-reserve op den thans bestaanden voet.

Algemeen wint het gevoelen veld, dat de militie zeer voldoende in de behoefte van reserve-kader kan voorzien, inzonderheid wanneer, zooals een mijner adviseurs het uitdrukt, het tegenwoordige reserve-kader er niet de beste elementen aan onttrekt en voldoende partij kan worden getrokken van dit prachtig materiaal.

Wanneer de jaarlijksche lichten worden uitgebreid, zoo ver als de financieele draagkracht van Nederland zal gedooogen, wanneer de toetreding tot het militie-kader niet langer een zaak van aanvraag, maar een van aanwijzing der meest ontwikkelden zal zijn, wanneer aan deze toetreding billijke en aanneemlijke voordeelen zullen verbonden zijn, de opleiding goed geregeld wordt en juist beoordeeld tot welke hoogte ieder der kaderleden het zal kunnen brengen naar aanleiding van aanleg, ontwikkeling, werkkracht en karakter, zal het reserve-kader kunnen verdwijnen.

Wij brengen hulde aan de oprichters!

Gelukkig is het getij veranderd; laat ons nu de baken verzetten en dit wel naar de beste plaatsen!

Een aan flarden gescheurd vaandel met verschoten en moeilijk te herkennen kleuren trok reeds in hooge mate onze aandacht, toen wij nog jongens waren.

Wij wezen er elkander op en knoopten allerlei geheimzinnige verhalen van bloedige veldslagen en gevechten aan die teekenen van ruwe inwerking vast. Zonder de oorzaak volledig te begrijpen, zagen wij toen reeds met eerbied en ontzag naar die hoogverheven vanen op en ontblootten wij onwillekeurig het hoofd, als zij onder het klinken van opwekkende krijgsmuziek ons voorbijtogen.

Later, toen de eerste schrede op de militaire baan was gezet, verkreeg het vaandel hooger beteekenis voor ons, doch eerst nadat wij het opleidingskorps verlaten hadden en bij een regiment waren ingedeeld, kwamen wij geheel onder de bekoring van het veldteken, dat werkelijk gewapperd had te midden van den strijd voor het behoud van het vaderland en voor de rechten der kroon, op heerlijke daden van moed, beleid en trouw had neêrgezien, menig jongste blik had opgevangen van edele landskinderen, wier laatste druppel bloed was weggevloeid bij de vervulling van hun plicht.

Hoe meer wij stegen op de ladder, hoe meer wijding het vaandel voor ons verkreeg, hoe dieper wij leerden beseffen welke heilige beteekenis verbonden is aan de geliefde kleur, waaronder wij ons met geestdrift scharen, die afgedwaalden terugvoert, nieuw leven en nieuwen moed aanbrengt onder de zwaarste beproeving, krachtig voortdrijft op den weg ter overwinning!

Hoe meer wij doordrongen in de geschiedenis van eigen en ander volk, hoe meer de krijgsgeschiedenis hare roemvolle en leerrijke bladzijden voor ons ontsloot, hoe meer het ons duidelijk werd, wat het vaandel beteekent als vereenigingspunt, als opwekking en aanmoediging, als wegwijzer op het pad van eer en plicht, als laatste steunpunt bij ramp en tegenspoed, als rustplaats voor het brekend oog na vruchtelozen kamp.

Wanneer de chefs hun roeping getrouw zijn gebleven, hebben wij in de schaduw van het vaandel den eed van trouw, van gehoorzaamheid en onderwerping gezworen en werd ons daarbij gewezen op de hooge beteekenis van het dierbaar kleinood.

Wie soldaat is in merg en been kent het gevoel, dat ons onweêrstaanbaar aangrijpt, als het vaandel, inzonderheid bij plechtige gelegenheden of onder den indruk van belangrijke gebeurtenissen, voor ons verschijnt; als wij het eerbiedig groeten, terwijl de tonen van het opwekkend „Wilhelmus” weêrklinken, van het lied zoo onafscheidbaar aan het vaandel verbonden. Wij kunnen dit gevoel niet beschrijven; het tast ons in de keel en brengt ons toch in vervoering, het schenkt ons de heerlijke opwekking tot het goede, schoone en edele; wij komen er door in een toestand om bergen te verzetten en zelfs wij, ouderen, gevoelen ons weêr even jong en even krachtig als ooit te voren.

Dat heerlijke gevoel heb ik, zoo mogelijk in verhoogde mate, mogen smaken toen ik het vaandel afhaalde en in mijn peloton zag wapperen gedurende de afscheidsrevue vóór mijn eersten veldtocht, — toen ik het zich vroolijk zag ontplooiën aan Bali's strand bij mijn eerste oprukken tegen den vijand, — toen ik het wijzen zag naar de plaats, waar wij het planten zouden na volbrachten zegenrijken strijd, — toen ik het eerbiedig omhoog mocht houden en alom mocht laten begroeten bij het verlaten van Bali's kust.

En niet minder — toen wij het nieuwe vaandel in ontvangst namen, ons uit handen onzer geliefde, jeugdige Koningin geschonken — toen mij eindelijk als Regimentscommandant meer in het bijzonder de be-

waring van en de zorg voor het vaandel werden toevertrouwd en ik de plechtige belofte aflegde het met eere te zullen doen waaien, zoolang het bevel over het regiment aan mij zou blijven toevertrouwd.

Het vaandel in de werkkamer van den Regimentscommandant moet een trouwe wachter zijn over zijne daden; voortdurend moet het hem wijzen op den breedten, koninklijken weg, dien hij bewandelen moet; den weg ontoegankelijk voor eigenbelang en oogendienst; den weg waarop rechtvaardigheid en eerlijkheid hun helder licht moeten werpen; den weg waarop zwakken worden gesteund, gestruikelden worden opgeheven, afgedwaalden worden teruggebracht.

Het was mij gegeven met het vaandel van het regiment een belangrijken dag te doorleven en gaarne geef ik weer, wat toenmaals door mij, als officieel stuk, werd aangeboden.

Op Dinsdag, 13 October 1896, des voormiddags ten 11 ure, stond het geheele garnizoen Bergen-op-Zoom, in groot tenue, geschaard op het terrein „Kijk in den Pot”.

Het vaandel van het 3e Regiment Infanterie was in het foudraal.

De Commandant van dat Regiment, tevens Garnizoenscommandant, liet, na de troepen te hebben geïnspecteerd, een open carré vormen, waarvan drie zijden door de troepen, ééne door de tamboers, hoornblazers en muzikanten, benevens door de niet ingedeelde officieren werden ingenomen.

Een belangrijk gedeelte der ingezetenen was op de paradeplaats aanwezig en verkreeg toegang tot het terrein.

Het vaandel werd voorgeroepen, de ban geopend en daarna door den Regimentscommandant de volgende toespraak gehouden:

„Hoofd- en verdere officieren, onderofficieren en soldaten! In naam „van Hare Majesteit, onze geëerbiedigde Koningin, heeft het Hare „Majesteit de Koningin-Weduwe, Regentes van het Rijk, behaagt te „bevelen, dat op het Vaandel van het 3^e Regiment Infanterie zullen „worden aangebracht de namen der slagvelden, waarop gedeelten van „dat korps zich hebben onderscheiden en wel:

Waterloo 1815 en

Tiendaagsche Veldtocht 1831.

„Zijne Excellentie, de Minister van Oorlog, heeft mij de vereerende „opdracht gegeven u allen te wijzen op de beteekenis der woorden, „waarmede het doek werd versierd.

„Ik acht het noodig u vooraf eenigszins op de hoogte dezer roemrijke „herinneringen te brengen.

„Toen, na den terugkeer van NAPOLEON van Elba, het jonge Koninkrijk „der Nederlanden werd bedreigd en de groote mogendheden van Europa „zich vereenigden tot den grooten krijg tegen Frankrijk, sloot de Ne- „derlandsche krijgsmacht zich bij de Engelsche, onder opperbevel van „den Veldmaarschalk Hertog van WELLINGTON aan; de Nederlandsche „troepen werden aangevoerd door den PRINS VAN ORANJE, onzen lateren „heldenvorst WILLEM II, en door PRINS FREDERIK.

„Het tooneel van den oorlog was Zuidelijk Nederland en op de slagvelden van Ligny, Quatre-Bras en Waterloo werd het pleit ten nadeele van Frankrijk beslecht; NAPOLEON werd ten tweede male, thans naar St. Helena, verbannen en de Nederlandsche onafhankelijkheid voor goed bevestigd.

„Het Bataljon Nationale Militie No. 19, dat, bij latere reorganisaties, een deel van het tegenwoordige 3e Regiment Infanterie zou uitmaken, behoorde in 1815 tot de 3e Divisie van het Leger te Velde, onder bevel van den Generaal CHASSÉ, en, meer in het bijzonder, tot de 1e Brigade onder Kolonel DETMERS; het werd aangevoerd door Majoor BOELARD.

„Bij Waterloo stond deze Divisie op den uitersten rechtervleugel; gedurende de inleiding van den slag had de Brigade DETMERS de aanvallen van vijandelijke cavalerie met artillerie te keeren, doch werd in den namiddag meer naar het centrum getrokken.

„Tegen 7^{1/2} uur des avonds had zij de welbekende wanhopige aanvallen der Fransche Garde, onder NAPOLEON's persoonlijke leiding, te weerstaan en het was inzonderheid door den zeer krachtigen tegenaanval der Nederlandsche Brigade DETMERS, door CHASSÉ in gesloten colonne tegen 's vijands linkerflank gericht en met groote geestdrift uitgevoerd, dat ook de tweede aanvalscolonne der Fransche Garde werd teruggedrongen.

„Tegelijkertijd verschenen de Pruisen op het slagveld en was NAPOLEON's lot beslist.

„De 3e Divisie onder CHASSÉ verloor bij Waterloo ruim 400 man aan gesneuvelden en vermisten en had 260 gewonden; het Bataljon N°. 19: 51 gesneuvelden en vermisten en 26 gewonden op eene sterkte van nog geen 500 hoofden. De jonge Nederlandsche troepen hadden zich kranig gedragen; inzonderheid had de jeugdige PRINS VAN ORANJE zich door groot beleid en heldenmoed onderscheiden en zijn trouw met zijn bloed bezegeld.

„In 1830 had de scheuring tusschen Noord- en Zuid-Nederland plaats en riep KONING WILLEM I zijne troepen te wapen om de afgevallenen te bestrijden; in 1831 rukten de Nederlandsche troepen, onder aanvoering van den heldhaftigen PRINS VAN ORANJE, België binnen.

„De 2^e en 3^e Bataljons van de toenmalige 13^e Afdeeling, thans een gedeelte van het 3^e Regiment Infanterie, behoorden tot de 1^e Brigade der 3^e Divisie (toevallige overeenstemming met Waterloo) van het leger, dat aan den Tiendaagschen Veldtocht heeft deelgenomen.

„De Commandant der Divisie was Generaal MELJER, die der Brigade Kolonel STOECKER, terwijl de Afdeeling door Majoor SCHNEIDER werd aangevoerd; Bataljonscommandanten waren de Majoor LAASMAN en VOIGT.

„Na tal van kleine schermutselingen gedurende voorafgaande dagen, kwam de Brigade STOECKER op 7 Augustus in een zeer ernstig gevecht bij Kermpt met het gros van het Belgische Maasleger onder Generaal DAINE.

„Opgerukt tot ontzet van het door groote overmacht besprongen

„Nederlandsche verkenningsdetachement in de richting van Hasselt,
„betoonden de beide Bataljons der 13° Afdeeling groot beleid en bijzon-
„deren moed, zoodat niet alleen de opdracht volkomen werd uitgevoerd,
„maar ook het doordringen van DAINE werd gestuit.

„Wel moest de Brigade STOECKER, aan zichzelf overgelaten, voor
„overmacht teruggaan en leed zij zeer zware verliezen, doch die terug-
„tocht geschiedde in volkomen orde en werd zoo actief geleid, dat de
„vervolgving spoedig moest worden gestaakt.

„DAINE ging op Hasselt terug en reeds den volgenden dag was die
„stad in onze handen en het Maasleger, na bloedige vervolging, in
„vollen aftocht naar Luik.

„Toen de Nederlandsche Hoofdmacht zich wendde tegen het Schelde-
„leger der Belgen, nam de 13° Afdeeling, zoowel te Boutersem op 11
„Augustus, als voor Leuven op 12 Augustus, op schitterende wijze aan
„den strijd deel; het 2° Bataljon genoot de eer door den Opperbevel-
„hebber, den PRINS VAN ORANJE, onder wiens oogen het heldhaftig ge-
„streden had, te worden toegesproken met de woorden: „Kameraden,
„„ge hebt u bijzonder braaf gekwet. Ik ben uiterst voldaan over Uw
„„gehouden gedrag!” ”

„Gedurende den Veldtocht verloor de 13° Afdeeling 13 gesneuvelden
„en werden 82 man gewond.

„Het 3° Regiment Infanterie mag trotsch zijn op de schitterende
„daden van moed, beleid en trouw in 1815 en 1831 door de Afdeelin-
„gen verricht, waaruit het Regiment gesproten is; de namen Waterloo
„en Tiendaagsche Veldtocht prijken met vol recht op het vaandel van
„het Korps.

„Hare Majesteit, onze geliefde Vorstin, die reeds zoovele bewijzen
„gegeven heeft van onverflauwde belangstelling in het leger, heeft ver-
„nieuwd recht op onze trouw, gehoorzaamheid en dankbaarheid ver-
„kregen door deze erkenning der verdiensten van onze voorgangers.

„Welnu! laat ons alle trachten waardig te zijn en te blijven aan het
„glorierijk verleden van het Regiment!

„Laat de herinnering aan de heldendaden onzer voorgangers ons op-
„wekken tot lust om ons, meer en meer, te bekwamen voor onze taak,
„tot onverbreekbare trouw aan Vaderland en Vorstenhuis!

„Laat bij ons alle het vaste voornemen bestaan, zoo ook voor ons de
„ure des gevaars mocht slaan, voor Nederland en Oranje te strijden
„met alle krachten, die in ons zijn, met opoffering van alles, wat ons
„dierbaar is!

„Dan zullen wij beantwoorden aan de verheven gedachte onzer Ko-
„ningin, die aanleiding heeft gegeven tot deze plichtigheid!

„Laat mij thans ons vaandel, ons dierbaar kleinoord, voor U ont-
„plooiën!

(Het vaandel wordt ontplooid).

„en begroeten wij de Oranjevaan met de kreet, opwellende uit ons hart:

„Leve onze Koningin!

„Leve onze Koningin-Regentes!

„Hoerah!”

De ban werd gesloten; het daarna plechtig weergalmend „Oud Wilhelmus” eerbiedig aangehoord.

De troepen, door den Regimentscommandant voorafgegaan, defileerden vervolgens voor het vaandel, dat met eerbied werd gegroet.

Aan de gedetacheerde bataljons te Middelburg en Vlissingen werden afschriften gezonden van deze toespraak ter voorlezing aan de troepen.

Het is steeds mijn ernstig streven geweest het vaandel zoo hoog mogelijk te houden, bij mijne ondergeschikten liefde en vereering voor ons veldteeken te kweken en te bewaren. Nimmer verzuimde ik de gelegenheid daartoe aan te grijpen, inzonderheid bij eedsaflegging en andere plechtige gelegenheden.

Toen voor mij het uur van scheiden was gekomen en achtereenvolgend alle banden waren losgemaakt, kwam eindelijk nog de plechtige overgave van het vaandel, dat ik voor het laatst in handen mocht nemen.

Ik weet niet meer, wat ik gezegd heb; het was of de grond onder mijne voeten wegzonk, toen de laatste schakel, die mij nog aan het leger bond, verbroken moest worden.

Voor het laatst gevoelde ik de bedwelmende nabijheid van het vaandel; onwillekeurig, uit niet te beschrijven aandrang en met diep gevoel drukte ik eerbiedig een kus op het dierbaar Oranjedoek, viel een traan tusschen zijn plooiën . . . en het militair leven lag achter mij!

W. HINGMAN.

Samensmelting der Officierskaders, verbetering door bezuiniging.

Het was in honing — getrokken uit de schoonste, geurigste en rijkste bloemen, doch die tevens de bitterste, wrangste en meest onaangename vochten inhielden, — dat *** zijne prachtige en scherp gepunte pen doopte, om zijn nieuw opstel te schrijven dat in de Maart- en Mei-afleveringen van „De Ind. Gids” 1900 is opgenomen, en ten doel had om zijne talrijke bestrijders te wederleggen.

Niettegenstaande ***, op blz. 302, zichzelf noemt: „een loyaal strijder” en op blz. 304 verklaart: „*Het ligt volstrekt niet in mijn karakter om scherp en onaangenaam te zijn*”, bekent hij openlijk op blz. 301: „*Dat ik (***) hier en daar niet zachtzinnig ben geweest en wel eens in een vijandigen toon verviel, ik (***) erken het ten volle*”.

Zijne opstellen zijn dan ook doorweven met uitdrukkingen, die men zeer zeker van „een loyalen strijder” en van iemand „in wiens karakter het volstrekt niet ligt om scherp of onaangenaam te zijn,” nimmer zou hebben verwacht. En daarbij heeft *** het niet gelaten. Hij heeft zich niet ontzien om, aan hetgeen door zijne tegenstanders was vermeld, eene zoodanige voorstelling en eene zoodanige uitlegging te geven, dat zijne lezers, welke die stukken niet gelezen hadden, daardoor eene geheel andere opvatting van het door de tegenstanders geschrevene moesten verkrijgen.

Ter rechtvaardiging van deze onze meening zullen wij slechts één voorbeeld aanhalen.

De Redacteur van het Ind. Mil. Tijdschrift had in zijne 5de aflevering van jaargang '99, op blz. 436, de 4de alinea, o. m. vermeld:

„*Der redactie bevreemdt het echter ten zeerste, dat de schrijver der brochure (wij), — die zoo goed op de hoogte blijkt te zijn en die klaarblijkelijk over tal van officieele gegevens en cijfers kan beschikken, welke aan geen zijner tegenstanders ten dienste staan, — zoo uiterst onvolledig de organisatie van het Ned. leger en van dat zijner koloniën bestudeerd schijnt te hebben.*”

Deze weinig vleierende opmerking werd door ons in „De Mil. Spect.” van '99, blz. 780, op de volgende wijze wederlegd:

„*Het heeft ons ten zeerste verwonderd, dat de Redacteur — die (niet-tegenstaande hij aan het Ind. Dep^t. v. O. is gedetacheerd) zoo bitter klaagt over het gemis aan officieele bescheiden, — bij deze bestrijding de voorkeur geeft aan de officieuse boven de officieele ge-*

gevens die hem ten dienste stonden. Terwijl wij in ons opstel uitsluitend gebruik maakten van de cijfers, die door de Regeering zelf verstrekt waren, in de uitgewerkte en toelichtende staten der begrooting, dienst '97, — zooals wij op blz. 397, in den 6^{en} en 5^{en} regel v. o. (M. S. '98) opgaven, — neemt de Redacteur van het I. M. T. zijne toevlucht tot de verre van betrouwbare „Naam- en Ranglijst van Noorduyen en Zoon”. Hoe onbetrouwbaar deze opgaven kunnen zijn, weet de Redacteur uit eene eigenaardige persoonlijke ondervinding. In den jaargang van '96, o. a. staat nl. op blz. 350, onder N°. 18, Z.W.E.G. abusievelijk aangeteekend, als te zijn versierd met de Mil. Willemsorde der 4de Klasse. In de officieele registers van de M. W. O. komt — onder de voorletters C. F. H. — zoodanige Ridder niet voor. Dit is wel het geval met den Luit^t. ter Zee 2de Klasse van dienzelfden naam, doch met de voorletters L. F. H., die, bij Kon. Besluit van 8 Mei '59, N°. 55, de M. W. O. der 4de Klasse ontving, en die later — in 1894 — is overleden. Had dit voor den Redacteur niet reeds afdoende moeten zijn geweest om speciaal de gegevens van de „Naam- en Ranglijst”, en in het algemeen officieuse bronnen te wantrouwen?”

Niet alleen moest het geheele verdere betoog van den Redacteur van het I. M. T. lijden door het raadplegen van eene onzekere bron, maar dit was te meer het geval, toen Z.W.E.G. die cijfers daarenboven nog minder juist overnam (zie M. S. '99, blzn. 779 tot 784).

Zie hier nu op welke wijze *** op blz. 608, onze gegeven repliek aan den Redacteur van het I. M. T., aan zijne lezers uitlegt en overbrengt:

„In den aanvang van dit onvruchtbare betoog vinden we eene terechtwijzing aan den Redacteur van het I. M. T. over diens aanwending van eene onbetrouwbare officieuse bron, de „Naam- en Ranglijst van Noorduyen en Zoon”. De schrijver (wij) weet in verband daarmede de geestigheid te plaatsen, dat de Redacteur uit eene eigenaardige persoonlijke ondervinding die onbetrouwbaarheid kent, zijnde hij in de ranglijst van '96 ten onrechte aangeduid als versierd met de M. W. O. der 4de Klasse, welk eereteken in werkelijkheid was toegekend aan een naamgenoot doch met de voorletters L. F. H. en niet C. F. H., die van den Redacteur, en de schrijver (wij) knoopt hieraan de vraag vast of dit (deze in '96 begane vergissing in één letter) (deze tusschen () geplaatste spatieering is van ons) „voor den Redacteur niet reeds afdoende had moeten zijn geweest, om speciaal de gegevens van de „Naam- en Ranglijst,” en in het algemeen officieuse bronnen te wantrouwen?”

En op blz. 618 komt *** andermaal op deze met opzet aan zijne lezers verkeerd voorgedragen conclusie der quaestie terug, door ons toe te roepen: „Waarlijk, „S. d. B.,” gij maakt het erger dan „Noorduyen en Zoon”, die om een' fout van één' enkele letter (deze laatste spatieering is van ons) uw vertrouwen niet waardig was”.

Nu de lezers van „De Ind. Gids” 1900 onze repliek aan den Redacteur van het I. M. T. kunnen vergelijken met de daarop gevolgde du-

pliek van *** aan ons, zullen zij het wellicht met ons eens zijn, dat de gevolgtrekking, die *** hier uit onze woorden haalt en die hij tracht aan zijne lezers diets te maken, volstrekt niet uit onze wederlegging te halen is. Er is hier hoegenaamd geen sprake van eene hoogst onschuldige *vergissing* — door het abusievelijk vermelden van *éene enkele* verkeerd gebruikte letter. Ten eerste, zou de firma Noorduyn, indien zij de voorletter C door eene L had vervangen, niet *éene* doch *twéé* fouten hebben gemaakt; want dan zou ook deze naam verkeerd zijn opgegeven. Ten tweede, behoort de Redacteur van het I. M. T. tot het Korps Ind. Genietroepen, terwijl zijn naamgenoot „de ware Ridder der M. W. O.“, officier is geweest van de Kon. Ned. Marine, zooals in onze repliek duidelijk staat vermeld. Deze laatstbedoelde naam kon dus onmogelijk in de Naam- en Ranglijst van Noorduyn voorkomen. Ten derde, in het jaar 1896 — *toen de fout in dat officiersboekje werd gemaakt* — was de Ridder L. F. H. reeds sedert *twéé* jaren overleden (1894); hetgeen ook in ons schrijven zeer uitdrukkelijk is opgegeven, en dus aan *** niet meer *onbekend* kon zijn.

Van dergelijke verkeerd uitgelegde en overdreven conclusiën, wemelt het opstel van ***, zooals ieder *onpartijdig* en *aandachtig* lezer moet hebben opgemerkt. Ook zullen nu onze lezers kunnen beoordeelen, in hoeverre *** zichzelf mag noemen: *een loyaal strijder* (blz. 302), en ook in hoeverre hij de verklaring kan afleggen (blz. 303): *ik (***) durf er mij bij herhaling op te beroemen . . . dat overal in mijne artikelen de goede trouw uitblinkt*, en op blz. 302: *dat wellicht geen ander, hetzij vóór- of tegenstander van fusie, zoo onpartijdig . . . en zoo angstvallig zich heeft onthouden van overdrijving in het voordeel van eigen betoog, als juist ik (***)*, enz.

Zooals onze lezers zien, doen zij voorzichtig, om steeds bij iedere wederlegging van ***, omtrent het door zijne tegenstanders geschrevene, het *origineele stuk der bestrijders met de uitlegging van *** te vergelijken*.

Alhoewel het voor ons geen moeilijke taak zou zijn, om het geheele opstel van *** te beantwoorden en te ontzenuwen, achten wij echter dien arbeid te eenen male *onvruchtbaar*, weinig *loonend*, en zeer zeker voor het Staats- en voor het legerbelang — dat wij uitsluitend trachten te bevorderen — geheel en al *nuttelos*.

Wie soms behoefte gevoelt om den algemeenen indruk te leeren kennen, dien het opstel van *** heeft gemaakt, dien verwijzen wij kortheidshalve: 1°. naar „De Java-Bode“ van 21 April 1900, eerste bijvoegsel; 2°. naar „het Vaderland“, van 23 Juni, eerste blad; en ook: 3°. naar het opstel van „Een oud soldaat“ in de „Avondpost“, getiteld „De hedendaagsche militaire lectuur“.

Ons tot de zaak zelve willende bepalen, hebben wij gemeend meer nut te stichten door andermaal een opstel samen te stellen, dat voor de *oplossing* van de fusiequaestie wellicht van eenig belang kan zijn.

In den loop van ons betoog zal dan gelegenheid bestaan, nog op enkele beginselen, bezwaren, e. d. g. van *** terug te komen.

„Qui ne prévoit
 „Ni ne pourvoit
 „Assez à temps,
 „Doit rencontrer
 „Et éprouver
 „Bien des tourments.”

Uit de Ind. pers hebben wij vernomen, dat de Staatscommissie het aanbevolen fusiestelsel zal *ontraden*; doch om in het tegenwoordige, steeds toenemende, aanzienlijke incompleet aan Ind. officieren te kunnen voorzien, zou die commissie voorstellen de gelegenheid tot detachering van Ned. officieren naar de Koloniën zeer aanmerkelijk *uit te breiden* en *veel gemakkelijker* te maken.

In de onderstelling, dat de correspondenten dier Ind. bladen goed zijn ingelicht, geeft dit ons aanleiding om reeds nu na te gaan (zie motto hier boven), of het denkbeeld der Staatscommissie niet alleen uitvoerbaar is, maar ook of die voor te stellen maatregel het Staats- en het legerbelang der beide legers *meer* zal bevorderen, dan de invoering van het door ons aangegeven fusiestelsel.

Het is — zelfs voor de meest overtuigde antagonisten van het fusiestelsel — een niet te wederleggen *feit*, dat de tegenwoordige toestand van het Ind. officierskorps zeer dringend, ja zelfs zoo spoedig mogelijk, eene geheele afdoende verbetering *eischt*, en wel, omdat die toestand — zooals wij nader zullen aantoonen — van jaar tot jaar *verergert* en tegenwoordig vrijwel *onhoudbaar* is geworden.

De te nemen maatregelen, die werkelijk in dien toestand eene *geheele* en eene *afdoende* verbetering kunnen aanbrengen, — d. w. z. zonder het ééne officierskorps ter wille van het andere te benadeelen —, zullen slechts op *twéé* wijzen kunnen worden opgelost, te weten: Men kan 1°. de officierskaders — zoowel van het leger h. t. l. als van dat der koloniale legers — tot *één enkel* officierskorps vereenigen; of wel 2°. het tegenwoordige Ind. officierskorps *geheel hervormen*.

Een tusschenstelsel, zooals tegenwoordig bestaat — waarbij het incompleet aan Ind. offren voor een groot deel door Ned. offren moet worden aangevuld, te bestendigen en zelfs uit te breiden, kan *niet* worden aangemerkt als eene verbetering van den tegenwoordigen toestand.

De belangen van den inwendigen dienst van het leger h. t. l. zullen daardoor blijven benadeeld; omdat de in de Koloniën te detacheren Ned. officieren in het Ned. leger *niet* worden vervangen en dus bij de oefeningen van dat leger worden gemist en blijven ontbreken.

Grondig zal dus moeten worden onderzocht, welke van de hiervoren bedoelde twee maatregelen, het meest practisch uitvoerbaar zal zijn, m. a. w. het meest de belangen, niet alleen van den Staat maar ook die van de beide legers zal bevorderen.

Over het *fusie*-stelsel is sedert 1895 reeds zooveel geschreven en zoo-

veel van gedachten gewisseld, dat wij de gegevens omtrent dit stelsel als voldoende *bekend* en als voldoende *toegelicht* kunnen beschouwen.

Dit laatste is n. o. m. tot nu toe geenszins het geval, met betrekking tot de wijze waarop het tegenwoordige Ind. officierskorps zou dienen te worden hervormd, om, *als geheel zelfstandig korps*, te kunnen optreden en te kunnen beantwoorden aan de eischen en aan de behoeften, die voor het Ind. leger worden gesteld.

Het zal dus noodig zijn ook deze aangelegenheid meer in details te leeren kennen, ten einde met een zuiverder oordeel te kunnen beslissen aan welke der twee bedoelde maatregelen de voorkeur zal moeten worden gegeven.

Dit zal het doel zijn van ons hier volgend nieuw opstel.

I. *Algemeene beschouwingen omtrent het gescheiden Ind.-officiers-kader-stelsel.*

Volgens het laatst uitgekomen Koloniaal Verslag, van 1899, (blz. 44, 2de kolom, alinea 4) „*werd wegens de belangen van den dienst eenige malen bezwaar gemaakt tegen de inwilliging van (officiers) verzoeken om buitenlandsch verlof wegens langdurigen dienst, waardoor er bij het einde van het jaar (1898) 36 officieren-verlofgangers minder buiten Ned. Indië waren dan op ult°. '97*”.

Niettegenstaande dezen *noodmaatregel* — welke volmaakt indruist tegen een verkregen *recht* — bleef er een overgroot incompleet aan Ind. officieren, waarin moest worden voorzien: 1° door de detachering van 95 officieren ¹⁾ van het leger hier te lande (Kol. Verslag '99, Bijlage A, blz. 5, „Aanwezige sterkte”); 2° door de aanstelling van 47 onderluitenanten (Kol. Verslag '99, Bijlage A, Staat 2, blz. 4, rubriek: „Aanwezige sterkte”); en 3° door 51 adjudanten-onderofficier, tijdelijk met den dienst van officier te belasten (dezelfde Staat en rubriek als sub. 2).

Om onzen belangstellenden lezers een denkbeeld te geven van de waarde, welke de tegenstanders van het fusiedenkenbeeld hechten aan eene zoodanige wijze van aanvulling van het Ind. officierskorps, zij in herinnering gebracht, dat alle anti-fusianen de *persoonlijke* meening zijn toegedaan: 1° „*dat het niet denkbaar is, om officieren geschikt te kunnen maken voor den dubbelen dienst* (zie o. a. M. S. '99, blz. 133, punt I) ²⁾”; en 2° „*dat de onderluitenanten . . . (dus à plus forte raison, ook de adjudanten-onderofficier tijdelijk dienende als officier) wel ledige officiers-plaatsen kunnen innemen; doch al de qualiteiten van den gediplomeerden of beroeps-officier vervullen kunnen zij daarom nog niet. Hunne mindere*

¹⁾ Dus 87 Ned. officieren *meer* dan het nog vigeerende art. 3 van het K. B. van 18 Aug. '71, N°. 10, als *maximum* toelaat.

²⁾ Volgens die meening konden dus de 95 Ned. officieren die toen in Indië gedetacheerd waren, *niet* beantwoorden aan de taak, die men hun daar te lande moest opdragen.

kennis, ontwikkeling en beschaving zijn daartoe even zooveel overwegende bezwaren. Zij verrichten trouwens niet al de diensten die van de Luitenants worden gevorderd, en blijven onderofficier voor wie een tweeslachtige positie in het leger is geschapen, die hen niet tot den Officiersstand doet behooren en toch bezwaarlijk geheel met den onderofficiersstand kan doen omgaan. De rang van den onderluitenant heeft één schakel meer gevormd in de militaire hierarchie die, wel verre van den afstand tusschen den officier en den onderofficier — in het belang van de handhaving der tucht — groot te doen blijven, dien — ten nadeele daarvan — kleiner zal maken (Ind. Gedenkboek, — Ned. Indië onder Koningin Emma, blz. 245)".

Uit onze vroegere geschriften ¹⁾ blijkt duidelijk, waarom wij ons met het sub. 1 gestelde *niet* kunnen vereenigen. Tegenover de verschillende *persoonlijke* meeningen, *vaste* overtuigingen, *innige* opvattingen, enz., van onze verschillende bestrijders, hebben wij ²⁾ en ook de Heer Thomson ³⁾ gesteld tal van met namen genoemde *voorbeelden* en bepaalde *feiten*, die uit de krijgsgeschiedenis, niet alleen van onze Koloniën, maar ook uit den vreemde waren getrokken. Wij meenen daardoor destijds te hebben aangetoond, hoe ongegrond die *persoonlijke* beweringen en inzichten van onze tegenstanders waren.

Het zou toch strijden met elk begrip van logica, als aan de *geschiedenis*, m. a. w. aan *feitelijke bewijzen*, niet meer waarde is te hechten, dan aan *vaste persoonlijke* vermoedens, *innige persoonlijke* veronderstellingen, e. d. g.

Trouwens over de quaestie, of een officier al dan niet geschikt is te maken voor den dubbelen dienst, oordeelen onze bestrijders niet steeds even consequent. Zoo heeft een der meest overtuigde Ind. antagonisten van het fusiestelsel op den 16 Dec. '98 in de Vereeniging ter beoefening der krijgswetenschap zich er eenigszins dubbelzinnig over uitgelaten. Immers verklaart hij in het begin van zijn rede (blz. 163): „*Ik meen als mijne vaste overtuiging voorop te moeten stellen, dat het een onmogelijkheid moet geacht worden, om officieren te kweeken die in alle opzichten berekend zijn voor de zoo uiteenlopende functiën in beide legers*” — en iets later, in diezelfde voordracht, uit hij zich op de volgende wijze (blz. 167): „*Wat betreft de van het Ned. bij het Ind. leger gedetacheerde officieren, zoo onderschrijf ik ten volle het oordeel, dat velen hunner zich na korten tijd daar geheel op hunne plaats bevinden en uitstekende diensten bewijzen. Over het algemeen hebben deze officieren zich in het Indische leger een zeer gunstige reputatie verworven en groot is het aantal hunner, die zich ook op het oorlogsveld wisten te onderscheiden (Deze spatiëeringen zijn van ons)*”.

¹⁾ O. a. M. S. '99, blz. 133, e. v.

²⁾ M. S. '99, blz. 134, e. v.

³⁾ Verslag Krijgswetenschap '98-'99, blz. 441-445.

Wanneer men na eene zoodanige bekentenis alsnog in aanmerking neemt, dat de Ned. officieren, van wie hier sprake is, *geen van allen* vooraf waren onderlegd, noch in den kolonialen dienst, noch in de Ind. talen, noch in de Oostersche land- en volkenkunde, enz., *hetgeen bij een eventueele invoering van het fusiestelsel daarentegen wel het geval zal zijn*, — dan vragen wij: kan er nog de minste twijfel bestaan, dat a.s. fusie-officieren aan hunne roeping ten volle zullen beantwoorden? En dit geldt niet alleen voor de subalterne officieren van het leger h. t. l., maar ook voor hen die bij fusie in hoogere rangen bij het leger in Indië zouden worden gedetacheerd.

Dit vorenstaande is geene *persoonlijke meening*. Het is de „*geschiedenis*” die ons leert en bewezen heeft, dat ook in hoogere rangen uit Ned. gedetacheerde officieren volkomen geschikt zijn gebleken voor de aan- en bevelvoering van aanzienlijke troepenafdeelingen bij Ind. expeditiën; en dat speciaal voor het Ned. leger opgeleide Ned. officieren met het meeste succes zijn opgeklommen en zijn benoemd tot Commandant van het Ind. leger, en zelfs tot Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië (Men vergelijkte Verslag Krijgswetenschap 1898—'99. blz. 442—445, en *alle* Ind. Geschiedenisboeken, zooals die van GERLACH, DE STUERS, CRUIJPLANTS, e. d. g.).

Waarlijk *** is niet gelukkig op blz. 602. De eerste maal, dat hij zijn bewijsgrond *niet* laat steunen op vaste *persoonlijke* vermoedens of onderstellingen, maar daarentegen uit voorbeelden der Ind. krijgsgeschiedenis wil aantoonen, dat de oorlogvoering in Indië op andere wijze moet worden gevoerd dan die, welke door Generaal GAZURELLI bewerd werd dat ook in Abyssinië had moeten worden gevolgd, daar bewijst hij n. o. m. juist het omgekeerde van hetgeen hij betoogen wil.

Door *** worden drie voorbeelden aangehaald, te weten: Bondjol, Pasimpat Doerian Tarang en Banjermassing, om daaruit af te leiden, dat, juist omdat bij die gelegenheden langs *verschillende* zijden het hoofdobject werd getracht te bereiken, het doel dier expeditiën totaal moest mislukken.

De redenen, waarom die voorbeelden voor ons *geen* axioma zijn, liggen opgesloten in de woorden van *** zelf, die op blz. 602, o.a. schrijft: „*Het beste voorbeeld (deze spatieering is van ons) tot staving van deze stelling is vel de poging, die naar het door de militaire bevelhebbers afgekeurde plan (deze spatieering is van ons) van den commissaris-generaal VAN DEN BOSCH, oud-subaltern-genie-officier, in September 1833 werd beproefd om Bondjol te vermeesteren. Volgens dat plan moest dit object langs drie lijnen ter lengte van verscheidene dagmarschen bereikt worden. Het viel geheel in duigen.*”

Indien dit werkelijk het *allerbeste* voorbeeld is, dat *** uit de *geheele* Ind. krijgsgeschiedenis *kan* aanhalen om zijne stellingen te verdedigen, dan moeten zijne lezers bij eenig nadenken zich wel hebben afgevraagd, hoe *** er toe komt zoo iets te willen doen doorgaan voor een afdoend motief?

Immers, hoe kon een expeditie — die volgens zijne eigen verklaring — naar een *afgekeurd plan* werd uitgevoerd, anders dan op teleurstelling uitloopen?

„De *weerstand* — schrijft *** iets verder — *gedurende den opmarsch ondervonden, was driemaal groter* (lees: driemaal zoo groot) *geneest dan indien van slechts één operatielijn ware gebruik gemaakt.*”

Deze bewering is n. o. m. minder juist. Immers, door langs drie verschillende lijnen het hoofdobject te naderen, dwong men den vijand ook *zijne* macht in drie deelen te verdeelen. Was de aanval langs *éene* zijde beproefd, dan zou die colonne ook eene driemaal zoo sterke tegenpartij te bekampen hebben gehad. Gelukte het daarentegen aan één of twee der afzonderlijk ageerende colonnes het hoofdobject te bereiken, dan zou de overige tegenstand — uit vrees van afgesneden te worden — weldra geheel gebroken zijn geweest.

Op hoeveel voorbeelden uit de krijgsgeschiedenis zou men kunnen wijzen, waarbij, juist door op de door *** aangewezen wijze te opereeren, expeditiën volmaakt gelukten en veel gemakkelijker tot haar recht kwamen?

Hoeveel groote Ind. expeditiën daarentegen — waarbij de geheele macht vereenigd bleef — zijn totaal mislukt? Men denke slechts aan de Eerste Atjehsche expeditie (zie Mil. Spect. 96, blz. 56); enz.; enz.

Trouwens, gevraagd zou kunnen worden: of de *sterkte* en de *samenstelling* der door *** genoemde verschillende afzonderlijk optredende troepenafdeelingen wel geheel hebben beantwoord aan de opdrachten, die deze colonne-commandanten hadden ontvangen?

En ook: hebben de Chefs van deze afzonderlijk ageerende colonnes wel volkomen en op de meest practische wijze hun troepen aangevoerd en gebruikt, om aan de hun opgedragen taak te beantwoorden? enz., enz.

En zoo deze laatste vraag ook maar in eenigszins ontkennenden zin moet worden beantwoord, volgt daaruit dan niet, dat de bewering — als zouden Ind. officieren, die hunne geheele carrière bij het Ind. leger hebben volbracht, *alleen* in staat zijn om troepenafdeelingen in Indië aan te voeren en te leiden — niet juist kan worden genoemd, en dus niet is vol te houden?

Is de Ind. krijgsgeschiedenis niet daar, om dit met tal van voorbeelden aan te toonen?

Had MARS in het Alg. Hdbl. van 2 Nov. '98 (zie noot Ind. Gids 1900 blz. 308) ongelijk met o. m. de vraag te stellen: „*Kan de samensmelting niet dienen om ook op dit gebied (aan de krijgskundige grondregels) hogere verwachtingen te mogen stellen, zoodat naast den onovertroffen moed en de trouw, ook de waarde van het beleid in gelijke mate gehuldigd wordt?*”

Deze door MARS gestelde vragen beantwoordt ***, op de hem alleen eigen wijze, als volgt:

„*Is het den Ind. officier euvel te duiden, als hij de laatste vraag beantwoordt met de wedervraag: of hier bedoeld wordt het beleid, dat*

het officierskorps in Ned. aan den dag heeft gelegd in de oorlogen sedert 1830?"

Ook deze vraag van *** zijn wij verplicht met wedervragen te beantwoorden, te weten:

Herinnert *** zich niet meer dat — wegens het voortdurend beleid bij verschillende tochten aan den dag gelegd door Buys (zegge: *luitenant* Buys) — de Civiel en Mil. bevelhebber van Atjeh (de Generaal PEL) verklaarde: dat deze *luitenant* voor twee Ind. Kapiteins telde (Mil. Spect. '95, blz. 762)?"

Vertrouwde men aan Kapⁿ. van AERSEN — die nog geen jaar in Indië diende — wegens zijn gebleken beleid te velde, niet toe, het bevel over een *Bataljon* te Atjeh, zelfs bij militaire operatiën? En later, het Mil. commandement van een der voornaamste en moeielijkste posten (op dat oogenblik) van den Ind. Archipel?

Hoe beschouwt *** o. a. het beleid van Cool bij den tocht van Lampanas over Lamtobah naar Selimoen?

Waarom had BOREL zijne buitengewone reputatie onder de hoogere en lagere Ind. officieren te danken?

Welke roep ging er uit in Indië, over een van HOOGSTRATEN, een van TIENHOVEN, een SLOET, en zoo vele anderen? Hadden zij dat dan niet hoofdzakelijk te danken aan door hen getoond beleid en gebleken praktische bruikbaarheid? enz., enz.

Intusschen moet het ons van het hart, dat wij „den loyalen strijder” ***, hoe scherp hij overigens willens of onwillens moge zijn, niet in staat hadden geacht tot het beantwoorden van de door Mars gestelde vraag op eene wijze, die n. o. m. bij het Ind. officierskorps niet kan worden gewaardeerd. Sarcastisch en Mephistophisch gestelde vragen in een zakelijk debat, doen een sterk vermoeden rijzen, dat de steller daarvan het antwoord moet schuldig blijven. Maar dat pleit dan voor de meerdere degelijkheid van Mars.

Het hiervoren sub 2 (zie blz. 567) uitgesproken oordeel omtrent de *onderluitnants* onderschrijven wij daarentegen ten volle. Een leger — zooals het Indische — *dat steeds slag- en strijdvaardig moet zijn*, dient door een uitgelezen kader, in de allereerste plaats door een uitstekend officierskader, geëncadreerd te zijn. Aan die eischen beantwoorden — om de redenen in het Gedenkboek opgegeven — noch de *onderluitnants*, noch de adjudanten-onderofficier, die tijdelijk den dienst als officier waarnemen. De vervanging van 47 + 51 = 98 *gediplomeerde- of beroeps*officiëren, door deze categorie van *onderofficiëren*, kan dus *onmogelijk* bijdragen om de slag- en strijdvaardigheid van het Ind. leger te verhoogen. En toch mag men wel rekening houden met den tijd waarin wij leven. In het Alg. Hdbl. van 20 Juni 1900, Tweede blad, is o. a. opgenomen onder het hoofd „*Een nieuwe uiting van imperialisme?*” het volgende:

„Lord Lamington, Gouverneur van Queensland, die voor een vertrou-

weling van Chamberlain doorgaat, heeft in de zitting van het Aardrijkskundig Genootschap te Brisbane eene rede gehouden. waarin hij 't Engeland tot een groote fout aanrekende, dat het bij het Weener congres den Oost-Indischen Archipel aan Nederland teruggaf. De spreker ging verder, verklarende, dat er naar middelen behoorde uitgezien te worden om die fout eenmaal te herstellen en dat de Australische koloniën zich ook hierin als getrouwe bondgenooten van het moederland gedragen zouden." . . . „Intusschen mogen wij het waardeeren — zegt het Hdbl. — dat wij tijdig worden gewaarschuld door de „getrouwe bondgenooten". Lord Lamington's woorden bevatten voor ons tevens den wenk, dat wij Java's verdediging niet langer mogen verwaarloozen".

Overigens zij de aandacht voor zooveel noodig gevestigd op het stuk voorkomende in het Alg. Hdbl. van 27 Juni 1900, Eerste blad, getiteld: „Eene fraaie insinuatie".

II. Algemeen overzicht van den tegenwoordigen toestand van het Ned. Oost-Indische officierskorps.

In het Kol. Verslag van '95 en '96 komen — omtrent de legerstatistiek „Formatie en Sterkte" in de Bijlagen B — nog geen opgaven voor, betreffende de onderluitenen en adjudanten-onderofficier, tijdelijk dienstdoende als officier. In het Kol. Verslag van '97 betroffen die opgaven nog niet den normalen toestand. Om dus een overzicht te geven van den algemeenen toestand, waarin het tegenwoordige Ned. Oost-Ind. officierskorps verkeert, zijn wij verplicht ons te bepalen tot de gegevens, die opgenomen zijn in de Kol. Verslagen van '98 en '99.

Verschillende opgaven betreffende het tegenwoordige Ned. Oost-Ind. officierskorps, volgens de Bijlagen A, Staat 2, blzn. 4 en 5, van de Kol. Verslagen van '98 en '99 (Hieronder zijn geen geneeskundige officieren opgenomen).

Koloniaal Verslag.	Sterkte op Ulto.	Totaal aantal officiersplaatsen volgens de tegenwoordige formatie.	Aanwezige sterkte.		Onder de bezette officiersplaatsen waren begrepen:				Totaal aantal Ind. officieren die volgens de tegenwoordige formatie bij dat leger mankeerden.	AANTEKENINGEN.
			Bezette officiersplaatsen.	Officiersplaatsen die onvervuld moesten blijven.	Aantal gedetacheerde officieren van het leger hier te lande.	Aantal onderluitenen.	Aantal adjudanten-onderofficier d. d. als officier.	Totaal.		
1898	1897	1255	1211	44	98	40	51	189	233	Feitelijk bestond dus het actief optredende Ind. officierskorps uit gemiddeld 1207 - 191 = 1016 Ind. officieren, inplaats van 1248 zooals de tegenwoordige formatie aangeeft.
1899	1898	1241	1203	38	95	47	51	193	231	
Te zamen.		2496	2414	82	193	87	102	382	464	
Gemiddeld per jaar.		1248	1207	41	96,5	43,5	51	191	232	

Uit het vorenstaande blijkt, dat onder de actief dienende officieren in Indië, *ieder* jaar gemiddeld, niet alleen 232 Ind. officieren mankeeren — d. w. z. ruim 18,5 % — maar ook, dat ongeacht alle genomen *nood- en hulpmiddelen*, die men aanwendde om in het incompleet aan Ind. officieren te voorzien, *ieder* jaar gemiddeld 41 officiersplaatsen *geheel onvervuld* moesten blijven.

Deze hoogst ongunstige toestand *verergert* van jaar tot jaar. Zoo kan men uit de Kol. Verslagen berekenen, dat dit incompleet op Ult^o. 1894 tot en met 1898 respectievelijk heeft bedragen 165, 171, 183, 233 en 231 Ind. officieren, en dat het gemiddeld jaarlijksch getal *geheel onvervuld* gebleven officiersplaatsen, bij dat leger en in dat tijdsverloop, bedroeg 44,6. Zelfs in het Kol. Verslag van '98 staat op blz. 27 vermeld, *dat het totaal aantal onbezet gebleven officiersplaatsen in Indië in dat jaar bedroeg 69, zoodat na aftrek van 13 geneeskundige officieren, die onder dit getal begrepen waren, 56 plaatsen voor Ind. troepenofficieren mankeerden.*

Wanneer men nog in aanmerking neemt, dat onder de bij het Ind. leger actief dienende officieren daarenboven een niet onaanzienlijk getal, sedert korteren of langeren tijd, wegens ziekte *geen* diensten kan presteeren, dan gelooven wij, dat de vragen alleszins gewettigd zijn:

1°. *Kan en mag* een zoodanige *onhoudbare* en steeds *verergerende* toestand blijven voortduren? en

2°. Is het wel overeen te brengen met het begrip van verantwoordelijkheid der Ned. Regeering, als zij een zoo hoogst ongunstigen toestand jaar in jaar uit laat bestendigen?

De beantwoording van deze beide gestelde vragen kan n. o. m. niet anders dan zeer beslist ontkennend zijn.

De eenigen, die tegenwoordig van dezen *abnormalen* toestand persoonlijk voordeel trekken, zijn de Ind. officieren. Tengevolge van dezen minder regelmatigen toestand verkrijgen zij, op eene bezwaarlijk te verantwoorden wijze, de gunstige gelegenheid om de verschillende rangen bij dat leger te doorloopen in vrij wat korter tijd dan in *normale* omstandigheden het geval zou zijn.

III. *Eenige algemeene opmerkingen omtrent het gescheiden Ind. officierskader-stelsel.*

Alle anti-fusianen zijn het beginsel toegedaan, dat het Ind. officierskorps *uitsluitend* moet bestaan uit officieren, die specifiek voor den Kolonialen dienst zijn opgeleid; m. a. w. dit officierskader moet volgens hen een *geheel zelfstandig korps* uitmaken.

Wil de Ned. Regeering en — alvorens tot wetswijziging kan worden overgegaan, zooals het Kon. Besluit van 21 Oct. '98, N°. 15, in sub. *a* en *b* voorschrijft — willen ook de leden der Staten-Generaal — die het eindverslag der Staatscommissie alzo mede zullen hebben te beoordeelen — volgens die beginselen eene beslissing nemen om het fusie-stelsel *niet* in te voeren, dan zullen, in de allereerste plaats, maat-

regelen dienen genomen te worden, om het compleet houden van het actief optredende Ind. officierskorps *te allen tijde* te verzekeren. Het *voltallig* houden van een zoodanig zelfstandig Ind. korps officieren zal alsdan moeten plaats hebben: 1° zonder de verloven wegens langdurigen dienst in de tropen, in het vervolg, aan die officieren te onthouden; 2° zonder te rekenen op eene aanvulling van Ned. gedetacheerde officieren; en ook 3° zonder onder de Ind. officiersplaatsen op te nemen, noch onderluitnants, noch adjudanten-onderofficier, die tijdelijk dienst doen als officier. De sub 2 en 3 bedoelde personen kunnen volgens de bestrijders van het fusiestelsel onmogelijk aan de hun in Indië op te dragen taak beantwoorden (zie blz. 567 hiervoren).

Wordt er bij het bepalen van de sterkte van dat zelfstandig Ind. officierskorps — aan in- en boven de aangegeven normale formatie sterkte staande officieren — voldoende rekening gehouden met deze eischen, dan zal dat korps met een buitengewoon groot aantal Ind. officieren moeten vermeerderen. Het zal niet voldoende zijn om die aanvulling te doen plaats hebben met het tegenwoordig aantal mankeerende Ind. officieren (232, zie blz. 572 hiervoren), maar ook met het getal officieren, dat *tengevolge* van die vermeerdering bij dat leger *meer* afwezig zal zijn; want, naarmate het totaal aantal Ind. officieren in de toekomst *stijgt*, zal b.v. ook het tegenwoordige aantal Ind. verlofgangers — zoowel zij, die wegens langdurig verblijf in de tropen, als zij, die wegens ziekte (dus vóór het verstrijken van een 10-jarigen dienst in de Koloniën), naar Ned. moeten vervoerd worden — aanzienlijk moeten toenemen (volgens blz. 573 hiervoren ruim 18.5 %).

Doch zelfs zoo de Ned. Regeering er zich alleen toe bepaalt, om maatregelen tot stand te brengen, waardoor in de toekomst *geen* incompleet meer aan actief optredende Ind. officieren kan voorkomen, dan nog zal zij slechts in *zeer geringe mate* hebben voldaan aan de eischen, die de voorstanders van een zelfstandig Ind. officierskorps, vermeenen te *mogen* en te *moeten* stellen.

Zoo b.v. schrijft B. in het I. M. T. van '98, bl. 153, „*In militairen zin moet Indië zoo zelfstandig mogelijk zijn. Het moet niet alleen een eigen leger bezitten, maar ook een eigen marine, en daarbij de inrichtingen voor opleiding en hogere vorming van zijn officieren, alsmede, tot vervaardiging en herstellingen van materieel. In plaats van Ind. jongens naar Kampen te zenden en hen twee jaar later weer als officier naar Indië te doen terugkeeren, moet men allen, die bij het Ind. leger of de Ind. marine officier willen worden, als cadet of volontair naar Indië zenden* (Deze spatiëeringen zijn van ons).

Hieruit volgt, dat er in Indië zouden moeten worden opgericht: 1°. Eene nieuwe afzonderlijke Ind. Cadettenschool; 2°. Eene nieuwe afzonderlijke Ind. Mil. Academie; 3°. Eene nieuwe afzonderlijke Ind. Hoofdcursus voor onderofficieren (sub 1°, 2° en 3° voor te vormen officieren der Ind. Landmacht); 4°. Eene nieuwe afzonderlijke Ind. Hoogere Krijgsschool

voor Ind. officieren; Natuurlijk ook: 5°. Eene nieuwe afzonderlijke Ind. Inspectie-Staf van dat onderwijs; 6°. Nieuwe afzonderlijke Ind. voorbereidende Korpscursussen, ten einde onderofficieren op te leiden voor den sub 3° bedoelden hoofdcursus; 7°. Eene nieuwe afzonderlijke Ind. Schietschool; en dan nog verder: 8°. Een nieuw afzonderlijk Ind. Instituut voor te vormen Ind. officieren der Zeemacht en voor te vormen Ind. officieren der Mariniers; 9°. Nieuwe afzonderlijke Ind. inrichtingen voor den bouw en de herstellingen van Ind. materieel (hieronder worden waarschijnlijk verstaan schepen, geschut, en andere wapenen, etc); enz., enz.

Hieraan voegt *** nog toe, dat ook de Koloniale-Reserve naar Indië moet worden overgeplaatst (blz. 599).

Of de werving — vooral van Nederlanders — bij eene zoodanige in Indië geplaatste Kol.-Reserve aanzienlijker zal vermeederen dan in Ned., mag n.o. bescheiden meening worden betwijfeld.

Wanneer aan de eischen sub 1 tot en met 7 van den schrijver B. mocht worden voldaan en daarbij even spaarzaam wordt gehandeld als in Ned., dan zal daardoor het tegenwoordige Ind. personeel met de navolgende cijfers moeten worden uitgebreid.

Opgave van het Ned. personeel, dat aan de hieronder genoemde inrichtingen is geplaatst:

Staf mil. onderwijs en verdere inrichtingen.	Offi- cieren.	Burger- beamb- ten.	Mil. mindere geëmpl.	TOTAAL.
Staf Mil. onderwijs.....	3	—	—	3
Hoogere Krijgsschool	15	10	2	27
Kon. Mil. Academie	47	10	161	218
Cadettenschool.....	15	8	55	78
Hoofdcursus.....	13	5	42	60
Korpscursussen.....	36	12	—	48
Normaal Schietschool.....	8	—	22	30
TE ZAMEN.....	137	45	282	464

Alleen wat het Ind. officierskorps betreft zou alzoo de sterkte met 137 Ind. officieren moeten vermeederen.

Zoo die instellingen reeds nu waren ingevoerd, dan zou het aantal
(Zie verder blz. 578.)

TABEL I.

VERGELIJKENDE STAAT VAN HET AANTAL

MOGENDHEDEN.	PANTSCHEPEN EN KRUISERS GEBOUWD TUSSEN 1889 EN NOVEMBER 1899.												SCHEPEN			vóór Gepantserde Kust- verdedigers.	
	SLAGSCHEPEN.			TOTAAL.	Gepantserde Kustverdedigers.	Gepantserde Kruisers.	PANTSERDEK- KRUISERS.			ONBESCHERME KRUISERS.			TOTAAL.	TOREN CASEMATTE SCHEPEN.			
	Boven 3000	6000 — 9000	4000 — 6000				Boven 3000	2000 — 3000	Onder 2000	Boven 3000	2000 — 3000	Onder 2000		Boven 9000	6000 — 9000		Onder 6000
	Tonnen Waterverplaatsing.			Tonnen Waterverplaatsing.			Tonnen Waterverplaatsing.			Tonnen Waterverplaatsing.							
a.	b.	c.	d.	e.	f.	g.	h.	i.	j.	k.	l.	m.	n.	o.	p.	q.	
Nederland.....	—	—	—	—	4	—	7	—	1	—	—	—	12	—	—	4	—
Engeland.....	37	6	—	43	1	2	74	19	—	—	—	—	96	14	7	—	10
Frankrijk.....	15	1	—	16	8	8	18	3	2	2	—	—	41	6	—	—	13
Duitsland....	6	4	—	10	8	3	9	—	—	—	—	8	28	—	3	3	—
Rusland.....	8	3	—	11	6	4	3	—	—	—	—	—	13	5	—	1	6
Oostenrijk....	—	1	3	4	—	2	1	—	—	—	—	—	3	—	2	5	—
Italië.....	4	—	—	4	5	—	6	—	—	—	—	—	11	7	1	1	—
Noord-Amerika	9	2	1	12	5	2	9	—	—	—	3	—	19	—	—	—	—
Japan.....	5	—	—	5	4	7	2	—	—	1	—	—	14	—	1	—	3
	a.	b.	c.	d.	e.	f.	g.	h.	i.	j.	k.	l.	m.	n.	o.	p.	q.

Verder blijkt: 1°. dat Nederland niet één slagschip in het gevecht kan brengen; treden en waarover Nederland beschikt, oneindig *geringer* is dan dat van een der Ten einde dit staatje niet al te ingewikkeld te maken, hebben wij het aantal en tuigen *niet* in deze opgave opgenomen. De te vermelden cijfers zouden echter In nadere beschouwingen te treden op al het hiervorenstaande, zal naar onze

en 2°
ande
de sc
sprek
besch

HET AANTAL SCHEPEN DER MARINES.

p.	VÓÓR 1889 AFGELOOPEN.						TORPEDO VAARTUIGEN.							TOTAAL GENERAAL.	TOELICHTINGEN.
	Gepantserde Kustverdedigers.	Pantserkruisers.	Pantserfregatten.	Pantserkanonneerbooten.	Monitors en gepantserde batterijen.	TOTAAL.	Depôtschepen.	Torpedo vaartuigen.	Oceanbooten.	Booten 1e Klasse.	Booten 2e Klasse.	Booten 3e Klasse.	Onderzeebooten.		
	q.	r.	s.	t.	u.	v.	w.	x.	y.	z.	aa.	bb.	cc.	dd.	ee.
4	—	—	—	5	11	20	—	—	3	11	5	22	—	41	73
—	10	8	—	—	—	39	2	143	11	24	37	90	—	307	485
—	13	3	—	6	—	28	1	49	25	109	87	35	12	318	403
3	—	1	—	13	—	20	—	43	8	82	1	2	—	136	194
1	6	7	—	—	12	31	—	35	24	35	5	88	1	188	243
5	—	—	—	—	4	11	1	18	6	24	29	10	—	88	106
1	—	—	4	—	2	15	—	32	10	90	4	39	1	176	206
—	—	—	—	—	10	10	—	35	11	—	5	1	2	54	95
—	3	—	—	—	—	4	1	14	6	13	20	17	—	71	94
	q.	r.	s.	t.	u.	v.	w.	x.	y.	z.	aa.	bb.	cc.	dd.	ee.

Voor de practijk kan men gerust aannemen dat de schepen sub *a* en *n* het Suez-Kanaal niet kunnen passeeren, dit belet niet, dat deze schepen in onze Ind. wateren zullen kunnen komen; dat de schepen sub *f* dat evenmin kunnen, doch kolen genoeg hebben om rond de Kaap te stoomen.

en; der en nter nze
 en 2°. dat het aantal schepen en vaartuigen, die in de Indische wateren kunnen op andere hier genoemde Mogendheden.
 de soort van bewapening, alsmede de bemanning van de bedoelde schepen en vaarsprekend zijn.
 bescheiden meening wel overbodig zijn.

mankeerende actief dienende Ind. officieren op dit oogenblik bedragen 232 (zie blz. 572) + 137 = 369.

Reeds hebben wij op blz. 573 aangetoond, dat het actief optredende Ind. officierspersoneel gemiddeld ruim 18.5 % officieren *minder* draagt dan het normaal formatie-cijfer aangeeft. Om nu verzekerd te zijn, dat werkelijk *ieder* jaar over een getal van 369 actief dienende Ind. officieren *meer* zal kunnen worden beschikt, zal het normaal formatie-cijfer niet met dat getal, maar met 369 + 68 (zijnde 18.5 %) = 437 Ind. officieren moeten worden verhoogd, en dus van 1248 (zie blz. 572) op *minstens* 1248 + 437 = 1685 moeten worden gebracht; d.w.z. het normale formatie-cijfer zal met *ruim* 35 % moeten worden verhoogd.

Indien een en ander tot stand zou moeten komen, zullen de financiële gevolgen niet gering zijn. Wij wijzen slechts op de uitgaven voor den aankoop of de daarstelling van de noodige gebouwen; de inrichting daarvan; het jaarlijksch onderhoud; de uitbreiding van Ind. officieren met *minstens* 35 % en ander personeel; enz. enz. Doch zelfs afgescheiden van de financiële bezwaren, die zich hier moeten voordoen, is o.a. de waarschijnlijke toekomst van de in Indië nieuw op te richten afzonderlijke onderwijsinrichtingen hoogst bedenkelijk. Althans te oordeelen niet alleen naar het hoofdartikel „*Ind. omtrekken*”, van X³, voorkomende in het Alg. Handelsblad van 8 April '98, Eerste blad, waarin eene beschouwing wordt geleverd over de voorgenomen wederoprichting van de Mil. School te Meester-Cornelis, maar ook naar de opstellen: „*Opleiding tot officier bij het Ind. leger*”, Alg. Hdbl. 28 Juli '98, Ochtendblad, en „*Militair onderwijs in Indië*”, Alg. Hdbl. van 21 September '98, Ochtendblad; en ook, — vooral om een Ind. oordeel over het Mil. onderwijs te leeren kennen, — op het artikel getiteld „*Gelegenheid voor officiersopleiding*”, voorkomende in de Locomotief van 17 April 1900, Eerste blad; enz. Wij veroorloven ons dan ook, onze lezers naar die stukken te verwijzen.

Wat betreft de gestelde eischen, waaraan een *eigen* en *gescheiden* Ind. Marine zou moeten voldoen, hieromtrent is *** in „*De Ind. Gids*” van '99 nog duidelijker.

Op blz. 681 drukt hij zich als volgt uit:

„*Naar onze innige overtuiging heeft Indië eene zelfstandige Marine noodig, welke zoowel in kwaliteit als in kwantiteit wedijveren kan met de oorlogsvloten, die ieder der Groote Mogendheden voor Oost-Azië kan afzonderen...*”

„*De „Groote Mogendheid” Nederlandsch-Indië behoort tegen uitheemsche aanranding verdedigd te worden door eene oorlogsvloot „up to date”. Zij moet plaats weten te nemen onder de Staten, die zich den vrede bewaren door machtsontwikkeling, m. a. w. zij moet leeren zich te doen ontzien, zich gevreesd te maken*”.

Op blz. 685 voegt hij hieraan nog toe:

„In het aanbevolen stelsel behoort (wel te verstaan in Indië) ook eene oprichting van opleidingsscholen thuis”.

En als een tweede CRESUS, die de millioenen maar voor het grijpen heeft, concludeert *** op blz. 683:

„Of Indië zich de weelde eener krachtige zeemacht kan veroorloven is alzoo slechts eene geldkwestie” (Al deze spatieeringen zijn van ons).

Opdat onze belangstellende lezers zich een denkbeeld zouden kunnen vormen, welke gevolgen de vervulling van *de innige overtuiging van* *** zal na zich slepen, zij verwezen naar Tabel I op de blzn. 576/577.

IV. *Beoordeeling in hoeverre eene uitbreiding van het aantal te detacheren Ned. officieren naar de Koloniën mogelijk of uitvoerbaar kan zijn.*

Reeds nu zijn ieder jaar ongeveer 120 Ned. officieren — die in onze verschillende Koloniën gedetacheerd zijn en wier plaatsen in het leger h. t. l. niet worden aangevuld, — aan de diensten van het Ned. leger onttrokken.

Uit den hierachter volgenden staat II zal men echter ontwaren, dat de bovenbedoelde officieren niet de eenigen zijn, die bij hun korps geen dienst kunnen doen.

Als men nu let, niet alleen op den thans ingevoerden verkorten eersten oefeningstijd voor de militie, — waarbij vooral gerekend wordt op een zooveel mogelijk compleet aantal *officiers-instructeurs* — en op de a.s. reorganisatie van het leger h. t. l. (reeds in onderzoek bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal) — waarbij is voorgesteld om het aantal luitenants per compagnie van drie op twee terug te brengen —, maar ook en vooral op het overgroot aantal Ned. officieren (zie staatje hierachter), dat door detacheringen nu reeds in Ned. geen diensten bij hun korps kan verrichten, dan vragen wij: Zou er iemand kunnen zijn, die zou durven beweren, dat het getal van 120 Ned. officieren, dat zich nu reeds in de Koloniën bevindt, in de toekomst nog *aanmerkelijk* zal kunnen worden uitgebreid?, m. a. w. zal het Ned. leger in de toekomst bij machte zijn, ieder jaar een nog grooter aantal dan 120 officieren aan de Ind. legers ter detachering af te staan?

Wij betwijfelen het; maar wij willen de beantwoording der gestelde vraag gaarne overlaten, in de eerste plaats aan de Staatscommissie en in de tweede plaats aan de ten deze verantwoordelijke personen.

V. *Vergelijking tusschen de bezwaren, die eene eventueele hervorming van het tegenwoordige gescheiden-officierskader-stelsel en die eene eventueele invoering van het aanbevolen fusie-officierskader-stelsel zullen moeten ondervinden.*

Wij vermeenen op blz. 572 e. v. voldoende te hebben aangetoond, dat de tegenwoordige toestand van het Ind. officierskorps niet langer kan noch mag worden bestendigd.

Uit punt III, blz. 573 e. v., kan worden opgemaakt, op welke *moeilijk-*

(Zie verder blz. 582.)

TABEL II.

Opgave van het aantal Ned. officieren, die, alhoewel zij tot ren, door de hieronder vermelde detacheringen,

WAPEN.	Departement van Oorlog.		Chef van den Staf.		Topografische Inrichting.		Militaire Verkenning.		Inspecteur der Infanterie.		Inspecteur der Artillerie.		Inspecteur van het Militair Onderwijs.		Hoofd-Intendant.		Hoogere Krijgsschool.		Koninklijke Mil. Academie.	
	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.
Infanterie	—	3	—	2	2	—	—	10	1	1	—	—	1	1	—	1	1	21	—	1
Cavalerie.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Artillerie.....	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	7	—	2
Genie.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Te zamen.....	—	4	1	3	2	—	—	10	1	1	—	1	1	1	—	1	1	30	—	3

Behalve de in dit staatje bedoelde en de 120 Nederlandsche officieren, die in tijd, tal van Ned. officieren o. m. de hiernavolgende cursussen:

Bij de Normaal Schietschool
" " " "
" " " "
" " Scherm-, Gymnastiek- en
" " Zwemschool
" " Korps Genietroepen
" " Artillerie-Inrichting Hembrug
" " Regimenten Vesting-Artillerie
" " Cavalerie-Rijschool
" " Artillerie. "
" " " Trekschool

Artillerie, die naar de Veld- of Rijdende Artillerie zullen overgaan.

de sterkte van een der korpsen van het leger h. t. l. behoo-
 en, bij hun korps geen diensten kunnen presteeren.

Mil. Academie.	Luitenant.	Divisie-Commandant. 1e Divisie.		Stelling van Amsterdam.		Intendant der 1e Divisie.		Perm. Mil. Spoorw. Conn.		Normaal Schiet school.		Duitschland		Constructie Werkplaats.		Munitiefabriek.		Werkplaats van Draggbare Wapenen.		Instructie- Batterij.		Rijsschool Bereden Artillerie.		Koloniaal Werdepot.		TOTAAL.		TOTAAL GENERAAL.
		Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	Kapitein.	Luitenant.	
1	-	1	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5	7	51	58
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	
3	-	1	-	3	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	4	-	3	-	2	1	3	1	-	2	5	10	79

in de verschillende Koloniën zijn gedetacheerd, volgen, gedurende korteren of langeren

... van 1 Mei tot 15 Juli 10 of 11 Ned. officieren.

... " 16 Juli " 31 October 19 " "

... " 16 December " 28 Februari 4 " "

... " 25 Juni " 25 Augustus 22 " "

... " 1 October " 15 Januari 4 " "

... " 31 Juli " 30 September 9 " "

... " 16 December " 28 Febr. minstens 2 " "

... in de wintermaanden 9 " "

... gedurende minstens een jaar 10 " "

... " " " " 7 " "

... " " " " behalve deze nog alle Luitenants van de Vesting-

heden eene eventueele *hervorming* van het tegenwoordige *gescheiden* officierskader-stelsel zal moeten stuiten. Wij kunnen dus overgaan tot de beschouwingen waartoe de eventueele invoering van een *fusi*estelsel zal moeten leiden.

In de eerste plaats zal in dat stelsel het tegenwoordige Ind. officierskorps reeds moeten *vermindere*n met het aantal Ind. officieren, die nu *boven* de normale formatiesterkte van dat korps behooren en in het fusiestelsel *niet meer* kunnen voorkomen, te weten:

Opgave van het gemiddeld jaarlijksche aantal Ind. officieren, dat boven de normale formatiesterkte van dat korps is gevoerd (Kol. Verslagen, Bijlagen B of A, blz. 5, hoofdstuk „Aanwezige Sterkte”). Onder dit aantal bevinden zich *geen* geneeskundige officieren.

Koloniaal Verslag.	Met verlof buiten Ned.-Indië.	Voor memorie gevoerd.	Op non-activiteit gesteld.	Gedetacheerd in Nederl.	Totaal Generaal.	AANTEEKENINGEN.
1895	184	3	1	61	249	Volgens de Kol. Verslagen van '97 en '99, respectievelijk blz. 39 en 44, werden eenige verloven wegens langdurigen dienst in de tropen gewee- gerd.
1896	198	3	3	63	267	
1897	157	3	5	50	215	
1898	166	3	„	58	227	
1899	138	5	4	56	203	
te zamen	843	17	13	288	1161	
Gemiddeld per jaar.	168.6	3.4	2.6	57.6	232.2	

Het hier verkregen cijfer (*ruim* 232) is echter *minder* hoog dan dit in werkelijkheid zou zijn geweest, indien in die jaren het actief dienende aantal Ind. officieren in die Kolonie steeds *compleet* was geweest. Het getal van 232 zou alsdan, naar evenredigheid, *ruim* 275 hebben bedragen.

In de tweede plaats zal insgelijks kunnen vervallen het totaal aantal Ind. officieren, die tegenwoordig officiers*plaatsen* innemen, welke *tengevolge* van eene eventueele invoering van het fusiestelsel *niet meer* zouden bestaan.

Reeds in „De Mil. Spect.” '99, blz. 154, hebben wij aangetoond, waarom, bij eene invoering van het fusiestelsel, *alle* koloniale legers onder den M. v. O. zouden moeten worden gebracht ¹⁾.

¹⁾ De schrijver Δ uit het I. M. T. van '96, deel II, blzn. 1 tot en met 87, heeft in zijn opstel, getiteld: „Het Ind. leger onder het Ministerie van Oorlog”, betoogd, dat deze maatregel, zelfs in het tegenwoordige *gescheiden* officierskader-stelsel, noodzakelijk is.

Omtrent de gevolgen van die vereeniging onder één Minister, schreven wij o. a. (M. S. '99, blz. 782): „*Men zal lichtelijk kunnen begrijpen, waarom bij eene samensmelting der officierskorpsen, — en wanneer alsdan alle koloniale legers onder den M. v. O. worden gebracht, — tal van werkzaamheden, die nu bij het Ind. Dep. v. O.* ¹⁾ (en bij het Ned. Dep. van Koloniën, afdeeling C, „Militaire zaken”) ²⁾ moeten worden verricht, naar de overeenkomstige bureaux van het Ned. Dep. v. O. ³⁾ kunnen worden overgebracht. Dit zal dus tengevolge hebben, dat het Ind. Dep. v. O. (en het Ned. Dep. van Kol.) met een zeer aanzienlijk aantal zeer hoog bezoldigde geëmployeerden (vooral wat de eerste categorie betreft) zal kunnen verminderen, terwijl het Ned. Dep. v. O. alsdan met een betrekkelijk zeer gering aantal laag bezoldigde ambtenaren zal moeten worden verhoogd”.

In de derde plaats zullen, om diezelfde redenen, ook nog tal van andere officiersplaatsen in het Ind. leger — die nu door Ind. officieren in andere takken van dienst worden waargenomen — niet meer kunnen voorkomen.

Tegenover deze zeer aanzienlijke vermindering van het Ind. officierskorps staat evenwel — zoo men althans stagnatie in den gewonen dienst van een der legers wil voorkomen en zoo men steeds het organiek actief optredend aantal officieren bij ieder leger wil compleet houden — eene noodzakelijke vermeerdering van het Ned. officierskorps, en wel met plm. 115 Ned. officieren, die alsdan boven de organisatie van dat leger moeten worden gebracht, zooals wij in „De Mil. Spect.” van '99, blz. 805, hebben voorgesteld.

Uit het vorenstaande zal het niet moeilijk zijn af te leiden, dat in den normalen toestand van een ingevoerd fusiëstelsel, zelfs het tegenwoordige gezamenlijke aantal officieren (niettegenstaande het groot incompleet in Oost-Indië) met een zeer belangrijk cijfer zal moeten dalen.

Het zal wel geen nader bewijs behoeven, dat wanneer een gezamenlijk officierskorps (wel te verstaan volgens de organieke normale sterkte) met zulk een hoog cijfer kan worden ingekrompen, alsdan ook de aanvulling van een zoodanig, tot één, vereenigd korps veel gemakkelijker moet kunnen plaats hebben, m. a. w. er zal een veel geringer aantal aspirant-officieren benoodigd zijn; en indien dit als vaststaande kan worden aangenomen, dan is het natuurlijk, dat een en ander ook de Staatsuitgaven in diezelfde verhouding moet doen afnemen.

*Immers door de zeer aanzienlijke vermindering van het aantal officieren in een eventueel in te voeren fusiëstelsel zullen o. a. de opleidingskosten der aspirant-officieren, de traktementen, de uitrustingskosten (zoo men die wil behouden), de Ind. vergoedingen voor huishuur, hooge

¹⁾ Dit Dept. bestaat uit 66 Ind. officieren, waaronder de Commandant van het Ind. leger.

²⁾ Deze afdeeling is samengesteld uit 10 personen.

³⁾ In dit Dept. zijn 27 Ned. officieren werkzaam, waaronder de M. v. O.

toelagen, enz., die nu worden uitbetaald aan Ind. officieren, die in het fusiëstelsel komen te vervallen, enz., zeer aanmerkelijk *minder* bedragen. Dit zal tevens het geval zijn met de overtochtsuitgaven (met het geheel gezin), de verlofs- en gewone traktementen, de hooge toelagen, enz., die tegenwoordig door den Staat in Ned. worden vergoed voor langdurige *verloven* en *detacheeringen* van Ind. officieren naar Ned., en die mede in een fusiëstelsel niet meer kunnen voorkomen.

In de vierde plaats zal, niet alleen door de vermindering van het normaal sterktecijfer, maar ook omdat de fusie-officier, in de Koloniën dienstdoende, *minder* lang aan de kwade invloeden van het tropische klimaat blijft blootgesteld, het aantal, in de toekomst, te pensionneeren officieren, zeer belangrijk moeten *afnemen* (wij komen hieronder nader terug op den gezondheidstoestand).

De berekeningen, die *** over het algemeen maakt, moeten reeds daarom als *minder* juist worden beschouwd, omdat hij den *tegenwoordigen* in plaats van den *normalen* toestand als grondslag heeft genomen.

Uit *zijne eigene beginselen*, aangehaald op blz. 579 hiervoren, volgt dat het tegenwoordige Ind. officierskorps *minstens* 437 Ind. officieren *sterker* zou moeten zijn (zie blz. 578 hiervoren), terwijl *zijne* becijferingen berusten op de sterkte van een korps, waarbij *ruim* 232 (eigenlijk 18.5 $\frac{1}{2}$ meer of 275) Ind. officieren *mankeeren*. Het verschil is dus hier zeer belangrijk!

Wij zullen omtrent al het voorgaande hier geen gevolgtrekking maken; deze quaestiën met gerustheid aan de Staatscommissie en aan de Ned. Regeering overlatende.

VI. *Eenige algemeene beschouwingen.*

Op blz. 604 komt *** op tegen het grooter percent ongehuwde officieren die, door een in te voeren fusiëstelsel, in Indië zullen zijn; en verklaart te dien opzichte: *dat juist daarin een belangrijk bezwaar zetelt, tegen de invoering van fusie.*

Met het talent van een uitstekend stylist, werkt hij dit onderwerp uit. Met de donkerste en meest scherpe kleuren schildert hij de gevolgen af, die daaruit moeten voortvloeien.

Wij kunnen deze zwaarmoedige voorstelling van *** *niet* deelen. Onze meening berust op het voorbeeld van Engeland, alwaar sedert jaar en dag, zelfs op veel uitgebreider schaal, dan bij onze voorgestelde fusie, een veel sterker omwisselend-stelsel bestaat en alwaar tevens voor zoover het officierskader betreft — over die immoreele levenswijze, het concubinaat, e. d. g., niet wordt geklaagd.

Nog dezer dagen lezen wij een artikel waarin er op gewezen werd, dat in de Engelsche bezittingen weinig officierskinderen werden geboren, die bij inlandsche vrouwen waren verwekt.

Met hetgeen *** vermeldt op blz. 606 e. v. kunnen wij ons intusschen in geenen deele vereenigen.

In de eerste plaats zou het ons zeer bevreemden, indien de Ind. geneeskundige officieren geen *protest* aantekenden tegen de direkte beschuldiging van ***, waar hij schrijft: „zij (de Ind. officieren), die geruimen tijd (is dat meer of minder dan vijf jaren? S. d. B.) achtereen in de tropen hebben geleefd, krijgen gemakkelijk verlof voor herstel van gezondheid, al zijn zij niet bepaald ziek te noemen (Deze spatieëring is van ons).”

In de tweede plaats, nu *** daaraan toevoegt: — „de geneeskundige faculteit acht het voor hen, indien zij zich melden, allicht gewenscht, dat zij zich in het koude klimaat van hun geboorteland gaan restaureeren.” — nu versterkt ons dit in de meening, dat eene omwisseling van klimaat — om de vijf jaren voor de jongere en om de drie jaren voor de oudere officieren — heilzaam moet werken op het gestel dier Ind. officieren, zoodat die omwisseling voor het meerendeel van hen als meer bevorderlijk voor de gezondheid moet worden geacht, dan een langer achtereenvolgend verblijf in de tropen. Daarenboven zouden de geneeskundige officieren alsdan kunnen gevrijwaard blijven (althans zoo de voorstelling van *** juist is) voor het afgeven van minder juiste, althans niet op stellige waarheid steunende attesten.

Indien ons geheugen zich niet bedriegt, dan vermeenen wij, dat het nog niet zoo lang geleden is, dat een circulaire in Indië is uitgegeven, waarbij er op gewezen werd strenger toe te zien, alvorens de onderwerpelijke attesten af te geven.

In de derde plaats ziet *** over het hoofd — wanneer hij de woorden van Professor Dr. P. VAN GEER aanhaalt, te weten: . . . „Tusschen den 28- en 40-jarigen leeftijd is de sterfte (onder de officieren) buitengewoon groot, daar zij overeenkomt met een leeftijd, die van 10 tot 15 jaar hooger is.” — dat de officieren, op wie hier bedoeld wordt, reeds van af hun plm. 20ste levensjaar in Indië vertoefden, en alzoo in een fusiestelsel reeds lang, ter restaureering van hunne gezondheid, naar het moederland zouden zijn vertrokken, voor en aler die buitengewone sterfttekans inviel.

In de vierde plaats beroepen wij ons wederom op de „geschiedenis” d. w. z. op het Engelsche leger.

Op de vergadering van 29 April '92 in de Vereeniging van Krijgswetenschap (zie Verslag bl. 404), heeft o. a. de Ind. Maj. van den Gen. Staf HAVER-DROEZE vermeld: „aan de wetenschappelijke onderzoekingen van den Engelschen Kolonel TULLOCH en den Franschen Dr. BOUDIN is het te danken, dat thans nagenoeg algemeen het stelsel van acclimatiseeren is losgelaten en dat menigvuldige afwisseling daarvoor in de plaats werd gesteld, enz.” Z. H. Ed. G. voegde daaraan nog toe eene uitgebreide statistiek, waaruit op onwederlegbare wijze werd aange-toond, welke verbazend gunstige uitkomsten het hier gevolgde stelsel had teweeg gebracht.

Doch wij behoeven onze *bewijzen* niet in den vreemde te zoeken. Het tijdschrift „De Huisvriend” van '96 gaf in zijn opstel over „Tosari,” aflevering 4, blz. 97, te lezen: „*Het is een verkeerd denkbeeld dat de Europeaan, zoo juist in Indië aangekomen, eerst langzamerhand zich aan het klimaat gewennen moet en reeds dadelijk het offer wordt van allerlei tropische ziekten. Zoodra hij dus gelukkig dit acclimatisatie-proces heeft doorstaan, zou hij gehard zijn tegen dergelijke ziekten. Het is juist bij uitzondering, dat de zoon der gematigde luchtstreken reeds dadelijk een offer wordt van het verzengende klimaat; in het begin kan zijn lichaamsgesteldheid zeer goed weerstand bieden aan de hitte. Het gestel is nog krachtig en niets ontbreekt aan de gezondheid. Hij verdraagt de warmte veel beter en lijdt er ook minder onder dan de oudere bewoners der tropen.... Deze opvatting wordt niet alleen door de ondervinding der oudere keerkringsbewoners gestaafd, maar is ook wetenschappelijk bewezen.... enz.*”

Wanneer werkelijk de gezondheidstoestand — zooals *** het hier doet voorkomen — bij eene vijf- en drie-jarige omwisseling, nadeelige uitkomsten moest opleveren, dan zou zeer zeker het Engelsche leger dit hebben moeten ondervinden, en juist daar bewijst de statistiek, dat de aldaar verkregen resultaten der ingevoerde herhaalde omwisseling van klimaat, ver de verwachtingen hebben overtroffen (Zie verslagen van Krijgswetenschap '92 blz. 404).

Wij nemen ook akte van hetgeen *** op blz. 607 schrijft, te weten: „*Daarentegen kan als waarschijnlijk worden aangenomen, dat de fusie-officier langer de geschiktheid voor den dienst zal behouden dan de tegenwoordige Ind. officier*”.

In zijn opstel „Ind. Gids” van '99 had *** *twéé* geheel nieuwe en tevens vernietigende argumenten aangevoerd, die het door ons aanbevolen fusiestelsel, den doodsteek moesten geven, te weten: 1°. een grondwettelijk bezwaar op blz. 785, en 2°. een comptabiliteitsbezwaar op blz. 932.

Toen nu de schrijver van het artikel „*Onze Zeemacht in Indië*”, opgenomen in het Alg. Hdbl. van 26 Aug. '99, Eerste blad, vermeldde, dat het opstel van *** voor ons *vernietigend* was, had deze schrijver waarschijnlijk het oog op *deze* „doodende” bezwaren.

Op blz. 611 van den jaargang 1900 „Ind. Gids” maakt *** er ons een verwijt van, dat wij dit in onze repliek *niet* hebben vermeld.

Wat blijkt nu achteraf? Wij zullen hier *** zelf aan het woord laten. Hij schreef op blz. 612: „*Wat mijne Grondwettige bezwaren betreft, heb ik mij, na de bestrijding door den „S. d. B.” gelezen te hebben, gevend tot een der beste deskundigen op Staatsrechtelijk gebied in ons land. Van dezen vernam ik, dat uit de „Grondwet” geene bezwaren tegen fusie te putten zijn, zoodat ook mijne meening, dat door den M. v. O. niet zelfstandig over de Ind. financiën beschikt zal kunnen*

worden, als onjuist verworpen werd." In één adem vervallen dus de twee vernietigende argumenten van ***.

Zelfs argumenten, waarvan *** geen de minste juiste voorstelling had, moesten dienst doen om ons te bestrijden. Waarom dien uitstekend deskundigen Staatsrechtelijken adviseur niet vooraf geraadpleegd? Onze geachte bestrijder zou zich dan hebben gevrijwaard, om nu zulke weinig steekhoudende bezwaren te moeten terugnemen.

Op dezen volzin laat *** volgen; „Op mijne vraag in hoever het denkbeeld van de fusie-voorstanders, om „alle koloniale legers onder den M. v. O. te brengen, is overeen te brengen met de in de „Grondwet” gedecreteerde, immers een persoonlijk karakter dragende, Ministerieele verantwoordelijkheid, werd geantwoord „dat dit slechts een quaestie van beleid is, doch de „Grondwet” te dier zake geen bepaald beletsel stelt.”

Dus wederom een derde vernietigend argument tegen fusie minder op het zwarte bord van ***.

Ook tegen hetgeen *** op blz. 599 meldt, wenschen wij de aandacht van onze belangstellende lezers te vestigen, te weten: „En evenzeer om redenen van inwendige politiek zijn fusie-maatregelen te verwerpen. Het zou een onverantwoordelijke misslag zijn, om, terwijl de in Indië blijvende Indo-Europeesche bevolking zich steeds uitbreidt, daarheen uit het Moederland alleen fusie-mannen te zenden, die slechts voor korten tijd dáár zijn, met de toestanden niet behoorlijk bekend raken, over het algemeen met vreugde het uur van scheiding tegemoet zien en aan de Ind. maatschappij geheel vreemd blijven. Ned. moet aan zijne koloniën voortdurend mannen toevoeren, die daar hunne gansche carrière maken, de toestanden grondig leeren kennen, in het nieuwe land hunner inwoning belangstellen, zich met de Ind. maatschappij vereenzelvigen, er „einbürgeren”; dat is het middel om Indië Nederlandsch te doen blijven. En vooral ook, het onthoude zich van maatregelen, die onder de Indo-Europeanen (eene gerechtvaardigde) ontevredenheid zouden opwekken.”

Omtrent deze quaestie bestaat er tusschen *** en ons een hemelsbreed verschil van inzicht.

De Ind. officier, wiens brief wij gedeeltelijk in ons laatste opstel opnamen (M. S. '99 blz. 795), zegt o. a. in dien brief: *dat het koloniale officierskorps niet te veel in de gelegenheid moet worden gesteld, om zich te ver-Indischen, en... dat is thans wel het geval.*

Wij zijn het met dien Ind. officier geheel eens, dat dit zoo sterk mogelijk moet worden tegengegaan en vermeden.

N. o. m. moet men zooveel mogelijk trachten, — niet om de Nederlanders in de Koloniën te ver-Indischen, maar om de zich steeds uitbreidende Indo-Europeesche bevolking te ver-Nederlandiseeren. Hiertoe kan de fusie krachtadig medewerken. Telkens — om de 14 dagen (zie brochure blz. 14, punt 16) — zullen in dat stelsel nieuwe Nederlanders

aldaar aankomen, die den zuiver Nederlandschen geest en de ware Nederlandsche gevoelens zullen blijven voeden en steeds doen verlevendigen. Het is juist de Indo-Europeaan, die men moet trachten „ein zu bürgeren” met Nederlandsche beginselen. Dat is n. o. m. *het middel om Indië zoo lang mogelijk Nederlandsch te doen blijven.*

Op de vorenvermelde zinsnede van *** laat hij volgen: „*Zijn de bovenstaande denkbeelden — vraag ik U, „Schrijver der Brochure” — ontloken in het brein van een, die schuldig is aan de onereuse — hoewel niet bepaaldelijk geuite — meening (zooals gij op blz. 790 van de Mil. Spect. van Nov. jl. zegt) dat Nederland en de Koloniën twee zijn in plaats van een, of hebben zij ware vaderlandsliefde tot grondslag? Overweeg dit! Trek daarna ridderlijk uwe beschuldiging in, of hervat haar; in ieder geval, antwoordt!*”

Zeer gaarne voldoen wij, aan dit uiterst beleefd gedaan verzoek van ***.

Neen, uit deze bovenstaande tirade van Uw opstel kan niet worden afgeleid, dat er gemis zou zijn aan ware vaderlandsliefde.

Doch het zij ons geoorloofd U te doen opmerken, dat Gij hier andermaal aan Uwe lezers eene minder juiste voorstelling geeft van hetgeen door ons werd geschreven. Niet op *den bovenstaanden* volzin, waar door U gesproken werd van de „Indo-Europeanen,” hadden onze woorden betrekking, maar wel op die, waar UEd. tracht aan te toonen, dat, volgens *Uwe* inzichten, de Grondwet niet zou toelaten de fusie in te voeren. Te dien opzichte werd door U op blz. 785 „Ind. Gids” van '99, de laatste e. v. regels op blz. 786, gemeld: „*Evenmin als tusschen de Landmacht en de Marine bestaat er tusschen de Ned. en Ind. legers eenige verhouding. Zij staan in dit opzicht niet dichter bij elkander dan bijv. de Nederlandsche en Deutsche krijgsmachten.*”

En nu vragen wij aan *ieder* onbevooroordeeld en zuiver onpartijdig beoordeelaar, of Uwe hiervermelde zinsnede ons geen aanleiding moest geven om te onderstellen en te schrijven op blz. 789: „*Klaarblijkelijk gaat *** uit van de meening, dat Ned. en zijne Koloniën en Bezittingen in geen verband met elkaar behooren te staan, ja zelfs, dat de thans in enkele opzichten bestaande eenheid of ineensmelting van belangen moet verdwijnen.*”

En op blz. 790: „*Wij achten het slechts noodig er op te wijzen, dat al hetgeen door hem (***) wordt aangehaald, als niet te zijn in overeenstemming met het door hem voorgestelde beginsel, voortvloeit uit de onereuse — hoewel niet bepaaldelijk geuite — meening, dat Ned. en de Koloniën twee zijn, in plaats van een, zooals wij meenen. De door hem (***) genoemde „misstanden” zouden alleen dan „misstanden” kunnen zijn, wanneer zijn Staatsrechtelijk bezwaar juist ware. En dit betwisten wij.*”

Zooals *** op blz. 612 heeft vermeld, vernam hij van een der beste deskundigen op Staatsrechtelijk gebied in ons land, dat *zijne* (***) Staatsrechtelijke inzichten minder juist waren geweest.

Het is daarom, dat wij, naar onze zeer bescheiden meening, het gevoelen zijn toegedaan, dat *niets* behoeft te worden teruggetrokken van hetgeen in onzen bedoelden volzin voorkwam.

In den brief van een Ind. officier, welke in ons laatste opstel (M. S. '99, blz. 795) werd opgenomen, komt o. a. deze zinsnede voor:

„Voor hen, die zien willen, zijn er teekenen genoeg, die aanduiden dat zich (zij het dan al door omstandigheden thans nog bescheiden) hier gevoelens ontwikkelen, die meer Indisch dan Ned. zijn en daarom is het in ons belang om te zorgen dat zij, die het gezag uitoefenen (de ambtenaren van het binnenlandsch bestuur), en de macht, die dat gezag handhaaft (het leger), door hechte banden aan Ned. zijn gehecht. In overeenstemming met deze ideeën zou ik daarom geen bestuurs-ambtenaren willen aanstellen, die niet hun studiën in Holland hebben gemaakt.”

Over dezen volzin geeft *** op blz. 314 de volgende beoordeeling:

„In mijn potlood-concept schreef ik bij de woorden „hier gevoelens ontwikkelen, die meer Ind. dan Ned. zijn”: „het komt mij voor, dat het hoog tijd wordt, dat de Regeering in Ned. voor Indie een korps spionnen creëert” enz., doch ik ben nu bij het overschrijven in inkt niet in een stemming om te ridiculiseeren. Ik vraag mij thans af, wat ik er van denken moet: Hier hebben we een Ind. officier, die teekenen van verraad ziet, „nog wel bescheiden”, maar toch reeds zoo, dat hij voor het leger fusie en voor de bestuurs-ambtenaren — hoort ook Gij! ambtenaren — uitsluitend opleiding in Holland vordert. Hebben we hier te doen met zinsverbijstering of met ruwe onbeschaamde oneerlijkheid?! Ik vrees het laatste; het duidelijke doel is de hangende kwestien (fusie, en opheffing afdeling B van het Ind. gymnasium) een krachtigen steun te geven, anders niets, want voor de ambtenaren acht briefschrijver het genoeg als zij hunne studiën maar alle in Nederland volbrengen; „zij” mogen hunne carrière geheel in Indië voltooien (dat „kan” natuurlijk niet anders) maar het Ind. officierskader, dat moet grondig uitgerooid en vervangen door een gefusioneerd korps (of heeft het verraad wellicht onder de officieren het gevaarlijkst wortel geschoten?). En daarom niet geschroomd; dat argument (het gevaar, dat en bestuurs-ambtenaren en officieren voor de veiligheid van den Staat opleveren — het staat er duidelijk) gewetenloos opgeworpen, moet wel pakken bij hen, die de beslissing in handen hebben — zoo heeft de briefschrijver blijkbaar gedacht, geen hoogen dunk van het gezond verstand dier mannen verradende (Deze spatieeringen zijn van ons)”.

Wij hebben hier de beoordeeling van *** *woordelijk* overgeschreven, om aan onze geachte lezers — die het stuk van *** *niet* hebben gelezen — te kunnen vragen: of ook één hunner ooit in staat zoude zijn geweest, om, uit den bewusten hier aangehaalden volzin van dien Ind. officier, zooveel *wrangs*, wij zouden haast zeggen zooveel *venijn* te vinden? De aangehaalde woorden van *** mogen tevens strekken om

een staaltje te geven, van de *fijne*, van de *beschaafde* en vooral van de *welwillende* wijze, waarop iemand uitdrukkingen gebruikt, die zichzelf noemt: „een loyaal strijder”; en zooals hij zelf zegt: „in wiens karakter het volstrekt niet ligt, om scherp of om onaangenaam te zijn” en die nog daaraan toevoegt: „dat hij zich zoo angstvallig heeft onthouden van overdrijving”, enz., enz.

Trouwens die Ind. officier is de *eerste* en de *eenige* niet, die gewezen heeft op de geuite gevoelens om zich *los* en om zich *onafhankelijk* te maken van Nederland. Zelfs de opstellen van B., in het Ind. Mil. Tijdschrift, en die van *** in „De Ind. Gids” — (die in hunne denkbeelden omtrent de „Ind. Mil. belangen” wel op Siameesche tweelingbroeders gelijken) — geven op menige plaats aanleiding, om ook dit van hen te onderstellen.

Behalve de Heer THOMSON, in zijne voordracht in de vergadering van 10 Maart '99 van Krijgswetenschap, heeft ook de Kolonel HINGMAN, in diezelfde vergadering, verklaard: „Toch heb ik vroeger in Indië menigwerf droombeelden aangehoord, die op zelfstandigheid doelden (Verslag Krijgswetenschap 1898—'99, blz. 469).”

Verder treffen wij dergelijke uitingen aan bij den Kolonialen Kroniekschrijver Jhr. J. K. W. QUARLES VAN UFFORD, op menige bladzijde van het tijdschrift „De Economist” (zie o. a. de aflevering van Februari 1900); dan nog in vele artikelen, niet alleen van de Ned. pers, maar ook in tal van Ind. bladen. Zie hier eenige staaltjes:

In zijn nummer van 14 Oct. '99 verhaalt ons de redacteur van het „Soerabajasche Handelsblad”, „ten bewijze dat het zaad goed opkomt”, dat hij een brief heeft ontvangen van iemand, die hem schrijft: „Schaar u aan de zijde van den „Ind. Bond” en tracht, wat dan toch „t geheim doelwit” is, mee te werken om Indië van Holland vrij te maken. Holland is geen zier beter dan Spanje....”

Op een desbetreffend protest antwoordde „Het Soer. Hdbl.”: „dat zijn redacteur zich niet kon aansluiten bij den „Ind. Bond,” „omdat zijn streven te particularistisch is, omdat die bond uitging van een onjuist standpunt en daarom geen levenskracht bezitten kan. Maar dit belet ons niet om mede te streven naar *vrijmaking van Indië van Holland*”.

Wij moeten echter hieraan toevoegen, dat het verder betoog van dit laatste stuk hierop neer komt — dat men, door moreele en materieele middelen, de inlanders moet brengen op het peil der Europeanen; dan moet er gelijkstelling van rassen volgen, en dan zal Indië krachtig genoeg worden om *zelfstandig* te kunnen bestaan, zegt dat blad, enz.

.....„Maar wij kunnen evenmin voorbijzien, meldt het Alg. Hdbl., wat wij zoo af en toe in sommige Ind. bladen lezen. Zoo herinneren wij aan de kwaadaardige artikelen van den Heer G. A. ANDRIESEN in „De Telefoon” en de „Samarangsche Courant” van 1896 en '97. Over die opstellen werd, door een onzer medewerkers, in ons nummer van 18 Aug. '97, een enkel woord gezegd met herinnering aan een les van „Elsevier's Maandschrift”: „Er zijn schrijvers en sprekers, die

men, hoe heftig ze ook uitvaren, nooit beantwoordt, omdat men te veel eerbied heeft voor eigen woord en schrift." De Heer ANDRIESEN was een der eersten, die het denkbeeld van den „Ind. Bond” opperden; in „De Telefoon” van 18 Februari '96, schreef hij: „*Indië is de voogdij-schap van Ned. moede.*” Een en ander stemt wel eenigszins tot nadenken en daarom gelooven wij de waarschuwing niet te onpas: let wel, dat gij u niet door enkele heethoofden, gelijk de man die van het „geheim doelwit” sprak, laat meeslepen op een weg dien gij afkeurenswaard acht!” (De vorenstaande aanhalingen hebben wij overgenomen uit het Alg. Hdbl. van 1 Dec. '99, Ochtendblad en van 3 Dec. '99, Derde blad).

Vergelijk nu nogmaals, geachte lezers, het verschil van inzicht tus-schen *** en ons, hiervoren op blz. 587 vermeld, omtrent de wijze hoe in Indië moet worden opgetreden, om Indië zoolang mogelijk Nederlandsch te doen blijven.

Dit zijn slechts *neinige* staaltjes, die aantonen, de juistheid der vermelding van den Ind. officier-briefschrijver en van de vele andere personen, die vooral om deze reden, zoo sterk mogelijk het fusiestelsel hebben aanbevolen.

Ook zijn dit niet de eenige bewijzen, die aantonen, dat uit Indië opruiende, ophitsende en weinig waardeerende taal wordt geuit tegen Nederland en de Ned. Regeering. Bijna geen mail komt er, of men treft er hier of daar zulke artikelen in aan. Zie hier slechts een enkel voorbeeld, want de aan ons afgestane plaatsruimte in dit Tijdschrift laat niet toe, meerdere voorbeelden aan te halen.

In het Alg. Handelsblad van 13 Januari 1900, Tweede Blad, vinden wij vermeld:

„Opzettelijke hatelijkheid tegen het Ind. leger.” — In een hoofdartikel (geteekend X) in het Bat. Nbd. van 15 Dec. wordt betoogd hoe grievend het voor het Ind. leger is, dat voor de uitzending van officieren naar Afrika, waar de omstandigheden veel interessanter zijn voor een Ind. officier, juist aan Holl. officieren is gedacht.

„*In de gedane keuze zit ook om eene andere reden nog eene kwellerij voor ons officierskorps. Het is bekend, dat het fusiedenkenbeeld in ons korps over het algemeen zeer impopulair is (Nu de beginselen dier denkbeelden meer en beter bekend raken, lang zooveel niet meer. S. d. B)*”.

„*Door de voorvechters voor de fusie opvallend te onderscheiden, neemt de regeering zonder noodzaak een partijdig standpunt in, begaat zij met opzet weer eene hatelijkheid tegen het Ind. officierskorps. Zulks heeft nu ten volle plaats gehad. Uit de vele geschikte officieren, waaruit zij te kiezen had, heeft zij de heeren JHR. RAM en THOMSON gekozen, die de woordvoerders, de strijders zijn geweest voor de fusie, en die daarbij bijna (?) het geheele Ind. officierskorps tot tegenstander hadden. Wij eerbiedigen ten volle de overtuiging dier heeren; wij bewonderen het gaarne, dat zij flink die overtuiging verdedigd hebben; wij erkennen even gaarne, dat hun bekwaamheden hen de opgedragen taak waardig*

maken, voor zoover het Ned. leger daaruit nut kan trekken — maar al zijn beide heeren vijf jaren in Indië gedetacheerd geweest en al hebben zij de hoogere krijgsschool doorloopen, opgeleid voor den Ind. dienst of stafdienst zijn zij niet, voor Indië kunnen zij onmogelijk geven, wat Indië door de oogen van een bekvaam stafofficier van den Transvaalschen oorlog zou kunnen zien en waarnemen."

„Dubbel zondigt de regeering aldus; zij sluit ons korps niet alleen van de zending naar de Transvaal uit, maar zij kiest voor die zending juist die officieren, die niet erkennen, dat het Ind. leger, dat de oorlogvoering in Ind. terrein, dat de leiding van eene Ind. expeditie zeer bijzondere eischen stellen en een eigen studie vergen. Zij veet daardoor vooruit, dat de attachés de krijgszaken zoo weinig mogelijk van een Ind. standpunt zullen beoordeelen. Bestaat hier geen opzet, dan bestaat er groote onhandigheid."

„De schrijver. zegt het Hdbl., merkte blijkbaar niet, dat hij door dezen laatsten zin in tegenspraak komt met wat hij hiervoren zeide van het „met opzet" een hatelijkheid begaan."

„Het is niet onvermakelijk, zoo gaat dit blad voort, om dit te lezen nu de Regeering al lang ook twee Ind. officieren heeft uitgezonden."

Maar er blijkt weer eens uit, hoe ergdenkend men soms in Indie is."

Wij teekenen hierbij aan, dat het Kon. Besluit, waarbij de Heeren JHR. RAM en THOMSON als attachés werden benoemd, gedagteekend en genummerd is: 22 Dec. '99, No. 52, en dat, waarbij de Ind. officieren ASSELBERGS en NIX werden aangewezen, den datum en het nummer van den 27 Dec. '99, No. 17, draagt.

De reden van het vijfdaagsch verschil in datum van deze Kon. Besluiten moet worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat de aanvragen tot de detachering, door de Heeren JHR. RAM en THOMSON veel vroeger werden gedaan, dan die door de Heeren ASSELBERGS en NIX.

Alhoewel wij hier slechts een zeer gering aantal citaten uit de Ind. pers hebben aangehaald van die, waarover wij te beschikken hadden, durven wij toch aan onze belangstellende lezers vragen: of reeds nu niet voldoende blijkt, dat de Ind. officier-briefschrijver, uit ons laatste artikel, met recht beweerde, dat er reeds velen waren, die in Indië te veel ver-Indischt zijn?

Nog dit. Kan het bevreemding wekken, dat reeds nu, zelfs in Indië, — door hen, die zich op de hoogte hebben gesteld van de beginselen van het aanbevolen fusiestelsel — zooveel stemmen opgaan, — welks aantal nog dagelijks toeneemt —, om dat stelsel in bescherming te nemen en aan te bevelen?

In de vergadering van 10 Maart '99, Krijgswetenschap, stonden twee Ind. officieren op, om zich vóór de fusie te verklaren. In verschillende opstellen van „De Java-Bode" vinden wij artikelen van MULTAVIDI, een Ind. Hoofdofficier, het vorige jaar gepensionneerd, die ruim 22 jaren in Indië heeft gediend en die zich als een beslist voorstander van fusie heeft doen kennen. Evenzoo „Sprokkelaar" in datzelfde blad, die nog

dezer dagen dat stelsel aanbeveelt. Vervolgens *twee* verschillende schrijvers, zich tekenende „Een Ned.-Ind. offic.” en „Een Ind. officier”, die in „De Mil. Spect.” ’99 respectievelijk blz. 699 en 867 de invoering van fusie verdedigen. Dan nog de Ind. officier, wiens gedeeltelijken brief wij in „De Mil. Spect.” ’99 blz. 795, hebben opgenomen. Verder ARES in het Nieuws van den Dag. MARS in het Alg. Hdbl.; de Generaal BOREL Mil. Spect. ’99 blz. 259; de kroniekschrijver in „De Economist”; de Recensent van het Vaderland; en zooveel anderen, die verklaarden van dat stelsel geen tegenstanders te zijn. En eindelijk, zouden wij dit aantal nog zeer aanzienlijk kunnen vermeerderen; want wij ontvingen tal van mededeelingen, zoowel mondeling als schriftelijk, van Ind. en andere personen, waaruit van hunne instemming met het fusiedenkebeeld bleek. Onder de schriftelijke was er zelfs een van een Gep. Ind. Luit.-Generaal, die zich een buitengewoon goeden naam in Indië heeft verworven (Deze laatste wist zelfs niet, wie de schrijver der brochure was).

Opvallend is het, dat het aantal schrijvers, die zich als Ind. officieren deden kennen, zoo betrekkelijk groot is; vooral als men weet, welke sterke pressie wordt uitgeoefend, zelfs door eenige hoog geplaatste Ind. officieren, om de, — voor de fusie gunstige, — opstellen van Ind. officieren te weren.

Ten bewijze kan b.v. strekken, dat een zoodanig Ind. officier — nog wel een hoofdofficier — zich bij den Hoofdredacteur van „De Mil. Spect.” heeft vervoegd, om op strengen, zelfs gebiedenden toon te eischen, den naam te vernemen van den schrijver van een opstel, dat geteekend was „Een Ind. officier”.

De uitslag van dit vreemd optreden, zullen onze lezers, zelfs zonder toelichting, wellicht kunnen vermoeden.

Meermalen hebben de antagonististen van het door ons aanbevolen stelsel beweerd, dat het gros van het Ind. officierskorps tegen de fusie is gekant (zie o.a. blz. 591 hiervoren).

Wij vermeenen eenig recht te hebben, om de juistheid van die beoering eenigszins in twijfel te mogen trekken, en wel om de navolgende redenen:

1°. uit het hiervorenstaande blijkt, dat het aantal Ind. officieren, die zich als *voorstanders* van de fusie hebben verklaard, steeds toeneemt. Al deze officieren hebben zich de moeite getroost om na te gaan, welke de beginselen waren waarop dat stelsel berustte. Hun partij-kiezen is dus *gemotiveerd*.

2°. In het hoofdartikel van de Java-Bode, 1 Nov. ’98, eerste bijvoegsel, vinden wij vermeld: „Natuurlijk is de fusie op dit oogenblik „the topic of the day”, het begin van alle gesprekken. Velen kanten er zich ten zeerste tegen. Zij achten haar een snooden aanslag van het bestuur in het moederland op de belangen en aanspraken der Ind. officieren om de Ned. officieren te bevoordeelen en te verrijken. Dieper op de zaak ingaande, bemerkt men al spoedig, dat de *meesten het maar van*

hooren zeggen hebben en zich van de pro en contra eigenlijk *in het geheel geen rekenschap hebben gegeven*. Wanneer men hun dan voorhoudt: *a.* dat het *in het geheel niet* in de bedoeling ligt om aan de verkregen rechten *iets* af te dingen en men er *niet* aan denken zal de tegenwoordige Ind. officieren *tegen hun zin* in Ned. en omgekeerd te doen dienen; en *b.* dat ook daarom van *geen benadeeling* van Ind. officieren sprake *kan* zijn, omdat na verloop van tijd *geen* specifiek Ind. officieren, doch slechts *één* officierskorps zal bestaan, evenals bij de Marine; en hun daarna al de aan de ineensmelting voor individuen, voor leger, en voor Staat verbonden *voordeelen* ontvouwt, *dan geven zij zich gelukkig spoedig gewonnen.*"

Hieruit moet men dus opmaken, dat *vele tegenstanders* van ons stelsel niet eens de beginselen *kennen*, die voor eene eventueele invoering van de fusie zijn gesteld, en wanneer men hen die uitlegt, zij alsdan spoedig van opinie *veranderen*.

3°. In de „Militaire causerie” van onzen geachten bestrijder MAVORS, opgenomen in het Ind. Mil. Tijdschrift van '99 n°. 2, vinden wij op blz. 158 opgegeven: „Echter brengt het verloop van deze zaak (de samensmelting der officierskaders) mij tot eene opmerking, die ik wel als volgt zou willen plaatsen: Slechts betrekkelijk weinigen voelden zich geroepen in het strijdperk te treden tegen die samensmelting. Nu, dat kan geen kwaad; niet iedereen gaat even gemakkelijk met de pen om in de eerste plaats, en in de tweede plaats doet 't er hier minder toe of velen „zich laten drukken”, als de weinigen, die middels de pers hun ideeën verkondigen, maar vast in hun schoenen staan. En hiertoe helpt veel, als men weet in den geest der overigen te schrijven. Hiervan kunnen de niet-schrijvers nu doen blijken door b. v. *een briefkaart te schrijven*, waarop hunne *instemming* staat uitgedrukt.”

De redactie van dit (d. w. z. het Ind. Mil.) Tijdschrift heeft zich bereid verklaard de in te komen briefkaarten in ontvangst te nemen en adres te verleen.

Tot op heden — zoover wij weten — is nog niet openbaar gemaakt hoe groot het aantal personen is geweest, dat adhaesie heeft betuigd aan het denkbeeld der bestrijding van de fusie. Twee redenen kunnen daarvan de oorzaak zijn, te weten: of dit aantal is zoo *overweldigend klein* geweest, dat MAVORS daarmee niet voor den dag dorst te komen — en dan zou onze twijfel, dat dit aantal niet groot *kon* wezen, zijn bevestigd; of MAVORS is ruim anderhalf jaar, — sedert hij dit plebisiet uitschreef — bij voortdoring bezig, om de telling te bewerkstelligen van de ingekomen antwoorden. Wij hopen dat MAVORS, bij zijne te verstrekken opgave, ons zal bewijzen, dat alle personen, die aan zijn verzoek voldeden en in zijnen geest een antwoord indienden, *ook de beginselen kenden*, waarop de eventueele invoering van dat aanbevolen stelsel berust. Zonder dat, is *weinig* waarde te hechten aan een zelfs zeer groot aantal stemmen.

Wij zullen het hierbij laten, en het overige van het opstel van *** niet verder ontleden. Wij vertrouwen, dat onze belangstellende lezers in dit opstel voldoende stof kunnen vinden, om er zich van te overtuigen, dat het denkbeeld der fusie niet alleen *uitvoerbaar* en *gewenscht* is, maar tevens, dat het de *voorkeur* verdient boven eene *hervorming* van het thans bestaande *gescheiden* officierskader-stelsel, hetwelk in ieder geval op tal van moeilijkheden en veel hooger lasten zal moeten stuiten.

Wij hebben het onzen plicht geacht, in het belang van het dierbare Vaderland en van zijne schoone Bezittingen, het bovenstaande onder de algemeene aandacht te brengen.

Moge dit schrijven niet te laat zijn.

Qui ne prévoit
Ni ne pourvoit
Assez à temps,
Doit rencontrer
Et éprouver
Bien des tourments.

24 Juni 1900.

DE SCHRIJVER DER BROCHURE.

Eene nadere toelichting op een Naschrift.

Wanneer ik naar aanleiding van het artikeltje van de hand van den Heer L. M. A. von SCHMID: „De mededeelingen van den heer W. F. Pop” in de 4e aflevering, 1900, van *De(n) Militaire(n) Gids* nog eenmaal de pen opneem, zal de vriendelijke lezer wel begrijpen, dat ik mij daarbij geenszins voorstel dien geachten Heer te zullen overtuigen. Uit de, door verschillende personen met hem gevoerde polemiek over de wachtforten is, naar mijne meening, op zoo ondubbelzinnige wijze gebleken, dat de Heer von SCHMID niet overtuigd *wil* worden, dat ik elke poging daartoe verloren moeite zou moeten achten.

De enkele regels, welke ik thans schrijf, als vervolg op mijne mededeeling in *De(n) Militaire(n) Spectator* van Juni II., hebben dan ook alleen ten doel diegenen mijner lezers, welke zich wellicht niet juist meer herinneren, wat in „De Permanente Inrichting der Stelling van Amsterdam” (in 1896 door den Heer v. S. gepubliceerd) omtrent het logies werd vermeld, de verschilpunten tusschen het daarin aangeduide en het door den Kolonel von LEITHNER aan mij medegedeelde, nog eens duidelijk voor oogen te stellen. En daartoe vond ik de aanleiding in het boven vermelde artikeltje in *De(n) Militaire(n) Gids*, dat, al beweegt de schrijver daarvan zich bijna uitsluitend op zijwegen, juist daardoor zoo licht de aandacht van den hoofdweg kan afleiden en den niet geheel meer *in* deze aangelegenheid zijnden lezer een indruk zou kunnen geven, welke niet met de feiten in overeenstemming zou zijn.

Ik sprak daar van zijwegen. Want ik kan het niet anders dan een zijweg noemen, waarop de Heer von SCHMID zich beweegt, als hij de strijdvraag opwerpt of ik al dan niet een fout beging, toen ik van eene door hem gemaakte „conclusie” sprak. Een zijweg, die bovendien een dwaalweg blijkt te zijn. Want aangezien de Kolonel v. L. niet met zoo veel woorden verklaard heeft, dat hij de uitgebreidheid van het logies, aangeduid in de P. I. ¹⁾, goedkeurt, doch de Heer von SCHMID uit eene mededeeling van den Kolonel v. L., met behulp van twee alinea's toelichting, tot die goedkeuring concludeert, zoo eischt de logica te erkennen, dat de Heer v. S. uit v. L.'s woorden eene gevolgtrekking gemaakt, een slotsom getrokken heeft, en verbiedt diezelfde logica te zeggen, dat v.

¹⁾ Hier en verder wordt hieronder verstaan „De Permanente Inrichting der Stelling van Amsterdam”.

L.'s goedkeuring uit zijne mededeeling *blijkt*. Voorshands kan ik dus geene aanleiding vinden mijne meening omtrent dit punt te wijzigen.

Tot dezelfde rubriek reken ik des Heeren v. S.'s beschouwingen omtrent v. L.'s uitdrukking „*einfache Wachen*”. Het maakt op mij althans een eenigszins kluchtigen indruk, wanneer de vader der wachtforten, die in de P. I. zelf zegt: „*terwijl in een wachtfort de gansche troep zich als „op wacht” beschouwt, dus de geheele bezetting steeds bij de hand is en gedurende den nacht niemand zijn wapens aflegt*” (bladz. 36), wanneer diezelfde S. zich gebelgd toont, bij de bloote gedachte dat men vermeenen zou *kunnen*, dat *zijne* bezetting eene wacht genoemd wordt.

Het geheele, door den Heer v. S. geleverde betoog valt echter in het water, wanneer men juist leest, wat v. L. zegt, en niet — zooals de Heer v. S. — meent, dat er van zijn persoon sprake is, ook wanneer dit in het geheel niet het geval is.

v. L. spreekt hier uitsluitend over zijn eigen stelsel, waarin niet van „*einfachen Wachen*” gesproken moet worden, omdat hij slechts kent eene Sicherheitsbesatzung en eene versterkte bezetting. Bij eenig nadenken had de Heer v. S. toch wel kunnen weten, dat het stelsel van v. L. een geheel ander is dan het door hem voorgestane.

Lezen wij daartoe nog eens enkele zinnen uit de P. I.

„Er is eene dienstregeling, die waarborgt, dat iederen nacht een „*frissche, ongeschokte infanteriebezetting met het handhaven van de „stormvrijheid der forten zal belast zijn. Deze regeling berust in het „periodiek, en in een bedreigd front dagelijks, voltallig aflossen van den „bezettingstroep*” (blz. 34).

„Mijns inziens moet de volledige bezetting periodiek door afdeelingen „*van gelijke sterkte worden afgelost*” (blz. 41).

„En wat vooral van het periodiek aflossen een groot voordeel is: in forten, die slechts geobserveerd worden en niet tegenover een krachtigen aanval zich bevinden, is men door aflossing gewaarborgd tegen sleur en achteloosheid . . .” (blz. 44).

Het in deze regelen neergelegde stelsel blijkt duidelijk: de geheele bezetting komt voor 24 uur in het fort en wordt na dien tijd door eene afdeeling van gelijke sterkte afgelost. In verband met de noodzakelijk geoordeelde rust voor de wachtbezettingen „*komt het noodig voor het viervoud van de bezetting voor het fort en de daaraan belendende kleine takken van de tusschenstelling beschikbaar te hebben*” (blz. 42).

Geheel anders is het stelsel van v. L., die in het fort eene veiligheidsbezetting wenscht, welke, zoo dikwijls dit noodig geacht wordt, tijdelijk door achterwaarts gelegde afdeelingen *versterkt* zal worden. Bepaalde tijdstippen voor die versterking worden niet aangegeven, de groepscmandant beantwoordt zelfstandig de vraag: of dit noodig is, „*sie theoretisch im Vornhinein zu discontieren halte ich für unnöthig*”, schreef Z. H. E. G. mij. Bovendien wenscht v. L., volgens zijne „*Neueste Anschauungen*”, „*häufige Ablösung*” der bezetting om moreel geschokte verdedigers door frissche afdeelingen te vervangen. Bepaalde tijdstippen voor deze aflos-

sing worden evenmin aangegeven. Het denkbeeld van wachtbezettingen verwerpt v. L. absoluut: „ich spreche niemals von *einfachen Wachen* in Werken sondern von einer Sicherheitsbesatzung”.

Aandachtige lezing en nauwgezette overweging hadden den Heer v. S. voor dezen strijd tegen windmolens kunnen bewaren. De Heer v. S. vergist zich trouwens, wanneer hij vermeent, dat ik den Kolonel v. L. vermoede met eene niteenzetting — volgens mijne interpretatie, gelijk hij mij vriendelijk toedicht, — van de denkbeelden van den Heer v. S., om de eenvoudige reden, dat dit mij volkomen overbodig toescheen, nadat de Heer v. S. zelve dien Kolonel van de noodige bewijsstukken had voorzien om, op grond daarvan, zijn oordeel in te roepen en te publiceeren. ¹⁾ Dat die voorlichting zoo onvolledig zou zijn geweest, dat de Kolonel v. L. mijnerzijds nog bijzondere voorlichting, uit des Heeren v. S.'s brochure getrokken, zou behoeven, kon noch mocht ik aannemen, daar het toch kwalijk aanging te onderstellen, dat de Kolonel v. L. door min volledige, om niet te zeggen gebrekkige voorlichting tot de would-be bevestiging van een door den Heer v. S. gewenscht feit gebracht zou zijn geworden.

Eene dergelijke handeling — die door den Heer v. S. zelf vermoedelijk als eene „onwetenschappelijke vrijpostigheid” gequalificeerd zou worden — zou *ik* alleen kunnen verklaren „uit een gevoel van onmacht op den open weg, dat tot het inslaan van duistere dreven bewogen heeft”.

Toelichtingen behoefde ik dus niet te geven, ik vroeg slechts inlichtingen en daarbij werd de naam van den Heer v. S. alleen genoemd om het door Z. W. E. G. van von LEITHNER's hand gepubliceerde schrijven aan te duiden, van hetwelk v. L. „nicht ahnen konnte, dass dieses veröffentlicht werden würde”. In mijn tweede schrijven stelde ik het volgende neder: „Daraus (v. L.'s eerste brief) sah ich zu meiner groszen Genugthuung, dasz Sie sich auch für durch eine Inundation gedeckte Werke nicht zufrieden stellen mit einer Unterkunft, welche nur Gelegenheit zum Sitzen giebt — wie in den Vragen des Tijds behauptet wurde — sondern dasz Sie für den Theil der Besatzung, welcher fortwährend im Werke anwesend ist, auch Liegestätten wünschen”. En verder: „Es liegt mir nämlich sehr viel daran, wo Ihr Namen nun einmal von Hauptmann v. S. in eine für uns sehr wichtige Streitfrage gemischt worden ist, auch Ihre Ansichten so genau möglich zu kennen um einen Irrthum, wie die oben verzeichnete in den Vragen des Tijds afgenommene Behauptung unzweifelbar ist, berichtigen zu können”.

Alle verdere mededeelingen, welke ik — naar des Heeren v. S.'s

¹⁾ In de *Vragen des Tijds*, 1899, blz. 404, lezen wij dienaangaande: „Nadat aan genoemde specialiteit (Kolonel v. L.) in Oct. 1896 het toen verschenen vlugschrift over de permanente inrichting der Amsterdamsche stelling was toegezonden...”, en in die van Maart 1900: „Onder aanbieding van eenige toelichtende stukken werd de vraag, in het bijzonder met het oog op de toestanden in de Amsterdamsche stelling, ingekleed”.

onderstelling — te zijnen aanzien aan den Kol. v. L. gedaan zou hebben, zijn dus evenveel hersenschimmen aan het, ik erken het gaarne, in phantastische uitingen uitermate vruchtbare brein van den Heer v. S. ontsproten.

Thans nog een enkel woord over de sterkte der veiligheids- resp. wachtbezetting.

v. L. stelt 1 man per pas of meter der vuurlijn.

De Heer v. S. stelde in de P. I. het volgende: „Ik moet er echter op wijzen, dat tengevolge van het geringer oppervlak der aangeduide wachtposten de bezetting zelve ook kleiner kan zijn, als norm komen 100 geweren voldoende voor...” (blz. 42).

Nu zegt de Heer v. S. wel in zijn artikel in den Mil. Gids: „Men weet daarentegen, dat mijne wachtbezettingen normaal 200 man tellen”, maar heusch — tenzij de zetter 200 in plaats van 100 gesteld heeft — dat weet ik niet, want in de P. I., waarover wij het hier hebben, staat 100 — zegge honderd — geweren en nergens een ander getal, laat staan 200.

Ik wil den Heer v. S. deze dichterlijke vrijheid niet zwaar aanrekenen; zijne denkbeelden hebben sinds 1896, onder den invloed der critiek, zoo herhaalde wijzigingen ondergaan, dat hem wellicht zelf niet juist meer voor den geest staat, wat hij toen geschreven heeft. Door de betrekkelijke passage nog eens op te slaan, ware hij echter in deze.... laat ons zeggen.... fout niet vervallen.

Wie intusschen een fout, als deze, begaat, mag wel zeer zacht over anderen oordeelen en doet zeer zeker wèl ook bij hen zelfs de *mogelijkheid* van eene onwaarheid niet aannemelijk te achten (vergelijk Mil. Gids 1900, blz. 248); iets wat mij trouwens onder fatsoenlijke lieden toch altijd aanbevelenswaardig toeschijnt. De Heer v. S. zal mij wel willen vergunnen hem deze les in schrijverswellevendheid mede te geven; hij kan er wellicht zijn voordeel mede doen.

In het „Wachtfortontwerp” vinden wij de bovenbedoelde 100 man dan ook, als volgt, verdeeld: 45 frontface, 30 R. flank, 15 L. flank, 10 reserve. Meet men de lengte der vuurlijn, zonder de schouderhoeken en de keel mede te rekenen, dan zijn aangewezen:

voor de frontface	1 man per	1.33 M.,
„ „ R. flank	1 „ „	1.5 „ .
„ „ L. „	1 „ „	2.66 „ .
en dus gemiddeld	1 „ „	1.45 „ .

Volgens v. L. zou de normale bezetting dan ook, *wanneer men de schouderhoeken en de keel buiten rekening liet*, minstens 145, in stede van 100 man moeten bedragen.

En nu het logies.

Volgens v. L. zijn voor de veiligheidsbezetting „theils Liegestätten (voor $\frac{1}{2}$ à $\frac{2}{3}$) theils Bänke zum Sitzen” aanwezig, „nur wenn die Ergänzung auf die volle Besatzungsstärke in's Werk kommt, nur dann können alle Leute blosz sitzen — oder ein kleiner Theil — stehen (welcher auf Wache ist)”.

In de P. L., daarentegen, lezen wij omtrent het logies het volgende: „Het springt in het oog, dat in deze laatsten (de *wachtforten*) de te pantseren veilige ruimte vergelijkenderwijs tot zeer weinig kan beperkt zijn. In twee, van elkander gescheiden, kokergebouwtjes, in de hoeken van flanken en keel geplaatst, kan volstaan worden met de noodige wachtloc(k)alen, waarvan de grootte te regelen ware naar de sterkte der bezetting, zóó dat deze daarin, zoo noodig door de tafels op te kleppen, te hijschen of buiten te zetten, in haar geheel, in zittende houding, een *absoluut veilig* onderkomen vond” (blz. 35).

Ook hier missen wij dus wederom de door den Heer v. S. zoo zeer gewenschte overeenstemming tusschen zijn stelsel en dat van v. L.

Resumeerende, kunnen wij alzoo uit het vorenstaande de volgende stellingen neerschrijven:

- 1°. De Kol. v. L. wenscht eene veiligheidsbezetting, voldoende voor de verdediging van het werk, die *zoo noodig*, z. B. über Nacht, wenn die Gefahr eines Angriffes droht, versterkt wordt; het op niet vooraf bepaalde tijdstippen aflossen der bezetting wordt in de „Neueste Anschauungen” door hem voorgestaan.

De Heer v. S. wenscht het periodiek, in een bedreigd front dagelijks, aflossen van den voltalligen bezettingstroep.

- 2°. De Kol. v. L. geeft aan zijne *veiligheidsbezetting* eene zoodanige sterkte, dat per M. of per pas der vuurlijn 1 man beschikbaar is.

De Heer v. S. geeft aan zijne *wachtbezetting* slechts eene zoodanige sterkte, dat, *zonder de keel en de schouderhoeken mede te rekenen*, per 1.45 M. één man aanwezig is. Zijne bezetting zou met 50% versterkt moeten worden om, op *front en flanken* alleen, over eene gelijke sterkte, als von LEITHNER wenscht, te beschikken.

- 3°. De Kol. v. L. wenscht voor $\frac{1}{2}$ à $\frac{2}{3}$ zijner veiligheidsbezetting Liegestätten, voor het overige deel zitbanken; slechts dan wanneer de versterkte bezetting tijdelijk in het werk aanwezig is, bestaat alleen gelegenheid tot zitten.

De Heer v. S. richt het logies derwijze in, dat de wachtbezetting in haar geheel in zittende houding een onderkomen vindt.

De overige punten van verschil, welke uit mijne mededeelingen in de Juni-aflevering van *De(n) Militaire(n) Spectator* kunnen worden afgeleid, bijv. ten aanzien van groot en klein flankement, laat ik thans ter zijde.

Het zou mij ten slotte in het minst niet verwonderen, indien de Heer v. S., ook na deze nadere toelichting, mijne in de Juni-aflevering van dit Tijdschrift neergestelde slotsom nog altijd *geen* slotsom noemde, maar desniettemin meen ik toch met vertrouwen te mogen verwachten, dat de *onbevooroordeelde* lezer *mijne* meening zal deelen en met *mijne* conclusie zal instemmen.

Ik, althans, kan tot geen andere slotsom komen.

W. F. POP.